

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK

ØKONOMISK UTSYN OVER ÅRET 1984

ECONOMIC SURVEY 1984

STATISTISK SENTRALBYRÅ
CENTRAL BUREAU OF STATISTICS OF NORWAY

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK B 527

ØKONOMISK UTSYN OVER ÅRET 1984

ECONOMIC SURVEY
1984

STATISTISK SENTRALBYRÅ
OSLO – KONGSVINGER 1985

ISBN 82-537-2184-6
ISSN 0078-1924

EMNEGRUPPE

Oversikt

ANDRE EMNEORD

Konjunkturutvikling

Nasjonalregnskapsutdrag

Økonomianalyse

F O R O R D

Den foreliggende utgave av Økonomisk utsyn inneholder en økonomisk oversikt over norsk økonomi i 1984 og en økonomisk-politisk kalender, sammen med de første foreløpige nasjonalregnskapstall for dette året. En tidligere versjon ble publisert i Økonomiske analyser 1/1985. Denne utgaven inneholder også et sammendrag på engelsk.

Datagrunnlaget for oversikten er først og fremst det nye kvartalsvise nasjonalregnskapet som nå er satt i løpende drift. Kvartalstallene har gjort det mulig å legge mer vekt på omtalen av utviklingen gjennom året enn hva som har vært vanlig i tidligere utgaver av Økonomisk utsyn. I tillegg til en generell omtale av de ulike aktiviteter i økonomien i egne hovedkapitler, er utviklingen i enkelte sektorer som er spesielt interessante i konjunktursammenheng behandlet i egne underkapitler.

Kvartalsberegningene foretas på et mindre detaljert nivå enn de årlige nasjonalregnskapsberegningene og etter et mer summarisk opplegg. Særlig for de siste månedene av 1984 bygger beregningene i stor grad på oppgaver over antatt utvikling eller anslag gjort i Byrået. Foreløpig har Byrået bare begrensede erfaringer med å bedømme påliteligheten av beregningene; spesielt endringstall mellom kvartaler bør derfor tolkes med varsomhet.

S t a t i s t i s k S e n t r a l b y r å, Oslo 19. mars 1985

Arne Øien

Olav Bjerkholt

P R E F A C E

The present issue of Economic Survey contains a review of the Norwegian economy for 1984, including an English Summary, and a calendar of economic events that year. The first, preliminary national accounts data for 1984, based on the new Quarterly National Account System, are also presented.

The quarterly calculations are carried out on a less detailed level than the annual national accounts. Especially for the last months of 1984, the calculations are to a large degree based on estimates and reported plans. For the time being, the Bureau has only little experience in assessing the reliability of the quarterly national accounts; especially changes from one quarter to another should be interpreted with care.

C e n t r a l B u r e a u o f S t a t i s t i c s , O s l o 19 March 1985

Arne Øien

Olav Bjerkholt

I N N H O L D

	Side
ØKONOMISK OVERSIKT	
Sammenfatning	7
Det internasjonale konjunkturbildet	13
Den økonomiske politikken	17
Produksjon	20
Arbeidsmarkedet	27
Investeringer.....	30
Konsum	34
Priser og lønninger	37
Inntekter	42
Utenriksøkonomi og konkurranseevne	46
Perspektiver	56
ØKONOMISK-POLITISK KALENDER	58
NASJONALREGNSKAPSTABELLER	66
ENGELSK SAMMENDRAG AV ØKONOMISK OVERSIKT	75
UTKOMNE PUBLIKASJONER	
1. Publikasjoner sendt ut fra Statistisk Sentralbyrå siden	
1. januar 1984	99
2. Standarder for norsk statistikk (SNS)	104

STANDARDTEGN

- . Tall kan ikke forekomme
- .. Oppgave mangler
- Null
- * Foreløpige tall
- a Basert på oppgaver over antatt utvikling
eller anslag gjort i Byrået
- ___ Brudd i den loddrette serie

C O N T E N T S

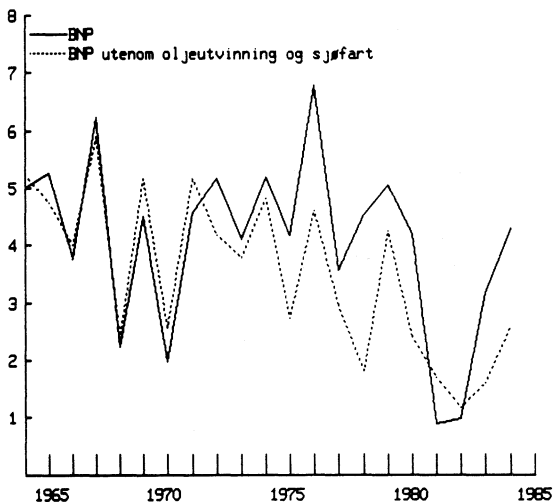
	Page
ECONOMIC REVIEW	
Summary	7
The international economic situation	13
Economic policy	17
Production	20
The labour market	27
Investments	30
Consumption	34
Prices and wages	37
Incomes	42
Balances of payment and competitiveness	46
Prospects	56
CALENDAR OF ECONOMIC EVENTS	58
NATIONAL ACCOUNTS TABLES	66
ENGLISH SUMMARY OF THE ECONOMIC REVIEW	75
PUBLICATIONS	
1. Publications issued by the Central Bureau of Statistics since 1 January 1984	99
2. Standards for Norwegian Statistics (SNS)	104
EXPLANATIONS OF SYMBOLS	
. Category not applicable	
.. Data not available	
- Nil	
* Provisional or preliminary figure	
a Figures based on estimates or reported plans	
— Break in the homogeneity of a vertical series	

S A M M E N F A T N I N G

Konjunkturoppgangen i norsk økonomi fortsatte gjennom 1984. For året under ett var det en sterk vekst i samlet produksjon og etterspørsel; foreløpige beregninger gir en vekst i bruttonasjonalproduktet på i alt 4,3 prosent. Den høye veksttakten skyldtes først og fremst veksten i utvinningen av råolje og naturgass. Regnet utenom oljevirksomhet og sjøfart var produksjonsveksten 2,6 prosent. Sterkest vekst utenom oljesektoren hadde utekonkurrerende industri og deler av privat tjenesteyting, mens produksjonen gikk ned i bygge- og anleggsvirksomhet. Både totalt og utenom oljevirksomhet og sjøfart var vekst-ratene de høyeste siden 1980.

Sett i et lengre perspektiv var imidlertid veksttakten lav, tatt i betraktning av at både 1983 og 1984 var internasjonale oppgangår. Dette har sammenheng med at også den internasjonale konjunkturoppgangen har vært svak; for våre viktigste handelspartnere er produksjonsveksten i 1984 anslått til 3 prosent. På grunn av en åpen økonomi med sterk vekt på en energibasert råvareeksport, er den økonomiske utviklingen i Norge på kort sikt sterkt påvirket av den internasjonale konjunkturutviklingen og de ringvirkninger den gir i norsk økonomi.

VEKST I BRUTTONASJONALPRODUKTET 1964-1984
Prosentvis endring fra året før.

Selv om anslagene ovenfor innebærer at produksjonsveksten for norsk økonomi, utenom oljevirksomhet og sjøfart, lå noe under gjennomsnittet for handelspartnere, synes det likevel som om Norge foreløpig har fått mer enn sin del av det internasjonale konjunkturoppvinget; produksjonsøkningen i den konjunkturfølsomme delen av norsk næringsliv økte mer enn det den internasjonale oppgangen tilsa. Den noe svakere veksten utenom oljevirksomhet og sjøfart må tilskrives spesielle innenlandske forhold.

Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse
Prosentvis volumendring fra året før.

	1983	1984
Privat konsum	1,0	1,0
Offentlig konsum	3,7	2,6
Bruttoinvestering	-6,9	4,4
- i fast kapital	2,7	4,4
Innenlandsk bruk	-0,7	2,3
Eksport	7,0	6,1
Import	-1,2	1,6
Bruttonasjonalprodukt	3,2	4,3
- utenom olje og sjøfart .	1,6	2,6

Den internasjonale oppgangen ga et betydelig vekstbidrag

Utviklingen i produksjon og etterspørsel gjennom 1984 bar preg av at konjunkturoppgangen etter hvert har kommet inn i en mer moden fase: I 1983 var det oppgang i både eksport, produksjon, priser og lønnsomhet for produsentene av de konjunkturfølsomme råvarene og halvfabrikata som dominerer norsk vareeksport. Dette førte til at også industriinvesteringene slo om i løpet av året. Samtidig tok ferdigvareeksporten seg opp, blant annet fordi investeringene steg også i utlandet. Gjennom 1984 har bidraget fra investeringsoppvinget i

industrien forsterket seg, mens bidraget fra selve eksportveksten har avtatt i betydning.

Eksportoppsvinget har under denne konjunkturoppgangen gitt like sterk produksjonsvekst i utekoncurrerende industri - der de konjunkturfølsomme råvarene produseres - som under de tidligere konjunkturoppgangene de siste ti årene. Derimot har veksten i industriinvesteringene hittil vært svakere enn i de nærmest foregående oppgangene. Fordi også oppsvinget i investeringsvareeksporten var svakere, har den eksportledete oppgangen gitt et mindre bidrag til investeringsvareproduksjonen - først og fremst i hjemmekoncurrerende industri - enn i de foregående oppgangene.

Strukturtilpasninger trakk veksten ned

Norsk økonomi har de siste årene vært preget av endel mer strukturelle endringstrekk, som har påvirket samlet produksjon betydelig, særlig investeringsvareproduksjonen. Det gjelder blant annet:

- Reduksjon av skipsbyggingsvirksomheten til en kapasitet som er mer i samsvar med størrelsen på det markedet som norsk skipsbyggingsindustri har mulighet for å konkurrere på i framtiden. Fra slutten av 1982 til slutten av 1984 ble produksjonen i næringen redusert med nær en tredjedel.
- Et kraftig fall i boligbyggingen siden midten av 1983, som har redusert tallet på igangsatte boliger med nær en tredjedel. Fallet må i stor grad sees som en del av tilpasningen til et friere boligmarked, - uten prisreguleringer - og et vesentlig høyere rentenivå.
- En nedgang i offentlige investeringer gjennom flere år. Utviklingen kan i stor grad sees på som en del av oppbremsingen av den sterke veksten i offentlig sektor gjennom

1970-årene. Siden 1980 er investeringene i offentlig forvaltning redusert med vel en sjettedel i volum.

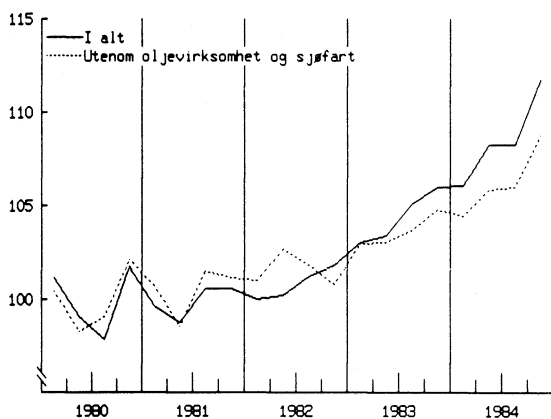
De direkte bidragene fra disse faktorene til samlet produksjonsvekst har alle vært negative. Tiltakene kan selvsagt indirekte også ha hatt viktige, positive virkninger gjennom redusert innenlandsk pris- og kostnadspress og styrket konkurranseevne for norske bedrifter. Slike virkninger vil imidlertid som oftest være av noe mer langsiktig art og de positive effektene vil fordele seg over flere år. Det er derfor grunn til å anta at de nevnte endringene bidro til å dempe det positive utslaget av konjunkturoppsvinget i norsk økonomi i 1984.

Oljevirkosomheten ga viktige bidrag til produksjonsveksten

Gjennom framveksten av oljevirkosomheten de siste 10-15 årene har de direkte produksjonsbidragene fra utvinning og rørtransport av råolje og naturgass fått stor betydning for den samlede produksjonsutvikling. Dessuten gir investerings- og driftsvirkosomheten i oljesektoren etterspørselsimpulser til resten av økonomien. Disse retter seg ikke bare mot industrien, men i betydelig grad også mot bygge- og anleggsvirkosomhet og tjenesteytende næringer. Gjennom investeringsaktiviteten har det kommet inn en etterspørselskomponent som varierer fra år til år og som er stor nok til å gi betydelige virkninger på produksjonsutviklingen på kort sikt. Således var oppgangen gjennom 1983 og 1984 for norsk økonomi i stor grad drevet fram av en kraftig økt investeringsaktivitet i Nordsjøen.

Innenlandsetterspørselen overtar som viktigste drivkraft

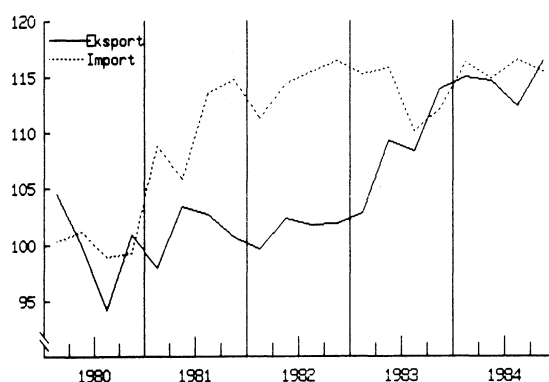
Selv om vareeksporten og oljeinvesteringene fortsatt ga betydelige bidrag til produksjonsveksten også i

BRUTTONASJONALPRODUKT
1980=100. Sesongkorrigert.

1984, skiftet drivkreftene bak oppgangen etter hvert tyngdepunkt; etterspørselen fra "Fastlands-Norge" ga gradvis sterkere bidrag. Foruten oppsvinget i investeringene gjaldt det veksten i det innenlandske private varekonsumet, som synes å ha gitt noe sterkere etterspørselsimpulser mot slutten av året. Dette kan blant annet settes i sammenheng med at finans- og kredittpolitikken sett under ett synes å ha blitt noe mer ekspansiv og at lønnsveksten holdt seg godt oppe gjennom året, trass i avtakende prisvekst. Samlet førte omslaget til at produktjonsveksten regnet utenom oljevirkosomhet og sjøfart ble noe sterkere gjennom 1984 enn gjennom 1983.

Sterk vekst for olje- og tradisjonell vareeksport

På grunn av eksportoppgangen gjennom 1983, ble veksten i vareeksporten fra 1983 til 1984 betydelig. Regnet utenom eksport av råolje, naturgass, skip og oljeplattformer var volumoppgangen på 5,7 prosent, mot 9,1 prosent året før. Eksportøkningen for råolje og naturgass var på vel 14 prosent og utgjorde vel 36 prosent av den samlede eksporten i 1984. Eksporten av skip og plattformer gikk derimot ned, det samme gjorde tjenesteeksporten sett

EKSPORT OG IMPORT AV VÅRE OG TJENESTER
1980=100. Seongkorrigert.

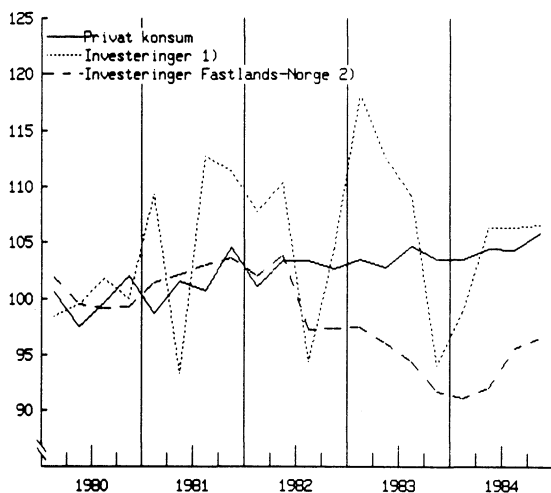
under ett, slik at volumveksten i samlet vare- og tjenesteeksport ble på vel 6 prosent.

Fall i investeringene utenom olje - men vekst gjennom året

Økningen i oljeinvesteringene i 1984 var betydelig og bidro vesentlig til produktjonsveksten, men var likevel ikke kraftig nok til å motvirke fallet i de øvrige investeringskomponentene. Riktignok økte bruttoinvesteringene i fast realkapital totalt med 4,4 prosent fra 1983 til 1984, men dette tallet er påvirket av at Statfjord C og Heimdal-plattformene ble tauet ut i løpet av året; bare en del av de regnskapsførte investeringene i plattformene var utført i 1984. Korrigerer en for dette, var det en nedgang i samlet investeringsetterspørsel på 4 prosent.

Selv om investeringene utenom oljesektoren alt i alt viste nedgang i 1984 regnet fra året før, var de i klar oppgang gjennom året. Særlig fikk oppgangen i industriinvesteringene etter hvert større tyngde og veksten fra 1983 til 1984 var på 13,5 prosent. Dessuten stanset fallet i boligbyggingen opp og ga dermed ikke lenger negative vekstbidrag.

KONSUM OG INVESTERINGER
1980=100. Sesongkorrigert.

- 1) Bruttoinvesteringer i fast realkapital medregnet oljeplattformar under arbeid.
2) Dvs regnet utenom oljevirkosamhet.

Lav vekst i privat og offentlig konsum - men vekst i varekonsumet mot slutten av året.

Veksten i privat konsum fra 1983 til 1984 er foreløpig beregnet til 1 prosent. Det er grunn til å anta at husholdningenes realdisponible inntekt er økt med nær 2 prosent; husholdningenes sparerate økte derfor trolig fra 5 1/2 til vel 6 prosent. Tjenestekonsumet økte fortsatt sterkest, men med en lavere vekstrate enn for året før. Varekonsumet var i klar oppgang, - sterkest mot slutten av året, særlig for varige forbruksgoder. For nordmenns konsum i utlandet var det en nedgang, som trolig kan forklares med nedgang i grensehandelen, blant annet på grunn av en utjevning av prisene mellom Norge og Sverige.

For offentlig konsum var det en volumvekst på 2,6 prosent, den laveste på mer enn 20 år. Veksten var om lag den samme i stat og kommuner, men på grunn av et vesentlig høyere militært konsum var veksten i det sivile, statlige konsumet bare på 1,2 prosent.

Veksttakten for samlet privat og

offentlig konsum har vært avtakende siden 1979, for 1984 var den 1,5 prosent. Regnet som andel av bruttonasjonalproduktet utgjorde totalkonsumet 65,6 prosent, i 1984 den laveste prosentandelen i hele etterkrigstiden.

Import til vareinnsats og investeringer tok seg opp - tjenesteimporten gikk ned

Den sterke økningen i samlet etterspørsel kombinert med endret sammensetning og et fortsatt fall i norske markedsandeler, førte til en sterkere økning i vareimporten i 1984 enn i året før. Tjenesteimporten gikk derimot ned. Det var særlig de økte industriinvesteringene, økte importvarelagre og økt oljeimport som ga sterkere bidrag til importveksten i 1984 enn året før. Investeringene og driftsutgiftene for sjøfart ga fortsatt - om enn noe mindre - negative bidrag til importveksten. Også nordmenns konsum i utlandet gikk ned i 1984.

Sysselsettingsvekst - men fortsatt høy ledighet etter norske forhold

Utviklingen på arbeidsmarkedet ble mer positiv gjennom 1984 enn året før. Målt i antall årsverk vokste den samlede sysselsetting med 1,0 prosent, den sterkeste veksten siden 1980. Veksten fant i første rekke sted innenfor offentlig forvaltning og privat tjenesteyting. Tallet på sysselsatte økte imidlertid bare med 0,7 prosent. Veksten i antall sysselsatte var dermed svakere enn veksten i antall årsverk. Dette representerer et brudd med de siste års utvikling, hvor økt omfang av deltidsarbeid har bidratt til at veksten i antall sysselsatte har vært sterkere enn veksten i antall årsverk.

Arbeidsledigheten passerte trolig en topp tidlig i 1984. Situasjonen på arbeidsmarkedet var deretter i bedring, selv når en korrigerer for en økning i tallet på personer på

arbeidsmarkedstiltak. I gjennomsnitt ble det registrert 66.600 helt arbeidsløse i 1984, det høyeste tallet i hele etterkrigstiden. Tallet på langtidsledige økte sterkt.

Første år med reallønnsvekst av betydning siden 1977

Lønnsveksten i industrien holdt seg godt oppe. Dette har trolig sammenheng med sterk total inntektsvekst i flere industrigrener, økt vekst i arbeidsproduktiviteten samt økt bruk av overtid. Regnet utenom overtid økte lønnsnivået for industriarbeidere med 8,0 prosent i 1984 på årsbasis.

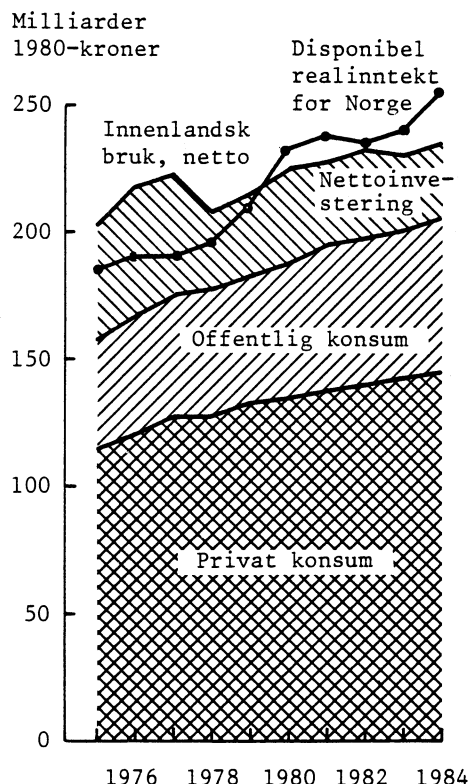
I motsetning til året før var den gjennomsnittlige lønnsveksten i industrien i 1984 markert høyere enn i store deler av de skjermede næringene; foreløpige og usikre anslag tyder på at den gjennomsnittlige lønnsveksten for hele økonomien var rundt 7 prosent. I så fall var 1984 det første året med reallønnsvekst av betydning siden 1977.

Prisstigningen ned - men fortsatt høyere enn i samhandelslandene

Konsumprisveksten fra 1983 til 1984 ble 6,2 prosent, mot 8,4 året før. Fallet i prisstigningstakten ble imidlertid bremsset opp gjennom året; i desember lå indeksen 5,9 prosent over desember-tallet ett år før. Tross lavere prisvekst er stigningen i Norge fortsatt høyere enn hos våre handelspartnere, der den i 1984 er anslått til 5 1/2 prosent.

Beregninger tyder på at de viktigste faktorene bak den lavere innenlandske prisstigningen de siste årene har vært nedgangen i innenlandske kostnader og offentlige regulerte priser. Prisimpulsene fra utlandet har endret seg lite, til tross for den sterke nedgangen i prisstigningen internasjonalt. Grunnen til dette kan være

DISPONIBEL REALINNTÉKT FOR NORGE OG INNENLANDSK BRUK AV VARER OG TJENESTER

Bruttonasjonalproduktet fratrukket kapitalslit gir et samlet uttrykk for den nettoinntekt som skapes i Norge i løpet av et år. Trekker en videre fra netto renter, aksjeutbytte og stønader til utlandet, får en et uttrykk for den inntekt som står til disposisjon for Norge. For å få et uttrykk for utviklingen i disponibel realinntekt over tid må en korrigere for prisstigningen. I figuren er utviklingen i disponibel realinntekt for Norge i perioden 1975-1984 sammenstilt med utviklingen i de enkelte innenlandske anvendelseskomponenter, privat konsum, offentlig konsum og nettoinvesteringer. Figuren gir en illustrasjon både av utviklingen i sammensetningen av innenlandsk bruk og av utviklingen i vår disponible realinntekt. Differansen tilsvarer balansen på driftsregnskapet overfor utlandet.

devalueringene av norske kroner på tilsammen om lag 5 prosent i perioden 1982 til 1984.

Rekordoverskudd på driftsbalansen

Sammen med bare mindre endringer i bytteforholdet og underskuddet på rente- og stønadsbalansen, førte utviklingen i samlet eksport og import av varer og tjenester til et rekordstort overskudd på driftsregnskapet overfor utlandet, foreløpig beregnet til 28,5 milliarder kroner eller 6,4 prosent av bruttonasjonalproduktet. Både absolutt og som andel av bruttonasjonalproduktet er dette det største overskuddet som er registrert for Norge etter krigen.

Økte eksportmarkedsandeler trass i relativt høyere vekst i lønnskostnader

Gjennom de fem siste årene sett under ett har det vært en økning i de relative lønnskostnadene pr. produsert enhet for norsk industri. Fra 1983 til 1984 var økningen 1 3/4 prosent, til tross for nedskrivningene av norske kroner i juli og september. I samme periode har det samlede volumet av tradisjonell norsk vareeksport utviklet seg om lag parallelt med veksten i våre eksportmarkeder. For de fleste store varegruppene innen tradi-

sjonell vareeksport har norsk industri vunnet markedsandeler de siste to årene, målt i verdi; for ferdigvarer synes imidlertid bildet å være noe mer blandet. Denne utviklingen må trolig tilskrives den kraftige forbedringen i konkurransesituasjonen som enkelte norske bedrifter har oppnådd vis a vis utenlandske bedrifter gjennom virkningene av kursoppgangen på amerikanske dollar. En slik relativ lønnsomhetsforbedring fanges ikke opp av enkle gjennomsnittsberegninger av relative lønnskostnader pr. produsert enhet. Den relative kapitalavkastningsraten mellom norsk og utenlandsk industri derimot peker mot om lag uendret konkurranseevne gjennom de siste årene; dette målet fanger opp såvel endringer i de variable produksjonskostnadene som endringer i produktprisene.

Betydelig inntektsvekst for Norge

Sterk produksjonsvekst og noe bedret bytteforhold førte til en økning i disponibel realinntekt for Norge på 5,4 prosent. Den sterke veksten i disponibel realinntekt skyldtes i stor grad økte inntekter fra utvinning av råolje og naturgass, men også innen deler av det mer tradisjonelle næringslivet - særlig innen utekonkurrerende industri - var det en betydelig vekst i inntektene.

D E T I N T E R N A S J O N A L E K O N J U N K T U R B I L D E T

Konjunkturoppgangen i den vestlige verden har nå vart i nær to år. Dette er om lag like lenge som de to foregående konjunkturoppgangene i 1975-1976 og 1978-1979 varte. De vanlige symptomene på en sen fase av en konjunkturoppgang synes å prege situasjonen i de fleste land. Den private konsumetterspørselen og lagerutviklingen gir svakere vekstimpulser enn før, mens veksten i investeringene i fast realkapital stort sett holder seg bedre oppe. Det er sannsynlig at en konjunkturtopp ble passert for OECD-området sett under ett i 1984. Men dette innebærer neppe at vi står overfor en nedgang i produksjon og etterspørsel. En demping av veksttakten utover i 1985 er derimot sannsynlig.

Den siste konjunkturoppgangen tok til omtrent samtidig i Vest-Europa, Japan og USA - omkring årsskiftet 1982/1983. Det var bare i USA at oppgangen fikk normal styrke, og USA var det eneste av de store vestlige industrilandene med så sterk produksjonsvekst at arbeidsløsheten ble redusert. I Vest-Europa har produksjonsveksten vært svak. Både den langsiktige vekstendensen siden midten av 1970-årene og den siste konjunkturrelle oppgangen har vært svake sammenlignet med tidligere perioder.

I USA var økonomien i sterk vekst både gjennom 1983 og første halvår 1984. Etter OECD's siste anslag steg bruttonasjonalproduktet med 3,7 prosent fra 1982 til 1983 og med 6,8 prosent fra 1983 til 1984. Den høyeste vekstraten ble nådd i 1. kvartal 1984; da var produksjonen hele 10,1 prosent (årlig rate) høyere enn i kvartalet før. I de følgende kvartaler viste produksjonsveksten stadig lavere vekstrater; i 2. og 3. kvartal økte bruttonasjonalproduktet med henholdsvis 7,1 prosent og 2,7 prosent.

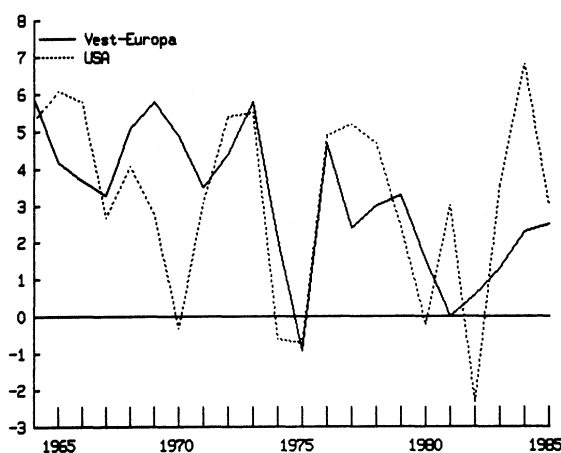
Den sterke konjunkturoppgangen i USA fram til i sommer må ses på bakgrunn av en ekspansiv finanspolitikk, særlig

i 1983. De ekspansive virkningene av skattelettelser og økte forsvarsutgifter var sterkere enn de kontraktive virkningene av en tilstramming i de øvrige offentlige utgifter, blant annet i helse- og sosialsektoren. Fra 1983 til 1984 ble budsjettunderskuddet noe redusert ifølge OECD-sekretariatets seneste anslag, men det var fortsatt stort: 3,2 prosent av bruttonasjonalproduktet, mot vel 4 prosent året før.

Kredittpolitikken ble gradvis strammet til gjennom 1983 og første halvår 1984, og rentenivået var stort sett stigende. Fra august 1984 ble kredittpolitikken noe mindre restriktiv, og rentene gikk ned utover høsten. Rentenedgangen gjenspeiler trolig både endringene i kredittpolitikken og svakere vekst i kredittetterspørselen som følge av konjunkturutviklingen.

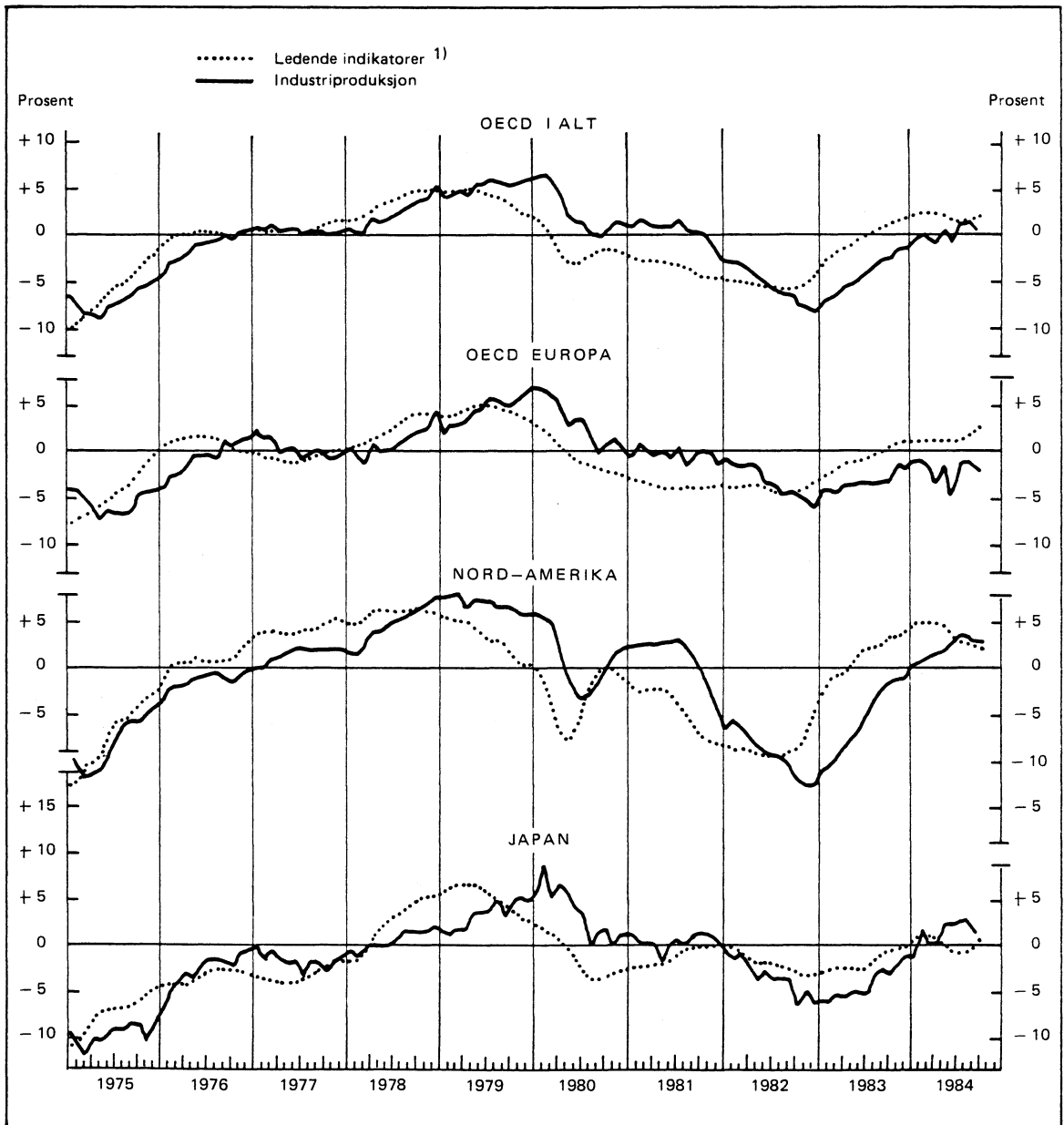
Blant de enkelte etterspørselskomponentene var det private konsumet den sterkeste drivkraften bak produksjonsoppgangen i 1983. Men i løpet av 1984 ble konsumveksten - i motsetning til investeringsveksten som tok seg sterkt opp i første halvår - betydelig redu-

VEKST I BRUTTONASJONALPRODUKTET 1964-1985
Årlig volumvekst i prosent

Kilde: OECD Main Economic Indicators og Economic Outlook, desember 1984.

LEDENDE INDIKATORER OG INDUSTRIPRODUKSJON I OECD-OMRÅDET (Prosentvis avvik fra trend)

1) En økonomisk indikator som er ledende i forhold til industriproduksjonen er en indikator som med større eller mindre regelmessighet passerer konjunkturtopper og konjunkturbunner tidligere enn industriproduksjonen. Den stiplede linjen i figuren representerer gjennomsnittlig avvik fra trend for et utvalg av ledende indikatorer.

Kilde: OECD Main Economic Indicators, desember 1984.

sert. I andre halvår ble også vekstimpulsene fra lageretterspørselen sterkt svekket, og boligbyggingen ga negative vekstimpulser. Utenriksøkonomien, med et rekordstort importoverskudd, bidro til å bremse veksten gjennom hele 1984.

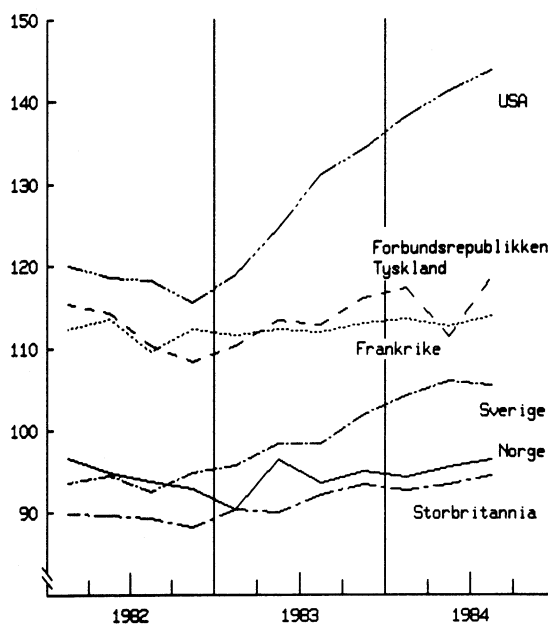
Veksten i USA's økonomi har vært sterk nok til å redusere arbeidsløsheten betydelig, selv om den fremdeles er høy; fra 3. kvartal 1983 til 3. kvartal 1984 gikk arbeidsløsheten ned fra 9,2 prosent til 7,4 prosent.

Prisstigningen er fortsatt svak, en virkning både av høy og stigende dollarkurs, svak råvareprisutvikling og svak lønnsstigning. I hvert av de tre første kvartalene av 1984 lå konsumprisene bare 4,3-4,5 prosent høyere enn i samme kvartal året før.

I Vest-Europa tok produksjonsveksten seg noe opp i løpet av 1983, men den var uvanlig svak til å være første året i en konjunkturoppgang. For Vest-Europa under ett økte bruttonasjonalproduktet bare med 1,3 prosent fra 1982 til 1983. Etter de siste OECD-anslagene lå vekstraten på rundt 2,3 prosent (årlig rate) i første halvår 1984 og 2 1/2 prosent i andre halvår. Men også dette er en uvanlig svak vekst til å være i en internasjonal konjunkturoppgang. Fra 1983 til 1984 har samlet produksjon trolig økt med 2 1/4 prosent. Også i Vest-Europa sett under ett ble veksten i det private konsumet noe dempet i løpet av det siste året, mens veksten i investeringsetterspørselen holdt seg bedre oppe.

Det var i første rekke den stramme økonomiske politikken som hindret konjunkturomslaget oppover i slutten av 1982 til å utvikle seg til en konjunkturoppgang av normal styrke i Vest-Europa. Enda prisstigningen er blitt betydelig redusert de siste årene og arbeidsløsheten er rekordhøy og økende, prioriterer alle de større vesteuropeiske landene fortsatt en demping av prisstigningen framfor nedgang i arbeidsløsheten på kort sikt. Særlig er det de store underskuddene på de offentlige budsjettene som blir

INDUSTRIPRODUKSJON I UTVALGTE LAND
Ekskl. bergverksdrift og kraftforsyning.
Sesongkorrigert. 1975=100.

Kilde: OECD

ansett som uheldige for prisstabiliteten, og veksten i de offentlige utgiftene er derfor blitt betydelig redusert, spesielt i helse- og sosialsektoren. Ett av argumentene som har vært hyppig brukt til fordel for en stram økonomisk politikk er at en svakere prisstigningstakt og dermed en bedret konkurransevne vil sikre arbeidsplasser på lengre sikt. Sett i global sammenheng er dette argumentet ikke holdbart dersom bestrebelsene for å bedre de enkelte lands konkurransevne medfører at den totale etterspørselen i Vest-Europa holdes nede. Den svake prisstigningen er ellers et uvanlig trekk i en konjunkturoppgang. Den henger sammen med ledig produksjonskapasitet, svært moderat etterspørselsvekst, moderat lønnsutvikling og svak utvikling i råvareprisene.

Produksjonsveksten i Vest-Europa har ikke vært sterk nok til å hindre fortsatt stigning i arbeidsløsheten, som i første halvår 1984 lå på et rekordhøyt nivå; 18,7 millioner personer - eller 10,9 prosent av arbeidsstyrken - var da registrert som arbeidsløse. Arbeidsløshetsprosenten

er anslått til 11 prosent i gjennomsnitt for hele 1984.

Prognosene for 1985 er for USA svært usikre. Det er uvisst om - og i tilfelle når - myndighetene vil sette i verk effektive tiltak for å redusere budsjettunderskuddet. Delvis av denne grunn er valutakurs- og renteutviklingen svært usikker. Begge disse faktorene vil i stor grad påvirke den økonomiske veksten i de nærmeste årene.

Den nedgangen i internasjonal konkurransevne som USA har hatt i 1984 som følge av høy dollarkurs, vil etter OECD's oppfatning avspeile seg i fortsatt reduksjon av USA's markedsandeler i 1985, og en del av etterspørselsstigningen vil "lekke ut" som økt import. Vekstraten for bruttonasjonalproduktet - som etter OECD's foreløpige anslag var 3 3/4 prosent (årlig rate) i annet halvår 1984 (mot 8,3 prosent i første halvår), antas å ville gå ned til 2 3/4 prosent i første halvår 1985 og 3 prosent i hvert av de to følgende halvår. For

hele 1985 vil bruttonasjonalproduktet etter OECD's desemberprognoser øke med 3 prosent fra året før.

Med så lav vekst vil nedgangen i arbeidsløsheten i beste fall stoppe opp; OECD ventet i desember at arbeidsløsheten i USA bare vil endre seg lite gjennom 1985 og første halvår av 1986. For konsumprisene (nasjonalregnskapets prisindeks for privat konsum) venter OECD fortsatt bare moderat stigning gjennom 1985 og første halvår 1986 (3-4 prosent årlig rate).

Også for Vest-Europa er utsiktene for det nærmeste halvannet år usikre. Til dels avhenger utviklingen i Vest-Europa av hvor sterk etterspørselsveksten vil bli i USA, og hvordan det går med dollarkursen. En svakere amerikansk etterspørselsvekst samtidig med nedgang i dollarkursen vil svekke utenlandsetterspørselen for Vest-Europa sett under ett. På den andre side vil en nedgang i dollarkursen kunne føre til rentenedgang i Vest-Europa og bidra til økt investerings- etterspørsel.

OECD's anslag og prognoser for veksten i BNP og konsumpriser. Prosentvis endring fra foregående periode (årlige rater).

	Volumvekst BNP				Konsumprisstigning 1)			
	1984	1985I	1985II	1986I	1984	1985I	1985II	1986I 2)
OECD i alt	4 3/4	3	3	2 3/4	5	5	4 1/2	4 1/2
USA	6 3/4	2 3/4	3	3	3 1/4	3 3/4	3 1/4	3
Japan	5 3/4	5 1/4	5	4 1/2	2 1/4	2 3/4	3	3
OECD Europa ...	2 1/4	2 1/2	2 1/2	2 1/4	8	7	6 1/2	6 1/4
Fire største europeiske land	2 1/4	2 1/2	2 1/2	2 1/2	6	5 1/2	5	4 3/4
Forbundsrep.								
Tyskland	2 1/2	2	2 1/2	2 3/4	2 1/2	2 1/2	2	2 1/4
Frankrike ...	1 3/4	2	2 1/4	2	7 1/4	6 1/2	5 3/4	5 1/2
Storbritannia	2	4 1/4	3	2 3/4	5	5 1/2	5	4 1/2
Italia	3	2 1/4	2 1/4	2	11	8 1/4	8	7 3/4
Sverige 3)	3 1/4	2 1/4	2 1/4	..	7 3/4	5 3/4	5 3/4	..

1) Stigning i nasjonalregnskapets prisindeks for privat konsum

2) Romertallene indikerer halvår.

3) Anslagene for Sverige for 1985 er gjennomsnitt for hele året.

Kilde: OECD Economic Outlook, desember 1984.

Viktigere enn impulsene fra USA er imidlertid de vekstimpulser som kan ventes fra Vest-Europa selv. I betraktning av at arbeidsløsheten er svært høy og fortsatt stigende, samtidig som de fleste land har klart å redusere prisstigningstakten betydelig, burde en kunne vente en omlegging av den økonomiske politikken i mer ekspansiv retning. Likevel foreligger det ingen klare tegn til at en slik omlegging er underveis. OECD venter at høy rente og stram økonomisk politikk fortsatt vil dempe etterspørsveksten i Vest-Europa. Organisasjonen venter en vekst på 2 1/2 prosent fra 1984 til 1985 og bare 2 1/4 prosent (årlig rate) i første halvår 1986. Desemberprognosen for 1985 var ubetydelig (1/4 prosentpoeng) høyere enn prognosen fra juli ifjor. Forskjellen skyldes trolig i hovedsak at gruvestreiken i Storbritannia var forutsatt avsluttet i 4. kvartal i 1984. Den konjunkturbestemte veksten ventes neppe å bli sterkere i 1985 enn i 1984. Vekstprognosene for 1985 for Norges tre viktigste handelspartnere sett under ett er litt gunstigere enn prognosen for hele Vest-Europa (2,5 prosent); for Forbundsrepublikken

Tyskland, Sverige og Storbritannia venter OECD en produksjonsstigning på henholdsvis 2,8 prosent, 2,3 prosent og 3,0 prosent i 1985.

Om produksjonsveksten i Vest-Europa blir så svak som antatt av OECD, kan arbeidsløsheten ventes å øke videre og nå et rekordhøyt nivå i første halvår 1986. Etter OECD's siste prognoser vil det da være 20 1/4 millioner arbeidsløse i Vest-Europa, dvs. opp mot 12 prosent av samlet arbeidsstyrke, og en prosentenheter høyere enn i 1984. De yngre aldersklassene blir særlig hardt rammet; hver fjerde ungdom under 25 år vil ventelig være arbeidsløs.

Stigningstakten for konsumprisene ventes derimot fortsatt å synke. I 1983 hadde den for Vest-Europa under ett kommet ned i 8,3 prosent, dvs. en nedgang på mer enn 3 prosentpoeng i løpet av 2 år. I 1984 var stigningen om lag som året før, men for 1985 venter OECD en konsumprisstigning på 7 prosent og for første halvår 1986 på 6 1/4 prosent. For Norges tre viktigste handelspartnere ventes det en prisstigning på om lag 4 prosent i 1985, og det er omtrent som året før.

D E N Ø K O N O M I S K E P O L I T I K K E N

I nasjonalbudsjettet for 1984 la regjeringen til grunn for utformingen av det økonomiske opplegget for 1984 at den internasjonale konjunkturoppgangen ville fortsette, og at den ville gi en ekspansiv virkning på norsk økonomi. Et viktig element i opplegget var at vår konkurransevne ikke skulle svekkes, noe som med de forutsetninger som ble lagt til grunn for utviklingen i utlandet, innebar at lønnsveksten i norsk industri ble begrenset til 5 prosent og at arbeidsproduktiviteten steg med 2 1/2 prosent.

FINANSPOLITIKKEN

Det finanspolitiske opplegget tok sikte på en vekst på om lag 5,7 prosent i de samlede utgiftene på statsbudsjettet medregnet folketrygden. En la opp til en realvekst på om lag 2 prosent i statens kjøp av varer og tjenester, mens en tok sikte på en aktivitetsvekst på 1/2 prosent i kommuneforvaltningen. Foreløpige beregninger tyder på at den relle veksten i statens kjøp av varer og tjenester ble noe lavere en forutsatt i det opprinnelige opplegget. De kommu-

nale inntektene økte sterkere enn ventet bl.a. p.g.a. økte statlige overføringer i samband med at kommunene fikk utgiftsansvar for de offentlige sosialtjenestene og helse-tjenesten utenfor institusjon, og p.g.a. større statlige utbetalinger til kommunale sysselsettingstiltak. Lønnskostnadene i kommunalforvaltningen steg noe mindre enn antatt. Den reelle økningen i kommunesektorens utgifter til kjøp av varer og tjenester utenom sysselsettingstiltakene ble derfor anslått i salderingsproposisjonen til å være 1 prosent. Medregnet de kommunale sysselsettingstiltakene anslås aktivitetsveksten til 2 prosent.

Regjeringen la opp til lettelser i personbeskatningen ved heving av progresjonsgrensene og ved reduksjon av de marginale skattesatsene, økning i minste- og oppgjørsfradragene og de kommunale klassefradragene, samt øking i satsene for barnetrygd og forsørgerfradrag. De reelle lettelsene i personbeskatningen ble anslått til 770 millioner kroner på årsbasis. Det ble også gitt lettelser i bedriftsbeskatningen som ble antatt å utgjøre ca. 820 millioner kroner på årsbasis. Av tiltakene kan nevnes heving av satsene for beregning av avsetning til konsolideringsfond for aksjeselskaper og selvstendig næringsdrivende, lettelser i formueskatten både for aksjeselskaper og personer og reduksjoner i arbeidsgiveravgiften til folketrygden. Økningene i de offentlige takstene var moderate, mens avgiftsopplegget innebar i gjennomsnitt noe mer enn prisjustering av mengdeavgiftene.

I løpet av 1984 ble det foretatt flere tilleggsbevilgninger over statsbudsjettet, bl.a. til økte sysselsettingstiltak, nye skole- og studieplasser og til bedriftsstøtte.

Satsene for barnetrygden økte med om lag 8,5 prosent fra 1983 til 1984. Grunnbeløpet i folketrygden ble regulert 1. mai og lå i 1984 7,7 prosent over gjennomsnittet for 1983. Utbetalingen av dagpenger til arbeidsledige økte med om lag 11 prosent fra 1983 til 1984.

KREDITTPOLITIKKEN

Det kredittpolitiske opplegget for 1984 var relativt stramt. Det ble lagt opp til en reduksjon i innenlandsk kreditttilførsel til kommuner og private utenom oljevirkosomhet på om lag 2 prosent i forhold til 1983. Regjeringen tok sikte på en viss overgang til mer indirekte virkemidler. De budsjetterte kredittrammene ble imidlertid betydelig overskredet.

I salderingsproposisjonen ble den realiserte innenlandske kreditttilførselen til kommuner og private utenom oljevirkosomhet i 1984 anslått til 52 milliarder kroner. Dette tilsvarer en vekst på hele 26,6 prosent i forhold til 1983.

Etter at den direkte reguleringen av forretnings- og sparebankenes utlån ble avvirket ved inngangen til 1984, var det en meget sterk vekst i utlånene i begynnelsen av året. Delvis skyldtes dette overflytting av lån fra gråmarkedet. For å dempe utlånsveksten, ble primærreservekravet for sørnorske banker 5. mars hevet fra 5 til 7 prosent. Utover sommeren og høsten var det imidlertid fortsatt sterk vekst i bankenes utlån og fra 1. september ble primærreservekravet hevet ytterligere til 10 prosent. I salderingsproposisjonen ble utlånsveksten i forretnings- og sparebankene anslått til 25 milliarder kroner for 1984. Dette var 10 milliarder mer enn anslaget ett år tidligere, og den faktiske overskridelsen blir sannsynligvis enda høyere.

Også for livsforsikringselskapene ser det ut til at utlånsveksten har vært sterk i 1984. I salderingsproposisjonen ble utlånsveksten anslått til 5,2 milliarder kroner mot 4,5 milliarder i 1983. Utlånsveksten fra disse selskapene styres ved bruk av plasseringsplikt i obligasjoner.

Statsbankene har i flere år hatt en avtakende del av kreditttilførselen. For 1984 er tilførselen fra statsbankene utenom Postsparebankens ordinære utlån og Kommunalbankens formidlingslån, anslått til 7,9

milliarder kroner eller vel 11 prosent mer enn i 1983. Utlånsøkningen fra statsbankene avhenger i stor grad av innvilgningsrammene for de foregående årene. For 1984 var innvilgingsrammen satt til 14,8 milliarder, en økning på 12,6 prosent fra året før.

Det nominelle rentenivået endret seg lite i 1984. Rentenivået på utlån fra private banker søkes styrt ved rente-erklæringer fra Finansdepartementet. Fra 1. august ble det gjennomsnittlige rentenivået satt til 12,6 prosent for kortsiktige lån og 12,0 prosent for langsiktige og mellomlangsiktige lån. Samtidig ble rentebegrepet presisert til forskuddsrente med halvårlige terminer. I forhold til rentenivået ved årsskiftet 1983/84, innebar den nye renteerklæringen en nedjustering av rentenivået med om lag 0,5 prosent.

Små endringer i nominelle renter og et fall i prisstigningstakten på vel 2 prosentpoeng fra 1983 til 1984, førte til at realrenten før skatt økte for de fleste låneformer i 1984. Norge hadde i 1984, for første gang, høyere realrente på statsobligasjoner enn gjennomsnittet hos våre handelspartnere. Bare USA og Danmark, som begge har store underskudd i utenriks-

økonomien, hadde høyere realrente siste år.

FINANSPOLITISKE INDIKATORER

Virkningene av den økonomiske politikken og av andre forhold som påvirker den økonomiske utviklingen, kan leses ut fra måltørrelser som sysselsetting, driftsbalanse overfor utlandet, prisstigning, inntektsvekst mv. Utviklingen i disse størrelsene i 1984 er omtalt andre steder i Økonomisk utsyn. I vurderingen av hvordan den økonomiske politikken virker på aktiviteten i økonomien, blir det ofte lagt stor vekt på såkalte finanspolitiske indikatorer som overskudd før lånetransaksjoner, nivået på offentlige utgifter til kjøp av varer og tjenester og likviditetstilførselen til publikum. Men slike enkeltstående indikatorer gir nødvendigvis svært summariske uttrykk for virkningene av den økonomiske politikken.

Overskuddet før lånetransaksjoner i offentlig forvaltning (medregnet skatteoppkreverkonti) ble etter foreløpige og usikre beregninger, i underkant av 20 milliarder kroner i 1984. Dette tilsvarer knapt 4,5 prosent av

Realrente på statsobligasjoner i en del land. Prosent.

	1980	1981	1982	1983	1984
USA	2,1	3,3	6,7	8,1	9,4
Danmark	5,4	7,2	10,3	7,6	6,7
Storbritannia	-4,2	2,8	4,3	6,2	5,6
Frankrike	-0,8	2,3	3,8	4,0	5,6
Forbundsrepublikken Tyskland ...	3,1	4,1	3,7	4,6	5,5
Nederland	3,7	4,9	4,2	5,8	5,2
Italia	-5,1	2,8	4,4	3,3	4,6
Japan	1,2	3,8	5,5	5,6	4,5
Sverige	-2,0	1,4	4,4	3,4	4,0
Sveits	0,8	-0,9	-0,9	1,5	1,8
Gjennomsnitt 1)	0,3	3,3	4,9	5,3	5,7
Norge	-0,7	-1,4	1,8	4,5	6,2

1) Valutakurv-vekter

Kilde: IMF, OECD og egne anslag

bruttonasjonalproduktet, mot vel 3,1 prosent i 1983. I vurderingen av hvordan budsjettoverskuddet virker på den innenlandske etterspørselen, holdes ofte oljeskattene utenom. Årsaken er at en antar at økt skattlegging av oljeselskapene bare i liten grad påvirker den innenlandske etterspørselen. Det samme gjelder finansielle transaksjoner mellom det offentlige og utlandet. Når en holder både oljeskatter, overføringer fra Norges Bank til staten og netto renteutgifter og stønader til utlandet utenom budsjettoverskuddet, var det i 1984 et underskudd før lånetransaksjoner i offentlig forvaltning som foreløpig er anslått til 17 milliarder kroner. Dette er om lag som året før. Regnet som andel av bruttonasjonalproduktet utenom oljevirkksomhet og sjøfart, var det korrigererte underskuddet knapt 5 prosent i 1984 mot knapt 5,5 prosent i 1983.

Offentlige utgifter til kjøp av varer og tjenester som andel av innenlandsk bruk av varer og tjenester anslås til vel 25 prosent i 1984, om lag som året før.

Veksten i publikums likviditet - pengemengden - oppsummerer likviditetseffekten av finanspolitikken, den innenlandske kreditttilførselen og utviklingen i utenriksøkonomien. Veksten i publikums likviditet i 1984 er foreløpig anslått til om lag 13 prosent mot 9,4 prosent i 1983. Likviditetsveksten kan deles i tilførsel fra den statlige sektoren, private banker og publikums valutatransaksjoner. Vekstbidraget fra de private bankene ble på grunn av sterk utlånsvekst betydelig større enn forutsatt i Nasjonalbudsjettet for 1984. I tillegg ble likviditetsinndragningen som skyldes publikums nettokjøp av valuta mindre enn ventet. Vekstbidraget fra den statlige sektoren var om lag som i 1983.

P R O D U K S J O N

Bruttonasjonalproduktet i 1984 er anslått til nær 447 milliarder kroner. Regnet i 1983-priser var økningen fra 1983 til 1984 på 4,3 prosent. Dette er klart høyere enn volumveksten fra 1982 til 1983 som var på 3,2 prosent. Det relativt gunstige bildet for total produksjon må for en stor del tilskrives bidraget fra olje- og gassproduksjonen i Nordsjøen. Når utvinning og rørtransport av råolje og naturgass holdes utenfor, var økningen i bruttonasjonalproduktet på 2,5 prosent. Bruttonasjonalproduktet utenom både oljevirkksomhet og sjøfart økte med 2,6 prosent i volum. Til sammenlikning var økningen i denne størrelsen 1,6 prosent i 1983. Bedringen fra 1983 til 1984 kan i første rekke tilskrives konjunkturoppgangen i industrien og en gunstigere utvikling i varehandel enn året før. Olje- og gassutvinningen hadde i 1984 en økning i bruttoproduktet på 12,8

prosent. Denne sektoren alene har nå en andel av bruttonasjonalproduktet på 18,4 prosent, nær 10 prosentpoeng høyere enn for fem år siden. Mens oljeproduksjonen økte sterkt og gassproduksjonen gikk ned i 1983, fikk vi en betydelig produksjonsøkning både for råolje og naturgass i 1984.

For tredje år på rad viste bruttoproduktet for utenriks sjøfart nedgang; i 1984 var nedgangen på vel 2 prosent.

Bruttoproduktet i industrien gikk opp med 2,1 prosent fra 1983 til 1984. En må helt tilbake til 1974 for å finne en årlig volumvekst i industrien som har vært klart høyere enn dette. Likevel har industriens andel av bruttonasjonalproduktet fortsatt å synke; i 1984 var denne andelen kommet ned i 13,8 prosent. Bruttoproduktet i industrien har i siste 5-årsperiode gått ned med 2,5 prosent i volum, samtidig

som bruttonasjonalproduktet har gått opp med vel 14 prosent.

Utekonkurrerende industri sto for mesteparten av produksjonsveksten i industrien i 1984 med en volumvekst på vel 11 prosent. Også hjemmekonkurrerende industri viste positiv vekst etter en klart negativ produksjonsutvikling i 1983. Ikke minst har produksjonen av verkstedprodukter tatt seg opp, med en økning i bruttoproduktet på 2,5 prosent. Særlig stor var økningen for produksjon av oljeplattformer, mens skipsbyggingen derimot hadde nedgang i bruttoproduktet for fjerde år på rad.

Etter en nedgang på vel 2 prosent i 1983, økte bruttoproduktet for primærnæringene i 1984 med 5,3 prosent. Høye kornavlinger og en sterk økning i

Bruttonasjonalprodukt etter næring.
Prosentvis volumendring fra året før.

	1983	1984
Oljevirkosomhet og sjøfart	9,8	10,6
- utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	14,7	12,8
- oljeboring og sjøfart ..	-5,7	0,7
Industri og bergverksdrift	-1,1	2,1
- skjermet	-1,3	-0,1
- utekonkurrerende	6,4	9,8
- hjemmekonkurrerende	-4,0	0,8
Andre vareproduserende næringer	0,0	-0,2
- primærnæringer	-2,3	5,3
- bygge- og anleggsvirkosomhet	-2,2	-4,5
- kraft- og vannforsyning	6,8	0,4
Andre tjenesteytende næringer	2,7	3,4
- offentlig forvaltning ..	3,5	1,5
- varehandel	-0,4	1,8
- samferdsel	4,7	3,3
- privat tjenesteyting ellers	3,4	5,8
Bruttonasjonalprodukt	3,2	4,3
- utenom oljevirkosomhet og sjøfart	1,6	2,6

grønnsakproduksjonen ga en volumøkning i bruttoproduktet for samlet planteproduksjon på hele 10 prosent, etter en nedgang på vel 6 prosent i 1983. Samlet bruttoprodukt i fiske og fangst økte med 7 prosent, først og fremst som følge av fortsatt sterk ekspansjon i fiskeoppdrettnæringen.

I bygge- og anleggsvirkosomheten gikk bruttoproduktet tilbake med 4,5 prosent fra 1983 til 1984. Her var det nedgang også i 1983. Det er spesielt boligbyggingen som har hatt sterk tilbakegang. Kraft- og vannforsyning hadde en beskjeden økning i bruttoproduktet fra 1983 til 1984 etter sterk økning året før.

Også i 1984 var veksten i tjenesteytende næringer sterkere enn i de vareproduserende næringene utenom oljevirkosomheten. Særlig sterk økning hadde innenlandsk godstransport, luftfart og telekommunikasjoner, men nedgang for deler av persontrafikken gjorde at bruttoproduktet for samferdsel utenom sjøfart ikke økte sterkere enn vel 3 prosent. Etter nedgang i de tre foregående årene økte bruttoproduktet i varehandelen i volum i 1984. Ellers hadde forretningsmessig tjenesteyting også i 1984 en sterk volumvekst med vel 7 prosent, mot over 10 prosent i 1983. Her finner en bl.a. teknisk tjenesteyting i form av konsulenttjenester tilknyttet virkosomheten i Nordsjøen.

Offentlig forvaltning hadde en økning i bruttoproduktet på 1,5 prosent. For tredje år på rad var det større vekst i kommuneforvaltningen enn i stats- og trykdeforvaltningen.

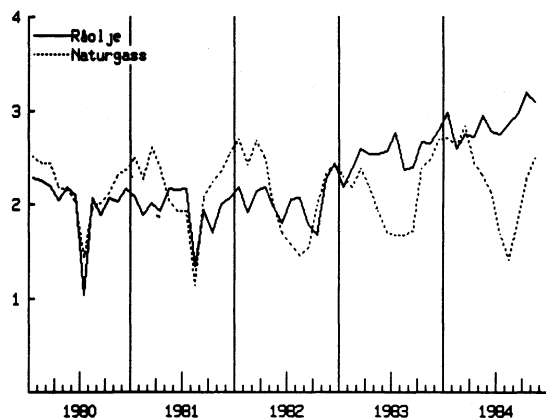
OLJEUTVINNING OG RØRTRANSPORT

Olje- og gassproduksjonen var i 1984 61 mill. tonn oljeekvivalenter (toe). Av den samlede produksjonen var 35 mill. toe råolje og 26 mill. toe naturgass. Samlet økte produksjonen med 11,1 prosent fra året før; fordelt på råolje og naturgass var økningen henholdsvis 14,2 og 7,4 prosent.

Oljeproduksjonen økte sterkt på

PRODUKSJON AV RÅOLJE OG NATURGASS

Råolje (mill.tonn) og naturgass (milliarder S m³ (kubikkmeter)).
Ukorrigererte tall.

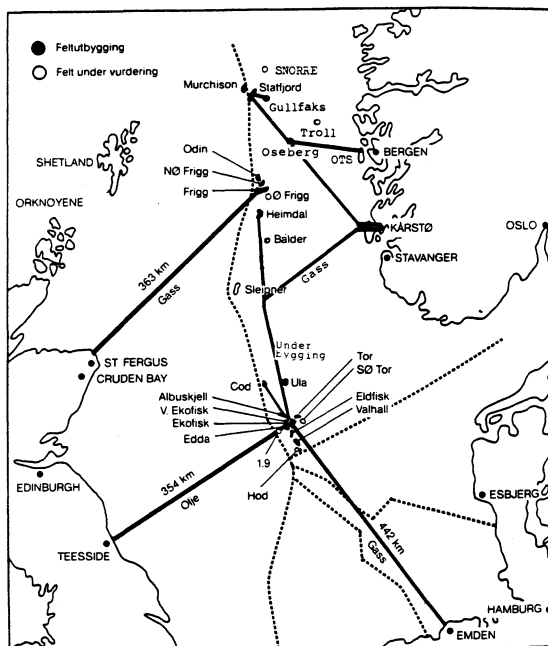
feltene Statfjord, Valhall og Murchison. Produksjonen av gass på Frigg økte også betydelig, mens både olje- og gassproduksjonen på Ekofisk gikk klart ned fra 1983 til 1984.

Produksjon av rørtransporttjenester økte fra 1983 til 1984 med 11,6 prosent målt i faste priser.

Produksjon av råolje og naturgass etter felt. Mill. tonn oljeekvivalenter (toe).

	1983	1984
Ekofisk		
- olje	13,1	11,6
- gass	12,7	12,0
Frigg		
- gass	11,6	13,6
Statfjord		
- olje	15,8	18,6
Murchison		
- olje	0,9	2,3
- gass	0,0	0,1
Valhall		
- olje	0,8	2,3
- gass	0,1	0,5
Produksjon i alt	55,0	61,0

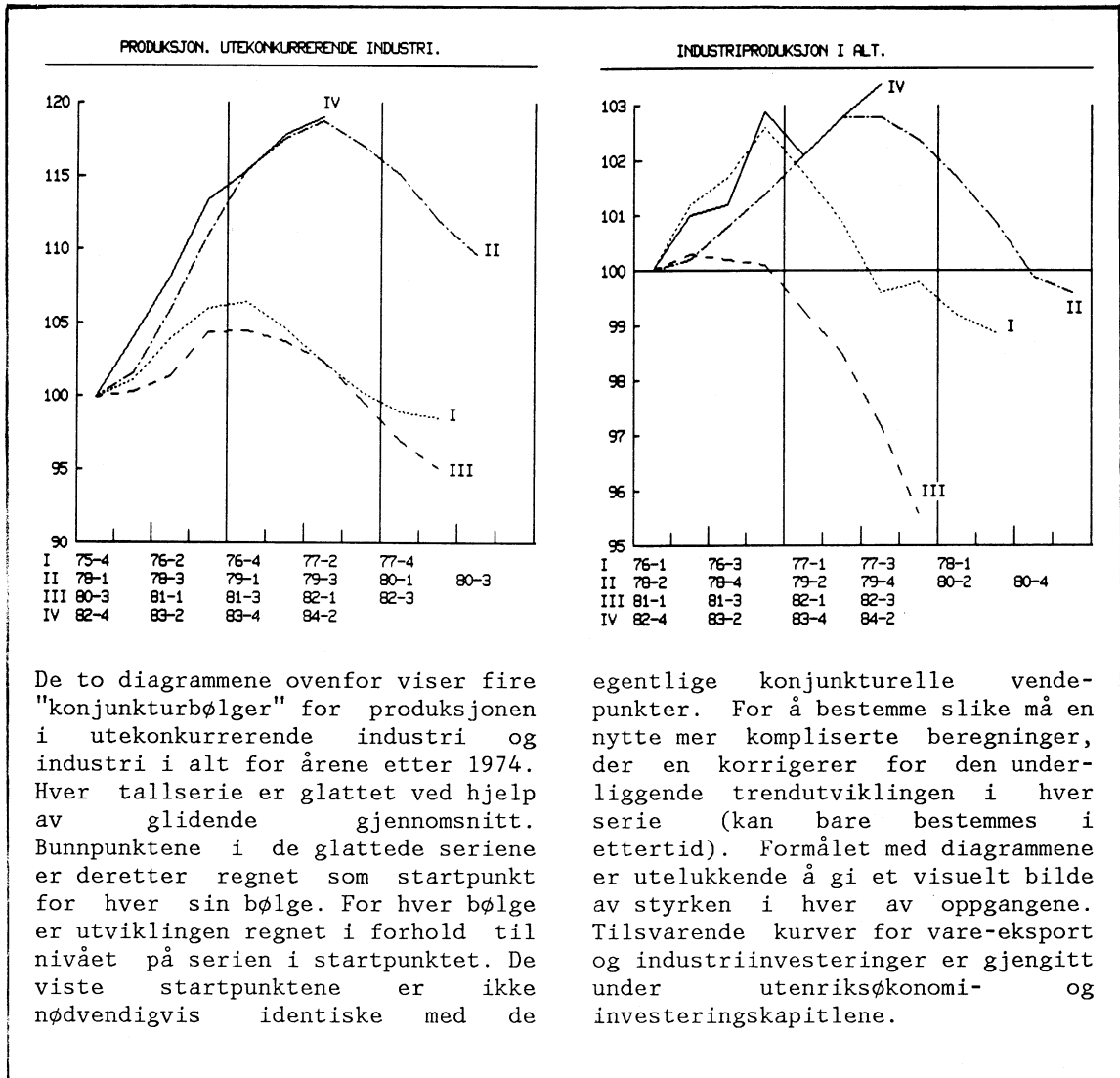
Kilde: Oljedirektoratet

INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT

Total produksjon i industri og bergverksdrift har vært i oppgang siden årsskiftet 1982-1983. Volumveksten var særlig sterk gjennom 1983, og ved inngangen til 1984 lå bruttoproduktet i industrien om lag 7 prosent høyere enn gjennomsnittet for 1983. En utflating fant sted i begynnelsen av 1984; ifølge sesongkorrigerte tall falt bruttoproduktet fra 4. kvartal 1983 til 1. kvartal 1984. Produksjonen tok seg så opp igjen i 2. og 3. kvartal, og ifølge de siste tallene ser oppgangen ut til å ha fortsatt også i 4. kvartal 1984. Veksten i samlet industriproduksjon gjennom den siste konjunkturoppgangen må karakteriseres som god sammenliknet med de nærmest foregående oppganger. Men oppgangen denne gang startet fra et betydelig lavere nivå; samlet industriproduksjon lå derfor ved utgangen av 1984 fortsatt under toppnivået for konjunkturoppgangen i 1979.

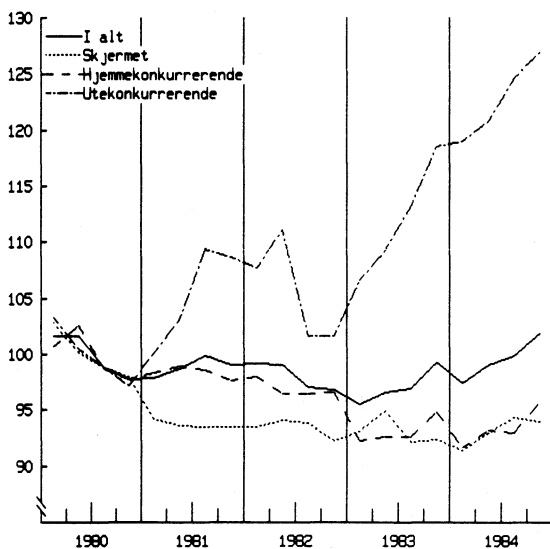
Det er først og fremst eksportvareproduksjonen, hvor særlig treforedling, kjemiske råvarer og metaller veier tungt, som har bidratt til veksten i industriproduksjonen. Veksten har vært minst like sterk som i tidligere konjunkturoppganger, og den hadde ved utgangen av 1984 også pågått over en

lengre periode. At veksten er blitt såpass sterk, kan delvis skyldes vekstimpulser fra lageroppbyggingen av konjunkturfølsomme varer i utlandet, som igjen var basert på at konjunkturutslaget var forventet å bli relativt sterkt. Både innenfor treforedling, produksjon av kjemiske råvarer og metaller har veksten fra 1983 til 1984 vært høy. For treforedling og metaller var veksten særlig sterk gjennom 1983. I 1984 viste produksjonen i disse næringene utflating, bl.a. fordi mange bedrifter etter hvert nådde full kapasitetsutnyttning og fordi etterspørselen på verdensmarkedet stagnerte. På grunn av den sterke veksten gjennom 1983 kommer likevel treforedling ut

med en vekst på 10,6 prosent og metaller 12,8 prosent fra 1983 til 1984. For kjemiske råvarer har produksjonsveksten gjennom 1983 fortsatt i 1984, og er nå anslått til å bli 10,4 prosent på årsbasis. Utviklingen i lagertallene kan tyde på at en del av den senere tids produksjonsvekst i de utekonkurrerende næringene har gått til lager. Samtidig viser verdien av eksportordretilgang og -reserve en relativt svak utvikling. Dette tyder på at konjunkturtoppen for de utekonkurrerende næringene enten er nådd eller er i ferd med å bli nådd, slik at eksportvareproduksjonen kan ventes å stagnere eller kanskje gå ned i 1985.

BRUTTOPRODUKT I INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT

For investeringsvareproduserende næringer, hovedsakelig verkstedindustrien, finnes ennå ingen klare tegn til oppgang. Det kan synes påfallende at investeringsvareproduksjonen har tatt seg så lite opp, sett på bakgrunn av at konjunkturoppgangen nå har vart ca. 2 år. Dette har sammenheng med utviklingen i ferdigvareeksporten, som har vært svak. Noe av grunnen til at den internasjonale konjunkturoppgangen hittil har vært relativt svak, er nettopp at investeringene ikke har tatt seg like sterkt opp som tidligere. Dette kan delvis forklares ved den svake utviklingen i skipsbyggingsindustrien og de negative, indirekte virkningene dette har hatt på annen industriproduksjon i form av reduserte underleveranser. Skipsbyggingen i Norge har i løpet av de senere årene fått et mindre omfang, og er nå bedre tilpasset forventet markedsutvikling. Maskinproduksjonen viste en viss vekst i siste halvdel av 1983, først og fremst som følge av økte leveranser til oljeinstallasjonene i Nordsjøen. Denne etterspørselskomponenten viste en svakere utvikling i 1984, og maskinproduksjonen stagnerte. Produksjon av transportmidler, som etter flere års nedgang flatet ut rundt forrige årsskifte, har de siste månedene vist ny nedgang ifølge sesongkorrigerte tall. Ordresituasjonen tyder ikke på noen snarlig økning i investeringsvareproduksjonen.

Produksjon av innsatsvarer til bygg og anlegg, for en stor del mineralske produkter, viser nå en bedre utvikling enn på flere år. Det kan nå se ut som om produksjonen av mineralske produkter passerte et bunnpunkt i begynnelsen av 1984, og produksjonen har etter det vært i svak oppgang som følge av at boligbyggingen har tatt seg opp gjennom 1984. Produksjon av vareinnsats ellers var relativt stabil gjennom fjoråret.

For produksjon av konsumvarer er bildet nokså variert. Produksjon av møbler og innredninger av tre viser fremdeles en klar, delvis eksportledet vekst, mens produksjonsutviklingen for andre trevarer ikke viste noen klar tendens i 1984. Produksjon av tekstilvarer har vært noenlunde stabil de siste to årene. Her har lagrene blitt bygget ned gjennom 1984, og ordretilgang og ordreserver har steget i verdi og trolig også i volum. Produksjon av klær unntatt skotøy flatet ut mot slutten av 1983 etter flere års nedgang, og viste i 1984 store sving-

Bruttoprodukt i industri og bergverksdrift. Prosentvis volumendring fra året før.

	1983	1984
Bergverksdrift	3,0	1,2
Industri	-1,2	2,1
Skjermet industri	-1,3	-0,1
- nærings- og nytelsesmidler	-0,9	-0,5
- grafisk produksjon	-1,7	0,7
Utekonkurrerende industri	6,8	11,1
- treforedling	2,4	10,6
- kjemiske råvarer	7,5	10,4
- raffinerte oljeprodukter	5,4	3,5
- metaller	9,0	12,8
Hjemmekonkurrerende industri	-4,0	0,8
- tekstil- og bekledningsvarer	-11,6	-1,6
- trevarer, møbler og innredninger	-1,6	-1,3
- kjemiske og mineralske produkter	-4,1	-0,9
- skip og oljeplattformer	-9,8	1,5
- andre verkstedsprodukter	-1,7	2,5

ninger uten noen klar tendens. Produksjon av næringsmidler var i gjennomsnitt om lag uendret fra 1983 til 1984.

Produksjonen innenfor bergverksdrift passerte et bunnpunkt mot slutten av 1982, omtrent samtidig med de andre eksportnæringene, etter å ha falt gjennom flere år. Gjennom 1983 fikk bergverksnæringen en viss produksjonsvekst og produksjonen steg med 3 prosent fra 1982 til 1983. I løpet av 1984 stabiliserte produksjonen seg, og det ligger an til at den blir noe høyere i 1984 enn i 1983. Tradisjonelt er produksjonen i bergverksnæringen sterkt influert av endringer i aktivitetsnivået i utlandet. En konjunkturavmatning i våre viktigste samhandelsland i 1985 vil derfor kunne få negative konsekvenser for produksjonen innenfor bergverksdrift.

BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET

Foreløpige tall for 1984 viser at bruttoproduksjonen i bygge- og anleggssektoren gikk ned med 4,5 prosent i volum i forhold til 1983. Dette skyldes en produksjonsnedgang i løpet av 1983, mens produksjonen tok seg noe opp i løpet av 1984. Målt i forhold til samme periode året før, gikk produksjonen ned med 9 prosent i 1. halvår 1984, mens den var uendret i 2. halvår.

En oppdeling av produksjonen på de enkelte aktiviteter viser at den svake utviklingen fra 1983 til 1984 i første

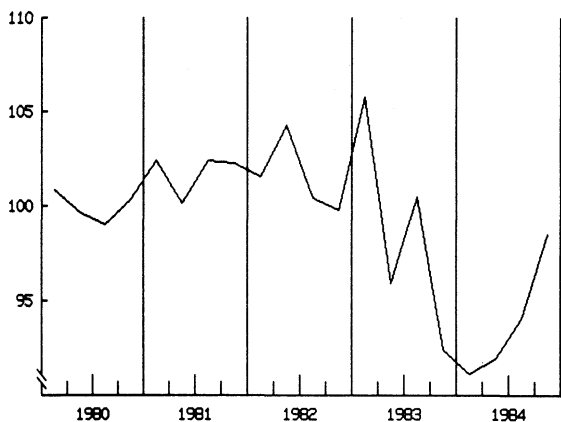
rekke skyldtes svikt i boligbyggingen. I tillegg har produksjonen av andre bygg og anlegg gått ned. Dette har skjedd til tross for økt produksjon av driftsbygg, der bl.a. igangsettings-tall for bergverk- og industribygg i årets 11 første måneder lå nær 24 prosent høyere enn i tilsvarende periode i 1983. Sammenholdt med anslaget på produksjonen av andre bygg og anlegg tyder dette på at anleggsvirksomheten hadde en spesielt negativ utvikling i 1984.

Bruttoproduksjon i bygge- og anleggsvirksomhet. Prosentvis volumendring fra året før.

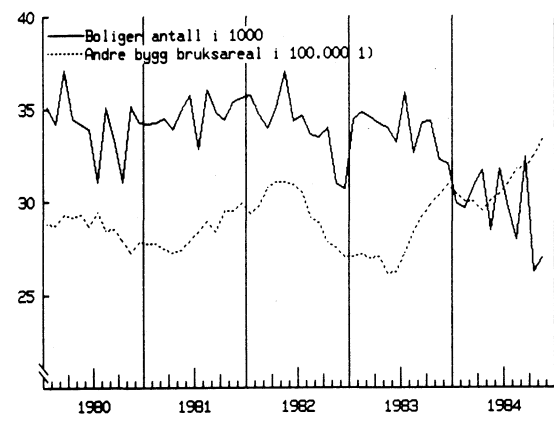
	1983	1984
Produksjon av:		
- boliger.....	-8,4	-8,8
- andre bygninger og anlegg	-6,2	-3,4
- annet, inkl. vedlikehold og reparasjoner ..	10,2	-2,3
Total produksjon	-2,9	-4,5

En viss økning i ordretilgangen utover i 1984 var ikke nok til å hindre at ordreservene i anleggsvirksomhet fortsatte å avta; i 3. kvartal 1984 lå verdien av ordreserven nesten 10 prosent lavere enn i tilsvarende periode året før. Hvis ikke ordretilgangen tok seg betydelig opp mot slutten av 1984, skulle dette tilsi en fortsatt lav aktivitet i anleggsvirksomheten inn i 1985.

BRUTTOPRODUKSJON I BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET
1980=100. Sesongkorrigert.

BYGG UNDER ARBEID
Sesongkorrigert

1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 60 kvm. bruksareal

BEREGNEDE BIDRAG TIL ENDRINGER I PRODUKSJON, IMPORT OG SYSSELSETTING I 1984

	Beregnet virkning på		
	Bto. nasjonal produkt	Import	Syssetling
	Prosentenheter		Årsverk
<u>Leveranser til/fra sjøfart og oljevirk- somhet</u>			
- Oljeutvinning og rørtransport	1,9	0,8	5 000
- Sjøfart og oljeboring	-0,2	1,7	-2 900
<u>Innenlandsk sluttanvendelse utenom olje og sjøfart</u>			
- Private investeringer utenom olje og sjøfart ..	-	0,1	-3 900
Herav: Industri	0,2	0,3	2 600
Boliger	-0,2	-0,2	-5 400
Øvrige næringer	-	-	-900
- Privat konsum	0,5	0,6	5 700
- Statlig kjøp av varer og tjenester	0,2	0,1	4 600
- Kommunalt kjøp av varer og tjenester	0,3	0,1	7 400
<u>Eksport utenom olje og sjøfart</u>			
- Tjenester utenom sjøfart og rørtransport	0,2	0,1	2 900
- Skip og oljeplattformer	-0,2	-0,3	-6 600
- Andre varer utenom råolje og naturgass	0,4	0,9	5 800
<u>Andre faktorer</u>			
- Lagerinvestering utenom skip og plattformer under arbeid	0,9	1,1	17 600
- Endring i importandeler	-0,2	0,3	-6 000
- Produktivitet mv.	0,2	-0,1	-10 600
Bregnede bidrag i alt	4,0	2,0	19 200
Foreløpig regnskap	4,3	1,6	17 500

1) Nasjonalregnskapets anslag er avrundet til nærmeste hele 1 000, de beregnede bidragene til nærmeste 100.

Ovenfor har en forsøkt å beregne hvilke bidrag enkelte etterspørsels- og tilbuds-komponenter isolert sett ga til veksten i produksjon, import og sysselsetting i 1983. En slik oppdeling i komponenter kan gjøres på mange måter, i dette tilfellet har en nyttet en oppdeling som følger av den makroøkonomiske modellen MODIS IV. Dekomponeringen viser først og fremst virkninger som følger av definisjonssammenhenger og av krysslleveranser mellom de ulike næringer.

I virkeligheten vil de enkelte komponentene kunne virke inn på økonomien på en langt mer komplisert måte enn det modellen fanger opp. Dessuten vil de enkelte komponentene kunne virke inn på hverandre. Beregningene gir derfor ikke uten videre uttrykk for årsak-virkning sammenhenger. Formålet er først og fremst å anslå de enkelte komponentenes relative betydning for endringen i produksjon, import og sysselsetting. Usikkerhetsmarginen er imidlertid stor.

Leveranser til/fra sjøfart og oljevirk-
somhet påvirker den økonomiske utvikling direkte gjennom produksjonsutviklingen i næringene og indirekte gjennom vareinn-satsetterspørsel og investeringsetterspør-sel. Bidrag fra innenlandske sluttanven-
delser og eksport utenom olje og sjøfart omfatter virkningen på totalproduksjon, import og sysselsetting av en endring i privat konsum og investeringer, i offentlig kjøp av varer og tjenester og i eksport.

Beregningen av virkningene ovenfor er gjort under forutsetning av uendrede lagerinve-steringer, importandeler og arbeidskrafts-produktivitet. Endringer i disse faktorer er tatt med i gruppen andre faktorer. En økning i lagerinvesteringer virker positivt på aktivitetsnivået mens en økning i importandelen øker importen, men senker produksjon og sysselsetting. Bedringer i arbeidskraftproduktiviteten trekker isolert sett sysselsettingen nedover.

ARBEIDSMARKEDET

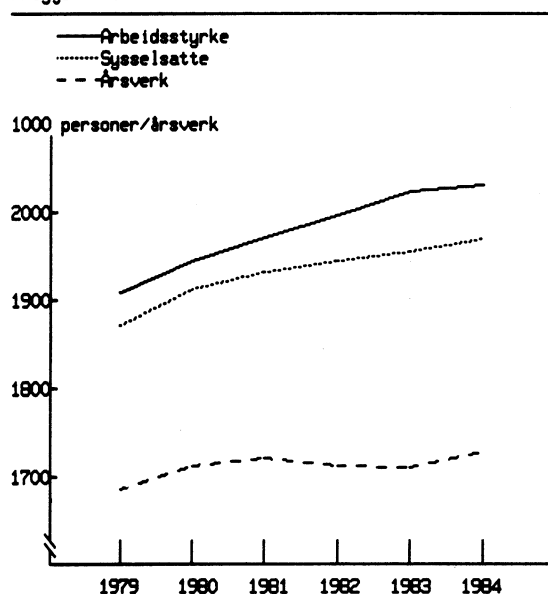
Utviklingen på arbeidsmarkedet var mer positiv i 1984 enn i de tre foregående årene. Målt i antall årsverk vokste den samlede sysselsetting med 1,0 prosent, den sterkeste veksten siden 1980. Dette har i stor grad sammenheng med at nedgangen i industriusselsettingen har stoppet opp, som følge av konjunkturoppgangen. De bedrede forhold for industrien har også ført til en betydelig nedgang i tallet på permitterte og i tallet på personer med innskrenket arbeidstid. Likevel ble det i gjennomsnitt registrert 66.600 helt arbeidsløse i 1984, det høyeste tall i hele etterkrigstiden.

En god del av årsverksveksten i 1984 kom i form av en økning i gjennomsnittlig arbeidstid, spesielt for deltidsarbeidende kvinner. Til tross for vekst i antall årsverk ble derfor veksten i antall sysselsatte forholdsvis svak. Dette representerer et brudd med de siste års utvikling hvor økt omfang av deltidsarbeid har bidratt til at veksten i antall sysselsatte har vært sterkere enn veksten i antall årsverk.

I motsetning til de tre siste årene resulterte ikke den svake veksten i antall sysselsatte i en økning i tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt ettersom arbeidsstyrken bare vokste med 0,3 prosent, en klart lavere veksttakt enn tidligere år. En vesentlig årsak til den svake veksten i arbeidsstyrken er den sterke opptrappingen av tallet på elevplasser i den videregående skolen som fant sted i 1983 og 1984. Sammen med de bedrede forhold for industrien og økt omfang av arbeidsmarkedstiltak har opptrappingen av elevplasser bidratt til at den registrerte ledigheten avtok med vel 7.000 i løpet av 1984 til snaut 65.000 ved utgangen av året.

Tallet på ledige plasser holdt seg gjennomgående høyere i 1984 enn i 1983, men nivået lå likevel et par tusen lavere enn det som har vært vanlig før om årene.

ARBEIDSTYRKE OG SYSSELSETTING
Årsgjennomsnitt i tusen. 1979-1984

SYSSELSETTING

Mens veksten i antall utførte årsverk var på 1,0 prosent fra 1983 til 1984, vokste tallet på sysselsatte bare med 13.000 personer, eller 0,7 prosent. Bortsett fra 1982 og 1983 er dette en langt svakere vekst enn tidligere år. Økningen i den gjennomsnittlige arbeidstid i 1984 ser i første rekke ut til å ha sammenheng med at de deltidsarbeidende kvinnene arbeidet flere timer pr. uke enn før. Dessuten har det vært en tendens til at tallet på vikar- og småjobber med deltid har gått tilbake, mens de nye jobbene som er blitt opprettet, har hatt arbeidstid av lengre varighet. Tallet på personer som arbeider på innskrenket tid har også gått tilbake med vel 5.000 fra 1983 til 1984.

Tallet på sysselsatte i industrien holdt seg om lag uendret gjennom 1984. På grunn av nedgang i sysselsettingen i løpet av 1983 var likevel årsgjennomsnittet for 1984 lavere enn året før. Nedgangen i årsgjennomsnittet gjorde seg spesielt gjeldende for den hjemmekonkurrerende del av indu-

strien.

Også innen varehandelen var sysselsettingen i 1984 lavere enn året før. På grunn av en sterk nedgang i tallet på vikarer og deltidsansatte var nedgangen i antall sysselsatte langt sterkere enn nedgangen i antall årsverk.

Det var i første rekke innenfor offentlig forvaltning og privat tjenesteyting ellers (bl.a. forretningsmessig tjenesteyting) at sysselsettingen viste klar vekst i 1984. Om trent hele sysselsettingsveksten i det offentlige fant sted innenfor kommuneforvaltningen, mens stats- og trygdeforvaltningen hadde om lag uendret

Sysselsetting. 1.000 utførte årsverk.

	Endring	
	1984	fra 1983
Oljevirksomhet og sjøfart	55,1	0,2
- utvinning og rørtransport av råolje og naturgass.	8,4	1,3
- oljeboring og sjøfart	46,7	-1,1
Industri og bergverksdrift	344,7	-2,4
- skjermet	92,5	0,5
- utekonkurrerende .	56,1	0,3
- hjemmekonkurrerende	196,1	-3,2
Andre vareproduserende næringer ...	279,0	-1,8
- primærnæringer ...	126,7	-0,7
- bygge- og anleggsvirksomhet	133,1	-1,5
- kraft- og vannforsyning	19,2	0,4
Andre tjenesteytende næringer	1050,1	21,5
- offentlig forvaltning	414,8	10,6
- varehandel	222,2	-4,1
- samferdsel	127,6	-0,3
- privat tjenesteyting ellers	285,5	15,3
Sysselsetting i alt	1728,9	17,5

sysselsetting. En del av sysselsettingsveksten i kommuneforvaltningen har sammenheng med økningen av arbeidsmarkedstiltakene.

Tilveksten i sysselsettingen det siste året fant i første rekke sted blant voksne kvinner. Ettersom det i 1984 var svært vanskelig for ungdom å få arbeid, gikk tallet på sysselsatte i aldersgruppen 16-19 år sterkt tilbake.

ARBEIDSSYRKEN

Store ungdomskull og økt kvinnelig yrkesdeltaking har i de siste årene gitt en økning i arbeidsstyrken på om lag 26.000 personer pr. år. Fra 1983 til 1984 var derimot veksten ikke større enn 7.000 personer eller 0,3 prosent. Årsaken til dette er i første rekke en sterk nedgang i arbeidsstyrken blant ungdom, som må ses i sammenheng med den sterke opptrapingen av utdanningskapasiteten i løpet av de to siste årene. I tillegg har yrkesdeltakingen for voksne menn gått noe mer ned etter 1982 enn tidligere, og veksten i arbeidsstyrken blant voksne kvinner var svakere i 1984 enn i årene før.

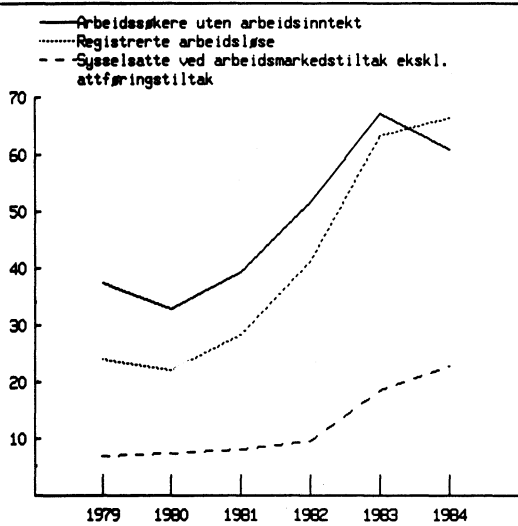
Høsten 1983 ble det opprettet 12.700 nye elevplasser i den videregående skolen, og høsten 1984 ytterligere om lag 9.500. Samtidig har tallet på personer i aldersgruppen 16-19 år bare vokst med 5.400 fra 1982 til 1984 målt ved utgangen av året. Det har vært en økning i inntaket av studenter til universiteter og høyskoler, og innkallingen av nye rekrutter til forsvaret har også økt.

ARBEIDSLEDIGHET

Ifølge arbeidskraftundersøkelsene (AKU) var det gjennomsnittlig 61.000 arbeidssøkere uten arbeidsinntekt i 1984. Dette utgjorde 3,0 prosent av arbeidsstyrken og representerte en nedgang på om lag 6.000 i forhold til 1983.

I gjennomsnitt ble det ved arbeidskontorene registrert vel 66.600 helt

ARBEIDSLLEDIGE OG SYSSELSATTE VED ARBEIDSMARKEDETILTAK
Årsgjennomsnitt i tusen, 1979-1984

Personer i arbeidsstyrken, sysselsatte og arbeidssøkere uten arbeidsinntekt (1.000).

		Endring 1984 fra 1983
Sysselsatte	1970	13
Arbeidssøkere	61	-6
Arbeidsstyrken	2031	7

arbeidsledige i 1984. Dette er en økning på 3.100 sammenlignet med 1983. Økningen i årsgjennomsnittet har i første rekke sammenheng med høy registrert ledighet i de første månedene av året. Etter den tid har ledigheten vært i klar nedgang når en ser bort fra normale sesongvariasjoner og spesielle sesongsvingninger forårsaket av endringer i arbeidsmarkedstiltakene. Ved utgangen av desember var det ved arbeidskontorene registrert 64.800 ledige, en nedgang på 7.100 sammenlignet med samme måned året før.

Fram til og med 1982 var det vanlig at tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt lå mer enn 10.000 over den registrerte ledigheten. Dette hadde sammenheng med at kvinner og ungdom uten yrkeserfaring i stor grad søkte

arbeid uten å henvende seg til arbeidskontorene, ettersom de ikke hadde krav på ledighetstrygd. I 1983 og 1984 fant det sted en sterk opptrapping av arbeidsmarkedstiltakene, og muligheten for å komme med på slike tiltak førte til at en større del av arbeidssøkerne blant kvinner og ungdom meldte seg ved arbeidskontorene.

Mens ledigheten i 1982 og 1983 økte sterkest blant industriarbeidere, har tallet på ledige innen denne yrkesgruppen gått tilbake i løpet av 1984. Ettersom det ikke har vært noen vekst i industrisysselsettingen, kan nedgangen forklares ved at en del av de ledige industriarbeiderne har gått ut av arbeidsstyrken eller blitt sysselsatt i andre næringer. Permitteringer er i første rekke et industrifenomen, og nedgangen i ledigheten blant industriarbeidere avspeiler seg også i at tallet på permitterte ved utgangen av desember var 5.700 lavere enn samme måned året før. I årets første måneder var tallet på ledige med yrkesbakgrunn i serviceyrker klart høyere enn i samme periode året før. Denne forskjellen avtok utover høsten.

Det er en sammenheng mellom ledighetsutviklingen for ulike yrkesgrupper og ledighetsutviklingen for menn og kvinner. Fra desember 1983 til desember 1984 avtok tallet på registrerte ledige menn med 8.100 samtidig som tallet på registrerte ledige kvinner økte med 1.000. Tallet på registrerte ledige i aldersgruppen under 20 år var ved utgangen av desember 7.900, en nedgang på 1.100 sammenlignet med desember 1983.

Den gjennomsnittlige varighet av arbeidsledigheten økte sterkt også i 1984. Ifølge en undersøkelse foretatt av Arbeidsdirektoratet var den ved utgangen av september nær 21 uker, en økning på om lag 4 uker sammenlignet med ett år tidligere. Det er økningen i antall ledige med svært lange ledighetsperioder som har bidratt til økningen i den gjennomsnittlige varighet. Ved utgangen av september hadde om lag 20.000 personer vært registrert ledige i mer enn et halvt år.

Utviklingen i omfanget av ledigheten må ses i sammenheng med arbeidsmarkedstiltakene og tiltakene for å øke tallet på elever i den videregående skolen. Etter en sterk opptrapping i 1983 har tallet på personer sysselsatt ved arbeidsmarkedstiltak blitt holdt på et høyt nivå gjennom 1984 når en ser bort fra den midlertidige nedtrappingen i sommermånedene og rundt hvert årsskifte. Ved utgangen av november var det utenom attføringstiltakene sysselsatt 29.700 personer ved arbeidsmarkedstiltak, en

økning på 2.600 sammenlignet med samme måned året før. Selv om en ser utviklingen i registrert ledighet og arbeidsmarkedstiltak under ett, har det likevel vært en svak bedring på arbeidsmarkedet i løpet av det siste året. Men uten den sterke opptrappingen av tallet på elever i den videregående skolen og andre tiltak for ungdom, er det mulig at situasjonen på arbeidsmarkedet ville vært dårligere ved utgangen av 1984 enn for ett år siden.

Utvikling i arbeidsledighet, arbeidsmarkedstiltak, elevplasser og innskrenket arbeidstid fra november 1983 til november 1984. (1.000 personer)

	November 1983	November 1984	Endring
Registrerte ledige	62	58	-4
Personer berørt av innskrenket arbeidstid ...	10	7	-3
Sysselsatte ved arbeidsmarkedstiltak ekskl. attføringstiltak	27	30	3
Ekstraordinære elevplasser i videregående skoler opprettet etter 1982	18	27	9
I alt	117	122	5

I N V E S T E R I N G E R

I 1984 var bruttoinvesteringene i fast kapital nesten 112 milliarder kroner og utgjorde nær 25 prosent av bruttonasjonalproduktet. Dette nivået for investeringsraten er omtrent det samme som Norge har hatt siden 1980, og det er fortsatt blant de høyeste innen OECD-området. Til sammenligning har nivået i Forbundsrepublikken Tyskland ligget på 21-22 prosent i 1980-årene, om lag 19 prosent i Sverige og bare 16-17 prosent i Storbritannia.

I volum økte bruttoinvesteringene i fast kapital med 4,4 prosent fra 1983 til 1984. Også inklusive lagerendringer økte de samlede bruttoinvesteringer med 4,4 prosent.

inger med 4,4 prosent.

Byråets foreløpige beregninger tyder på at de samlede lagerbeholdninger ble redusert i 1984. De ordinære lagerbeholdninger holdt seg om lag uendret, mens lagrene av varer under arbeid, spesielt oljeplattformer under arbeid, viste betydelig nedgang. Denne nedgangen skyldtes i hovedsak uttauing av Statfjord C- og Heimdal-plattformene. Fra uttauingstidspunktet ble verdien av plattformene ikke lenger regnet som endring i varer under arbeid, men som bruttoinvestering i fast kapital.

Hovedtrekk i utviklingen for artssam-

mensetningen av bruttoinvesteringer i 1984, var en sterk økning i investeringer i oljevirkosomhet, og en kraftig nedgang i skipsinvesteringene. Investeringene i bygninger og anlegg gikk også ned fra 1983 til 1984, mens investeringene i maskiner o.l. hadde en klar volumvekst.

Bruttoinvesteringer i fast kapital etter art. Prosentvis volumendring fra året før.

	1983	1984
Investering i oljevirkosomhet	84,9	30,7
Bygninger og anlegg	-6,4	-5,5
Skip og båter	-63,7	-45,7
Annet transportmateriell	4,4	0,7
Maskiner, redskap, inventar ellers	-6,0	10,9
I alt	2,7	4,4

Bruttoinvestering i fast kapital etter næring. Prosentvis volumendring fra året før.

	1983	1984
Oljevirkosomhet og sjøfart	40,4	17,2
- utvinning og rørtransport av olje og gass..	106,7	31,4
- oljeboring og sjøfart .	-75,5	-40,4
Industri og bergverksdrift	-19,4	12,8
- skjernet	-3,0	3,6
- utekonurrerende	-37,6	27,7
- hjemmekonurrerende ...	-14,1	10,2
Andre vareproduserende næringer	-8,0	-2,0
- primærnæringene	-22,3	1,0
- bygge- og anleggs- virksomhet	5,2	-0,8
- kraft- og vannforsyning	0,0	-4,1
Andre tjenesteytende næringer	-2,5	-2,9
- offentlig forvaltning .	0,6	-5,0
- boliger	-6,9	-8,8
- samferdsel	8,0	0,4
- privat tjenesteyting ellers	-5,4	6,1
I alt	2,7	4,4

Den samlede veksten i bruttoinvesteringene i fast kapital dekker over en ulik utvikling mellom næringsvirkosomhet - der samlet investeringsvekst var 5,7 prosent i 1984 - og offentlig forvaltning som hadde en nedgang på 5 prosent. Som andel av de samlede investeringer i fast kapital falt investeringene innen offentlig forvaltning fra vel 12 prosent i 1983 til 11 prosent i 1984.

Veksten innen næringsvirkosomheten kan i stor grad føres tilbake til økningen i oljeinvesteringene. Utenom disse hadde investeringene i næringsvirkosomheten en volumnedgang på nær 4 prosent fra 1983 til 1984, bl.a. fordi investeringene i sjøfarten gikk kraftig ned for andre år på rad. Volumnedgangen i 1984 på 51,3 prosent skyldtes særlig svikt i nyinvesteringer i skip. Også boliginvesteringene falt både i 1983 og 1984.

Industriinvesteringene økte i faste priser med 13,5 prosent fra 1983 til 1984 etter en nedgang på 19 prosent året før.

OLJEUTVINNING OG RØRTRANSPORT

Bruttoinvesteringene i oljeutvinning og rørtransport økte med hele 31 prosent fra 1983 til 1984 regnet i faste priser. I rørtransport gikk bruttoinvesteringene kraftig ned, fra 9,4 milliarder kroner til 3,5 milliarder, mens bruttoinvesteringene i utvinningssektoren ble nær fordoblet fra 14,2 milliarder kroner i 1983 til 27,6 milliarder i 1984. Dette skyldes i vesentlig grad uttauingen av Statfjord C- og Heimdal-plattformene. Arbeidet ved Kårstøanlegget har også bidratt til det høye investeringsnivået i 1984.

Det er grunn til å vente et lavere investeringsvolum i år. Ifølge Statistisk Sentralbyrås siste investeringsundersøkelse ventes en verdinedgang på 26 prosent i investeringene i oljeutvinning i 1985 sammenliknet med 1984. Også den løpende aktiviteten i sektorer som leverer varer og tjenester til investering i oljeutvinning vil

avta neste år. En rekke store prosjekter (Statfjord C, Heimdal, Gullfaks A og Kårstøanlegget) ble trappet ned mot slutten av 1984 eller vil bli det tidlig i 1985. Utbyggingen på Ula-feltet, byggingen av vanninjeksjonsplattformen på Ekofisk samt utbyggingen av Gullfaks B og Oseberg i andre halvår 1985 vil gi nye oppgaver til norsk industri. Alt i alt må en anta at investeringsaktiviteten i oljeutvinning og rørtransport vil ligge på et noe lavere nivå i 1985 enn i 1984.

INDUSTRIINVESTERINGER

Bruttoinvesteringer i fast realkapital i industrien var i 1984 9,3 milliarder kroner. I volum var det en økning på 13,5 prosent målt fra et lavt 1983-nivå.

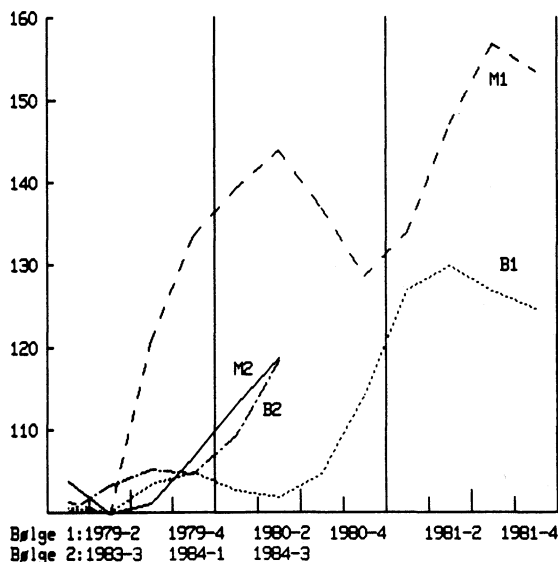
Beregninger basert både på de kvartalsvise investeringsundersøkelsene og det nye kvartalsvise nasjonalregnskapet viser imidlertid at investeringsoppgangen gjennom 1983 og 1984 ble svakere enn i de foregående kon-

junkturoppgangene de siste ti årene, med unntak av 1981-oppgangen, som neppe satte særlige spor etter seg i industriinvesteringene. Spesielt gjelder dette investeringer i maskiner og transportmidler. For investeringene i bygg og anlegg har veksten heller vært noe sterkere enn i tidligere oppganger. Den svake investeringsoppgangen i industrien for maskiner og transportmidler må også ses på bakgrunn av et stadig økt omfang av leasing (leie) av realkapital. Leasingsektoren regnes ikke som industri, men inngår i privat tjenesteyting ellers. Her har veksten i investeringer i maskiner og transportmidler vært sterk gjennom flere år, særlig i 1983.

Særlig var oppgangen sterk i utekonkurrerende industri med en volumøkning på nær 34 prosent. Økningen skyldes i hovedsak bidraget fra metallindustrien. Utviklingen må sees i sammenheng med den eksportlede konjunkturoppgangen som etterhvert har ført til høy kapasitetsutnyttelse,

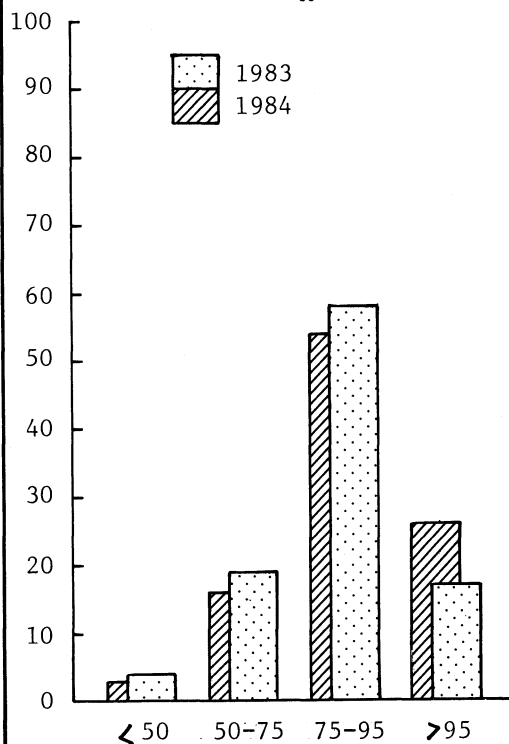
OPPGANGEN I INDUSTRIINVESTERINGENE

Investeringer i bygninger og anlegg (B) og maskiner og transportmidler (M) for konjunkturoppgangene i 1978-80 (B1 og M1) og i 1983-84 (B2 og M2). Sesongkorrigerte kvartalsvise nasjonalregnskapstall (glattede).

Prosent

KAPASITETSUTNYTTING I INDUSTRIEN
Prosent. Veiet gjennomsnitt.

bedre priser og bedring av lønnsomheten, som erfaringsmessig slår raskt ut i oppsving i investeringene. Ifølge Byråets konjunkturbarometerundersøkelse fra 4. kvartal 1984 oppga 90 prosent av bedriftene en kapasitetsutnyttingsgrad på minst 75 prosent.

For hjemmekonkurrerende og skjermet industri, som tilsammen stod for vel 2/3 av industriinvesteringene i 1984, har oppgangen vært klart svakere. I hjemmekonkurrerende industri har det vært en volumoppgang i investeringene på vel 10 prosent fra 1983 til 1984. Veksten fant ifølge sesongkorrigerte tall sted gjennom hele året. Sammenliknet med tidligere investeringsopp-ganger tok det denne gang vesentlig lengre tid før investeringsoppsvinget kom i gang. Dette gjaldt imidlertid bare for maskininvesteringene, investeringene i bygninger og anlegg tok seg derimot sterkere opp enn i forrige oppgang. I skjermet industri økte volumet av bruttoinvesteringene med nær 4 prosent fra 1983 til 1984, men ifølge de sesongkorrigerte tallene avtok veksttakten noe i løpet av 1984. I skjermet industri er det særlig lave bygningsinvesteringer som bidrar til dette. De sesongkorrigerte tallene viser at det vendepunktet som inntraff i de totale bruttoinvesteringene i næringsen i første halvdel av 1983, i sin helhet skyldes økning i maskin-

investeringene. Bygningsinvesteringene derimot har vist nedgang helt fra forrige investeringstopp som fant sted i slutten av 1981.

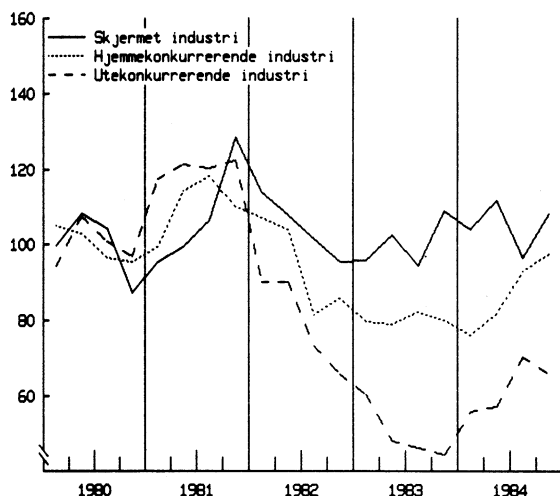
I 1985 er det anslått en verdiøkning på 30 prosent fra tilsvarende anslag for investeringene i industrien gitt for 1984. Også i dette året vil investeringer i utekonkurrerende industri bidra med det meste av veksten.

BOLIGINVESTERINGER

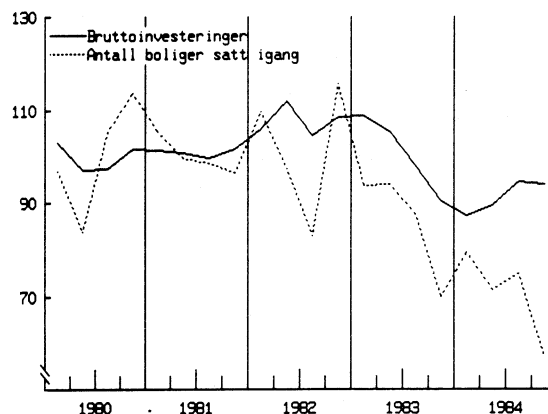
De foreløpige regnskapstallene for bruttoinvesteringene målt i faste priser viste en nedgang på 8,8 prosent fra 1983 til 1984, det laveste boliginvesteringsvolum siden 1977. Investeringstallene viser at aktiviteten var spesielt lav i 1. halvår 1984. Anslagene for de påfølgende kvartaler tyder på at aktiviteten tok seg noe opp i løpet av sommeren og høsten.

De lave igangsettingstallene for boliger på slutten av 1983 fortsatte inn i 1984. I de to første kvartalene var det sesongkorrigerte igangsettingstallet nesten 20 prosent lavere enn i tilsvarende periode i 1983. Det oppsvinget som tok til i vårmånedene i 1984 synes imidlertid å ha vært av kortere varighet og kan til en viss grad sees på som en engangseffekt av endrede lånebestemmelser i Husbanken i 1. kvartal 1984. Antakelsen støttes av at den økte pågangen etter Husbanklån

INVESTERINGER I INDUSTRIEN
Sesongkorrigerte indekser. 1980=100

BOLIGINVESTERINGER OG -IGANGSETTING
1980=100. Sesongkorrigert

i 2. kvartal ikke fortsatte inn i 3. kvartal. Det sesongkorrigerte igangsettingstallet for boliger gikk fortsatt kraftig ned utover høsten 1984. I 3-månedersperioden september-november ble det satt igang 17,3 prosent færre boliger enn i den foregående 3-månedersperioden og 13,5 prosent færre enn i tilsvarende periode i 1983. Om denne tendensen holdt seg ut året, lå igangsettingstallet i 1984 i underkant av 26 000 boliger

Antall igangsatte boliger (sesongkorrigert)

	Gjen.sn.		
	1979-82	1983	1984
1. halvår ...	18 681	17 071	13 712
11. mnd.	33 635	29 325	24 000
Hele året ...	37 480	31 393	..

Sesongkorrigerte tall viste en klar vekst i areal pr. bolig gjennom 1984. Dette kan være et resultat av at den lavere igangsettingen først og fremst har rammet de mindre boligene. I tillegg kan det bety at det har vært en vekst i tilbygg og utbedringsarbeid på eksisterende boliger. Økningen i areal pr. igangsatt bolig gir noe av forklaringen på at nedgangen i boliginve-

steringene er blitt mindre enn det fallet i igangsettingstallet indikerer.

Det kraftige fallet i antall igangsatte boliger de siste par årene kan sees i sammenheng med flere forhold, blant annet den generelt lave inntektsveksten for husholdningene og den sterke stigningen i rentenivået i de seneste årene. Videre må en trekke inn virkningen av at nye takstregler for omsetning av brukte boliger kan ha ført til en mer effektiv utnyttelse av den eksisterende boligmassen. Den fortsatte usikkerheten om renteutviklingen - og på noe lengre sikt også om skattepolitikken - har trolig også spilt inn. En kan heller ikke se bort fra at boligdekningen nå begynner å bli så høy at det også på noe lengre sikt vil kunne føre til lavere boligbygging.

Fallet i igangsettingstallene har imidlertid vært så kraftig at en bør kunne vente at igangsettingen vil ta seg opp igjen når forholdene på boligmarkedet har stabilisert seg. Innføringen av gunstigere finansieringsbetingelser i Statens boligbanker i 1984 skulle også tilsi at boligbyggingen vil ta seg opp i tiden som kommer.

K O N S U M

I hele etterkrigstiden har det private konsum gjennomgående økt svakere enn offentlig konsum. Særlig har dette vært tilfelle siden 1980.

Verdien av det private konsum passerte 200 milliarder kroner i 1984. Dette svarte til en andel på 46,4 prosent av bruttonasjonalproduktet, som er den laveste i hele etterkrigstiden.

Volumveksten i det samlede konsumet på 1,5 prosent i 1984 er den laveste siden 1978. Privat konsum hadde en

Utviklingen i privat og offentlig konsum. Prosentvis volumendring fra året før.

	Privat konsum	Offentlig konsum	Konsum i alt
1980	2,3	5,4	3,2
1981	1,1	6,1	2,6
1982	1,4	3,7	2,1
1983	1,0	3,7	1,8
1984	1,0	2,6	1,5

vekst i volum på 1,0 prosent fra 1983 til 1984, om lag som i de tre foregående år. Volumveksten for offentlig konsum på 2,6 prosent var den laveste på mer enn 20 år. Holder en militært konsum utenfor, var veksten i det samlede sivile offentlige konsum på 2,1 prosent i 1984, fordelt på 1,2 prosent for statlig sivil konsum og 2,5 prosent for kommunalt konsum.

PRIVAT KONSUM

Ifølge foreløpige anslag økte det private konsumet med 1,0 prosent i volum fra 1983 til 1984, en like svak vekst som året før. En nedgang i nordmenns konsum i utlandet og en svakere vekst i tjenestekonsumet bidro til å trekke veksten i det private konsumet nedover. Dette ble imidlertid motvirket av en sterkere vekst i varekonsumet enn det som har vært vanlig i årene etter 1980.

Ved å summere etterspørselen etter konsumvarer og -tjenester i Norge får en fram størrelsen spesifisert innenlandsk konsum. Denne indikerer den betydning privat konsumetterspørsel har for omsetning av varer og tjenester i Norge. I 1984 vokste det spesifiserte innenlandske konsumet med 1,4 prosent. Dette var den sterkeste veksten siden 1980.

Privat konsum. Prosentvis volumendring fra året før.

	1983	1984
Varer	-0,6	1,0
Tjenester	4,3	2,4
Spesifisert innenlandsk konsum	0,9	1,4
+ Nordmenns konsum i utlandet	-0,3	-3,7
- Utlendingers konsum i Norge	-4,1	4,5
Privat konsum	1,0	1,0

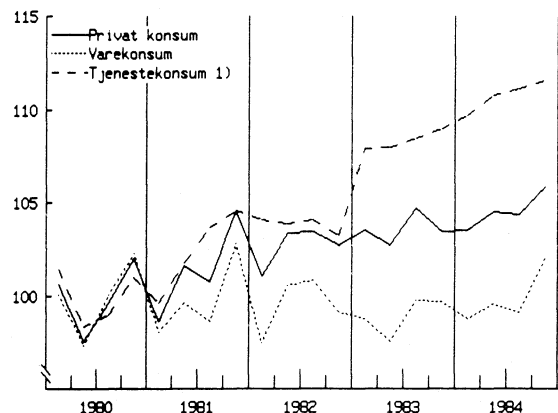
På grunn av vekst i sysselsettingen, skattelettelse, forholdsvis sterk lønnsvekst, vekst i pensjonene og antall trygdemottakere er det grunn til å anta at husholdningenes disponible inntekter økte med om lag 8 1/2 prosent fra 1983 til 1984.

Veksten i husholdningenes disponible inntekter har i første rekke sammenheng med den betydelige veksten i lønns- og trygdeutbetalingene. I gjennomsnitt ser lønnsattsene ut til å ha økt med om lag 7 prosent fra 1983 til 1984. Kombinert med en vekst i antall årsverk utført av lønnsinntakere på rundt 1 1/2 prosent samt skattelettelse, er det grunn til å tro at lønnsinntektene etter skatt økte med om lag 9 prosent.

Også trygdemottakernes inntekter viste klar vekst i 1984. Tallet på trygdemottakere økte med rundt 2 1/2 prosent. Sammen med en vekst i minstepensjonene på 7 prosent og en betydelig vekst i utbetalingene av tilleggs-pensjoner er det grunn til å tro at utbetalingene av trygder og stønader vokste med mer enn 10 prosent.

Deflatert med nasjonalregnskapets prisindeks for privat konsum ga dette en vekst i husholdningenes disponible realinntekter på nær 2 prosent. Sammenholdt med veksten i det private konsumet tyder dette på at husholdningenes sparerate økte fra 5 1/2 til

PRIVAT KONSUM
1980=100. Sesongkorrigeret.

1) Omfatter ikke nordmenns konsum i utlandet.

Privat konsum av varer i 1984.
Prosent.

Varegrupper	Andel av totalt privat konsum	Volum- endring fra 1983
Matvarer	19,9	-0,1
Drikkevarer og tobakk	6,4	3,2
Klær og skotøy	7,4	1,5
Elektrisitet	5,2	4,1
Brensel	1,2	3,4
Driftsutgifter, egne transportmidler	5,0	3,9
Kjøp av egne transportmidler	5,4	-1,6
Møbler og elektriske artikler	4,6	0,8
Varige fritidsvarer	1,7	5,3
Andre fritidsvarer	4,2	-1,8
Andre husholdningsvarer	1,9	-1,5
Andre varer	3,1	0,7
I alt	65,9	1,0

vel 6 prosent. På grunn av fall i boliginvesteringene tyder dette på økt finansiell sparing.

Varekonsumet målt i faste priser vokste med 1,0 prosent i 1984 etter å ha avtatt i 1983. Det var i første rekke en økning i konsumet av drikkevarer og tobakk, brensel, driftsutgifter til egne transportmidler og varige fritidsvarer som bidro til at varekonsumet økte i 1984. En viktig årsak til dette var en relativt gunstig prisutvikling for disse varene sammenlignet med andre varer og tjenester. Veksten i den disponible realinntekten har nok også spilt en rolle, spesielt for økningen i driftsutgiftene til egne transportmidler og økningen i konsumet av varige fritidsvarer.

En sterk prisøkning på nye personbiler høsten 1983 førte til svikt i bilomsetningen sist vinter. Selv om salget, justert for normale sesong-

Privat konsum av tjenester i 1984.
Prosent.

Tjenestegrupper	Andel av totalt privat konsum	Volum- endring fra 1983
Bolig	11,1	2,8
Hotell- og restaurantutgifter..	4,3	3,6
Diverse transporttjenester ...	3,4	5,6
Offentlige transportmidler..	1,4	-4,3
Helsepleie	4,4	2,0
Skolegang mv.	2,2	1,0
Diverse husholdningstjenester ..	1,4	0,2
Diverse andre tjenester	2,6	0,8
I alt	30,8	2,4

variasjoner, ser ut til å ha tatt seg klart opp igjen utover sommeren og høsten, var omsetningen målt i volum en del lavere i 1984 enn i 1983. Ved siden av redusert kjøp av egne transportmidler, var det den negative utviklingen i konsumet av andre fritidsvarer som trakk veksten i samlet varekonsum ned i 1984.

Justert for normale sesongvariasjoner var varekonsumet ved utgangen av 1984 i klar vekst. Dette har antakelig sammenheng med at den betydelige inntektsveksten som fant sted i løpet av 1984, etter hvert har ført til økt konsumeterspørsel.

Det samlede tjenestekonsumet økte med 2,4 prosent i 1984. Som i alle år etter 1980 vokste tjenestekonsumet sterkere enn varekonsumet, men veksten i tjenestekonsumet var svakere enn i 1983. Dette har blant annet sammenheng med at fallet i boliginvesteringene førte til lavere vekst i boligkonsumet enn det som var vanlig i tidligere år. Samtidig var veksten i konsumgruppen andre tjenester langt svakere enn i 1983. Fortsatt var det en betydelig vekst i forbruket av hotell- og restauranttjenester og diverse transporttjenester. Dette har

trolig nær sammenheng med inntektsveksten som fant sted i 1984. Omfanget av helsetjenester, som i hovedsak finansieres av det offentlige, vokste også. Trolig på grunn av en ugunstig prisutvikling sammenlignet med bruk av egne transportmidler var det en betydelig nedgang i bruk av offentlige transportmidler.

Etter en sterk vekst i 1981 og 1982 har volumet av nordmenns konsum i utlandet utviklet seg svakt de to siste årene; i 1984 var det en nedgang på 3,7 prosent. Dette kan trolig for-

klares med nedgang i grensehandelen på grunn av en utjevning av prisene mellom Norge og Sverige. Tallet på charterreiser viste derimot sterk økning fra 1983 til 1984.

Volumet av utlendingers konsum i Norge vokste med 4,5 prosent i 1984 etter en klar nedgang i 1982 og 1983. Dette kan blant annet ha sammenheng med en økning i kursen på amerikanske dollar, svenske kroner og tyske mark, i tillegg til bedre internasjonale konjunkturer.

PRISER OG LØNNINGER

Prisstigningen målt ved nasjonalregnskapets prisindeks for bruttonasjonalproduktet ble 6,6 prosent i 1984. Det var en nedgang fra 7,1 prosent i 1983 og 9,9 prosent i 1982. Årsgjennomsnittet for den offisielle konsumprisindeksen lå 6,2 prosent høyere i 1984 enn i 1983. For de foregående årene var tallene 8,4 prosent (1983) og 11,3 prosent (1982). Imidlertid ser nedgangen i prisstigningstakten ut til å bli mindre når vi betrakter tall for utviklingen gjennom 1984.

Prisindekser for nasjonalregnskapets hovedstørrelser. Prosentvis endring fra året før.

	1983	1984
BNP	7,1	6,6
Privat konsum	8,6	6,6
Offentlig konsum	7,2	6,6
Bruttoinvesteringer i fast realkapital	7,0	6,1
Eksport	4,9	9,6
Import	6,7	9,4

Av prisindeksene for nasjonalregnskapets hovedstørrelser var det bare eksport- og importprisene som steg sterkere i 1984 enn i 1983.

Den norske kroneverdien ble justert to ganger i andre halvår 1984. (Se Økonomisk-politisk kalender 2. juli og 24. september.) På årsbasis førte det til en reell devaluering av kronen på om lag 2 prosent. Dette har etter alt å dømme hindret at den reduserte prisstigningen i utlandet har slått gjennom i Norge. Virkningene på eksport- og importprisene har trolig vært større enn på konsumprisene. Prisindeksen for total import steg merkbart sterkere i andre halvår 1984 enn i første. Det ligger nær å tolke deler av denne veksten som forårsaket av devalueringen.

Prisstigningen for eksport har gjennom hele 1984 ligget klart høyere enn for 1983. Også eksportprisene steg sterkere i andre halvår enn i første. Veksten i eksportprisene i første halvår har bakgrunn i sterk prisvekst på verdensmarkedet for tradisjonell vareeksport. Fra midten av året begynte verdensmarkedsprisene på bl.a. metaller å falle, målt i utenlandsk valuta. De norske devalueringene har trolig bidratt vesentlig til at eksportprisveksten var sterkere i andre halvår enn i første.

Lønnsoppgjøret mellom LO og NAF - som også ble retningsgivende for de øvrige

oppgjør, endte med en generell totalramme for lønnsvekst på 5,9 prosent på årsbasis. For at denne rammen skulle holde, måtte lønnsglidningen gjennom 1984 bli betraktelig redusert sammenlignet med tidligere år. Lønnsglidningen ser imidlertid ikke ut til å ha avtatt i 1984.

Flere forhold synes derfor å peke i retning av stabilisert eller svakt økende pris- og kostnadspress i Norge ved inngangen til 1985:

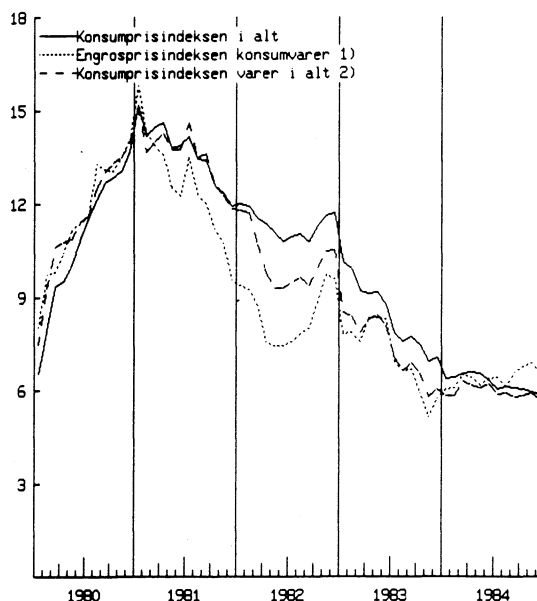
- Tiltakende prisstigning på importvarer som imidlertid kan bli kortvarig dersom en ikke foretar ytterligere devalueringer.
- Lønnsveksten som fra 1983 til 1984 ser ut til å ha blitt rundt 7 prosent, betraktelig mer enn forutsatt i inntektsoppgjøret.
- Engrosprisindeksen for konsumvarer som har vist en tiltakende stigningstakt gjennom 1984. Indeksen viser nå en stigning over en 12 måneders periode som er om lag 1 prosentpoeng høyere enn for konsumprisindeksen for varer omsatt gjennom detaljhandelen.

KONSUMPRISER

Mens prisstigningen på årsbasis falt fra 8,4 til 6,2 prosent fra 1983 til 1984 har prisstigningen gjennom 1984 vist et mer jevnt forløp. I januar lå konsumprisindeksen 6,4 prosent høyere enn 12 måneder tidligere mens tallet i desember var 5,9 prosent, dvs. 0,5 prosentpoeng lavere. Det var dermed sterk nedgang i prisstigningen gjennom 1983 og redusert veksttakt i offentlig regulerte priser ved inngangen til 1984 som i stor grad var bakgrunnen for nedgangen i prisstigningstakten på årsbasis. De offentlige regulerte prisene ble for det meste endret fra 1. januar 1984, og bidro således ikke til å redusere prisstigningstakten gjennom året.

Konsumprisindeksen etter vare- og tjenestegruppe viser at nesten alle grupper hadde lavere prisstigningstakt i 1984 enn i 1983 på årsbasis. Sterkest fall sammenlignet med 1983 hadde gruppen "drikkevarer og tobakk",

STIGNING I KONSUMPRISER
Prosent endring fra ett år tidligere.

- 1) Engrosprisindeksen for varer levert til konsum.
- 2) Konsumprisindeksen for varer omsatt gjennom detaljhandelen.

noe som i stor grad skyldtes avgiftspolitikken. "Bolig, lys, brensel" hadde sterkest prisvekst fra 1983 til 1984 med 7,7 prosent. Gruppen "klær og skotøy" var den eneste varegruppen med sterkere prisvekst i 1984 enn i 1983 på årsbasis, noe som må ses på bakgrunn av importprisutviklingen.

Gjennom året viste delindeksene for de enkelte varegruppene en lignende utvikling som totalindeksen. Prisstigningen i forhold til 12 måneder tidligere falt jevnt i første halvår, mens veksttakten ble stabilisert i andre halvår.

En gruppering av konsumprisindeksen etter leveringssektor viser at såvel norskproduserte konsumvarer (inkludert jordbruksvarer) som importerte konsumvarer hadde lavere prisstigning i 1984 enn året før. Sterkest prisvekst på årsbasis hadde posten "husleie" med 7,4 prosent. Norskproduserte konsumvarer hadde en forholdsvis jevn prisutvikling gjennom året, mens importerte konsumvarer hadde avtakende prisstigningstakt i første halvår og stabil i andre.

Utviklingen i engrosprisindeksen peker

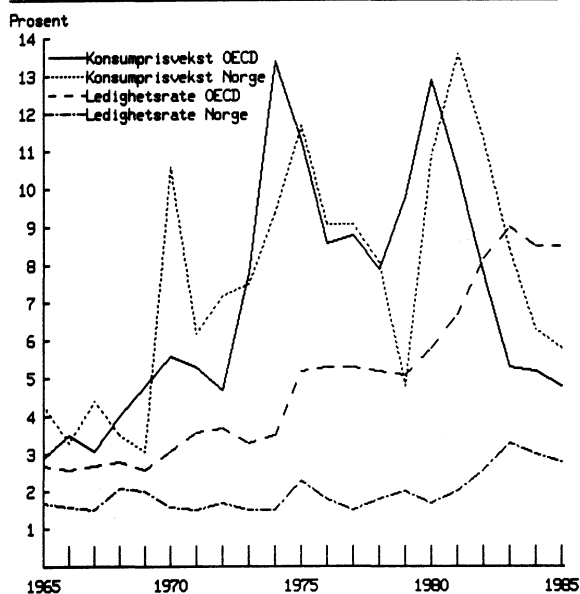
også i retning av utflating i prisstigningstakten. I 1983 utviklet engrosprisindeksen seg nokså parallelt med konsumprisindeksen etter å ha hatt en noe lavere vekstrate enn konsumprisindeksen i 1981 og 1982. I hele 1984 har engrosprisindeksen for varer levert til konsum hatt en sterkere vekst enn delindeksen for varer i konsumprisindeksen. Ved utgangen av 1984 lå engrosprisindeksen for varer levert til konsum 6,6 prosent høyere enn ved utgangen av 1983.

Beregninger tyder på at de viktigste faktorene bak lavere prisstigning de siste årene har vært nedgangen i innenlandske kostnader og offentlig regulerte priser. Prisimpulsene fra utlandet har endret seg lite til tross for den sterke nedgangen i prisstigningen internasjonalt. Grunnen til dette kan være devalueringen av norske kroner på tilsammen om lag 5 prosent i perioden 1982 til 1984. Bidraget fra økte avgifter og reduserte subsidier har også endret seg lite. Begge disse faktorene har således økt i relativ betydning som faktorer bak prisstigningen og er antakelig noe av forklaringen på at prisstigningstakten i Norge fortsatt ligger over gjennomsnittet for OECD-området. En annen faktor er at det nominelle rentenivået i Norge sammenliknet med OECD-området har steget betydelig og bidrar til å forklare hvorfor økte husleier fortsatt er en viktig faktor bak konsumprisveksten i Norge.

Fra midt på 1960-tallet og fram til begynnelsen av 1980-tallet hadde Norge gjennomgående samme inflasjonstakt som OECD-området under ett. I enkelte år har imidlertid prisstigningstakten vært betydelig annerledes i Norge enn i OECD-området. Dette henger bl.a. sammen med at toppen (og bunnen) i konjunkturforløpene og dermed i inflasjonsbølgene har hatt en tendens til å komme noe seinere i Norge enn i OECD-området.

Etter en inflasjonsperiode i forbindelse med sterkt økte oljepriser og høykonjunkturen 1979-1980, har prisstigningstakten avtatt raskt i Norge i likhet med i OECD-området, men har

INFLASJON OG ARBEIDSLØSHET I NORGE OG OECD 1965-1985

Kilde: OECD, Historical Statistics and Economic Outlook, desember 1984.

hele tiden ligget høyere i Norge. For Norges vedkommende spilte også virkningene av opphevelsen av prisstopp og avansereguleringer en rolle for prisutviklingen først på 1980-tallet. Beregning av hvilke faktorer som har bidratt til prisstigningen, viser at det først og fremst er innenlandske forhold som ligger bak den dempede prisveksten de siste årene, mens veksten i prisene på importerte varer ikke har avtatt i samme grad. Den sterke veksten i konsumprisene og lønnskostnadene i Norge sammenliknet med resten av OECD-landene har ført til at norske kroner har blitt nedskrevet flere ganger de siste årene, utfra et ønske om å holde norsk industris relative lønnskostnader regnet i felles valuta uendret. Dette har bidratt til at importprisveksten i norske kroner har holdt seg oppe i stedet for å synke i takt med den generelle inflasjonstakten i OECD-området. Dette har etter alt å dømme i sin tur bidratt til en noe høyere nominell lønnsvekst enn det som ellers ville ha vært tilfellet.

Innenfor hele OECD-området (også Norge) har den nominelle lønnsveksten de siste årene vært om lag som i siste

BEREGNEDE BIDRAG TIL KONSUMPRISSTIGNINGEN I ÅRENE 1981-84.

Bidrag fra	1981	1982	1983	1984
Offentlig regulerte priser:				
- jordbrukspriser	0,9	1,0	0,6	0,5
- husleie	1,3	1,5	1,1	0,9
- andre offentlig regulerte priser	1,5	1,5	1,2	0,6
Priser på importerte varer	1,8	1,7	1,8	1,6
Priser på norskproduserte varer som konkurrerer med import	1,2	0,7	0,5	0,4
Kostnadsbestemte priser:				
- lønninger	2,6	2,7	1,9	1,5
- produktivitet	-0,3	-0,3	0,0	-0,5
- driftsresultat	2,8	1,9	0,7	0,6
Økte avgifter	0,8	0,4	0,5	0,5
Reduserte subsidier	1,0	0,2	0,1	0,1
Konsumprisindeksen i alt	13,6	11,3	8,4	6,2

Bidraget fra driftsresultatet er beregnet residuallt og er derfor mer usikkert enn de andre anslagene. Beregningene for 1981, 1982 og 1983 er med unntak av en mindre justering for 1981 utført av Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene, se NOU 1982:11, NOU 1982:23 og NOU 1984:14.

Ovenfor har en forsøkt å beregne hvilke bidrag ulike kostnadskomponenter isolert sett ga til veksten i konsumprisene. En slik oppdeling i komponenter kan gjøres på flere måter. En har her nyttet en oppdeling som følger av den makroøkonomiske modellen MODIS IV. I prisdelen av denne modellen er varene som inngår i konsumprisindeksen delt i fire hovedgrupper:

- Varer hvor prisene i høy grad reguleres av det offentlige, blant annet jordbruksvarer, kollektivtransport, elektrisitet og husleie.
- Varer som importeres og som derfor får sine priser bestemt internasjonalt.
- Norskproduserte varer med sterk priskonkurransen fra utenlandske produsenter.
- Varer som i stor grad er skjermet fra internasjonal priskonkurransen og hvor økte kostnader ved produksjonen slår ut i høyere priser.

Utviklingen i offentlig regulerte priser, priser på importerte varer og priser på norskproduserte varer som konkurrerer med import påvirker utviklingen i konsumprisindeksen på to måter: Dels ved at varene anvendes direkte til konsum, og dels ved at de inngår som vareinnsats i produksjonen av skjermede produkter hvor de representerer et kostnadselement som slår ut i prisene.

Utviklingen i lønninger og driftsresultat påvirker også prisutviklingen på de skjermede produkter. Bedringer i produktiviteten bidrar til å dempe prisstigningen.

Pris- lønns- og arbeidsmarkedsindikatorer. Norge og OECD. Prosent pr. år.

Periode	Inflasjonsrate		Arbeidsløshet		Lønnsvekst		Valutakursendring
	Norge	OECD	Norge	OECD	Norge	OECD	Norge
1966-69	3,6	3,8	1,8	2,7	8,1	6,6	0,0
1970-73	7,9	5,9	1,6	3,0	11,0	10,5	-1,2
1974-77	9,8	10,5	1,8	4,6	16,1	14,1	-2,8
1978-81	9,3	10,2	1,9	6,2	7,8	10,9	1,6
1982-84	8,7	6,1	3,1	9,6	8,6	6,7	1,6

1) K i l d e: OECD og Norges Bank.

halvdelen av 1960-årene. Til tross for at arbeidsledigheten i mange land er tredoblet er likevel prisstignings-takten målt ved konsumprisindeksen nesten fordoblet. For Norges del henger det sammen med en svakere produktivitetsvekst samt en høyere importprisvekst. Mens veksten i internasjonalt bestemte priser bidro med bare 0,5 prosent til den samlede prisstigning i årene 1966-69, har bidraget de senere år vært nærmere 2,5 prosent.

LØNNINGER

Tariffoppgjøret våren 1984 ble gjennomført som et forbundsvist oppgjør. Den avtalte rammen for lønnsvekst på 5,9 prosent på årsbasis i oppgjøret mellom Mekaniske Verksteders Landsforening og Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund ble retningsgivende i de fleste tariffområder. I enkelte tariffoppgjør ble det gitt tillegg utover 5,9 prosent. En forutsetning for at rammen skulle kunne overholdes var at lønnsglidningen gjennom 1984 ble redusert kraftig i forhold til tidligere år. Det skjedde imidlertid ikke.

For industriarbeidere under ett var lønnsnivået ved utgangen av 1983 2,8 prosent over gjennomsnittet for 1983. Selv uten lønnsøkning i 1984 ville dermed lønnsveksten på årsbasis blitt 2,8 prosent. Ifølge Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene (Aukrust-utvalget) har lønnsnivået eksklusive overtid økt med 7,7 prosent for industriarbeidere på årsbasis. Ut-

valget har beregnet det totale utslag av tariffoppgjøret til 1,5 prosent for menn og 2 prosent for kvinner. Lønns-glidningen i 1984 definert som differansen mellom vekst i lønn eksklusive overtid og tariff tillegg, bidro derfor med i overkant av 3 prosent til års-lønnsveksten. Gjennom 1984 var glidningen rundt 6 prosent. For funksjonærer i industrien anslår utvalget årslønnsveksten til 8,0 prosent.

Mye tyder på at bedriftsinterne forhold kan ha hatt betydning for den sterke lønnsglidningen i 1984. Tradisjonell vareeksport har nydt godt av den internasjonale konjunkturoppgangen. Sterk økning i eksportinntekter kan ha gitt grunnlag for større lokale lønnstillegg enn forutsatt. Dette bekreftes av at lønnsveksten ser ut til å ha vært sterkere i utekonkurerende enn i skjermet og hjemmekonkurerende industri.

Det har i 1984 vært et særskilt stort omfang av overtidsarbeid i industrien. Siden overtidsarbeid blir betalt høyere enn ordinært arbeid vil utbetalt lønn pr. time øke mer enn 7,7 prosent. For første halvår anslo utvalget effekten av økt overtid til 0,7 prosent for menn og 0,4 prosent for kvinner. I de tjenesteytende sektorer var årslønnsveksten gjennomgående mindre enn i industrien, likevel over 7 prosent i flere næringer. For lønnstakerne sett under ett tyder tallene på reallønnsvekst i 1984, i så fall for første gang siden 1977.

Det er bare i offentlig sektor - som

har liten lønnsglidning - at rammen i tariffoppgjøret tilnærmetvis kan sies å ha holdt. I staten økte lønnsnivået på årsbasis med rundt 6 prosent; i kommunene noe mer. Kombinasjonen av at kommunene sysselsetter flere lavtlønte enn staten og at tariff tilleggene ble gitt med lavtlønnsprofil førte til at gjennomsnittlig lønnsvekst ble sterkere for kom-

muneansatte enn for statsansatte.

Disponibel realinntekt for lønnstakere i industrien har ifølge Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene økt med 1,5-2 prosent fra 1983 til 1984. Da er lønnsvekst eksklusive overtid lagt til grunn. For statsansatte ble reallønnsutviklingen langt svakere.

I N N T E K T E R

Disponibel inntekt for Norge har ifølge foreløpige anslag økt med vel 38 milliarder kroner fra 1983 til 1984, og var siste år på 365 milliarder kroner.

Hovedstørrelser for inntektsutviklingen i Norge.

	1984 Milliarder kroner	Prosent- vis end- ring fra 1983
Nettonasjonal- produkt	382,3	11,4
Faktorinntekt ..	332,2	11,0
Disponibel inn- tekt for Norge	365,1	11,7

Deflatert med prisindeksen for netto innenlandsk bruk av varer og tjenester gir dette en økning i disponibel realinntekt for Norge på 5,4 prosent mot en økning på 2,2 prosent året før. Veksten i disponibel realinntekt for Norge påvirkes av innenlandsk produksjonsvekst, endringer i bytteforholdet overfor utlandet og endringer i rente- og stønadsbalansen. I 1984 bidro den innenlandske produksjonsveksten til mesteparten av oppgangen i landets disponible realinntekt.

Sparingen for Norge (disponibel inntekt fratrukket privat og offentlig konsum) økte fra 1983 til 1984 med 16,2 milliarder kroner. Deflatert med

Disponibel realinntekt for Norge. Prosentvis endring fra året før.

	1983	1984
Disponibel realinn- tekt for Norge ...	2,2	5,4
Bidrag fra:		
Produksjonsvekst (nettonasjonalpro- duktet).....	3,3	4,9
Endring i byttefor- hold m.v.	-1,5	0,5
Endring i rente- og stønadsbalansen overfor utlandet	0,4	0,0

den samme prisindeksen som for disponibel inntekt gir dette en økning i den reelle sparing for Norge med 21,6 prosent. Dette innebærer en økning i spareraten (sparing i prosent av disponibel inntekt) fra om lag 17 prosent i 1983 til 20 prosent i 1984. Det må imidlertid tas forbehold om at usikkerheten som hefter ved foreløpige tall kan gi store utslag i en residualstørrelse som sparingen.

FAKTORINNTEKT

De foreløpige nasjonalregnskapstallene viser at den samlede faktorinntekten (inntekt av arbeid og kapital) var på vel 332 milliarder kroner i 1984. Den økte med 11 prosent fra 1983 til 1984, mot 10 prosent året før.

Totaltallene dekker over betydelige forskjeller mellom de enkelte næringsgrupper. Oljevirkomheten har i flere år stått for en vesentlig del av økningen i samlet faktorinntekt; den svarte for om lag 1/3 av økningen på 33 milliarder kroner i 1984. Likeså økte faktorinntekten sterkt i kraft- og vannforsyning og utekonkurrerende industri. I de tjenesteytende næringene derimot var inntektsveksten svakere enn foregående år. I oljeboring og sjøfart gikk faktorinntekten betydelig ned fra 1983 til 1984, etter en svak økning året før. Utenom oljevirkomhet og sjøfart var økningen i faktorinntekten om lag 9 prosent både i 1983 og i 1984.

Faktorinntekt etter næring.

	1984 Milli- arder kroner	Prosent- vis endring fra 1983
Oljevirkomhet og sjøfart	65,6	19,6
- utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	61,0	22,4
- oljeboring og sjøfart	4,6	-7,8
Industri og bergverksdrift	58,0	12,7
- skjermet	13,6	10,2
- utekonkurrerende ...	13,5	36,5
- hjemmekonkurrerende	30,9	5,8
Andre vareproduserende næringer	43,1	7,1
- primærnæringer	14,8	6,4
- bygge- og anleggsvirkomhet	18,1	3,2
- kraft- og vannforsyning	10,2	16,2
Andre tjenesteytende næringer	165,6	8,3
- offentlig forvaltning	58,2	8,3
- varehandel	35,8	6,1
- samferdsel	17,7	6,3
- privat tjenesteyting ellers	53,9	10,6
Faktorinntekt i alt .	332,2	11,0
- utenom oljevirkomhet og sjøfart .	266,5	9,1

For industrien økte faktorinntekten med snaut 13 prosent fra 1983 til 1984, og dette var en klar bedring sammenlignet med de nærmest foregående årene. Inntektsveksten var spesielt sterk for utekonkurrerende industri. For skjermet industri var veksten noe under gjennomsnittet for alle næringer, mens hjemmekonkurrerende industri hadde en betydelig lavere vekst enn gjennomsnittet.

LØNNSKOSTNADER ETTER NÆRING

De samlede lønnskostnader økte med 7,9 prosent fra 1983 til 1984, som er noe mindre enn lønnsveksten året før. Fordelt etter næring tyder de foreløpige anslagene på at veksten i lønnskostnadene i 1984 var sterkest i næringene utvinning og rørtransport av råolje og naturgass og annen privat tjenesteyting. I industrien økte de samlede lønnskostnadene med 7,1 prosent. Økningen i lønnskostnadene pr. utført årsverk er beregnet til 8,0 prosent, ettersom sysselsettingen i industrien gikk noe ned fra 1983 til 1984. Skjermet og utekonkurrerende industri hadde en økning i samlede lønnskostnader som lå over gjennomsnittet for økonomien, henholdsvis 8,7 og 8,4 prosent, mens økningen var svakere i hjemmekonkurrerende industri. Dette avspeiler hovedsaklig nedgangen i sysselsettingen. Den laveste veksten i lønnskostnadene fant sted i næringsgruppene sjøfart og oljeboring, bygge- og anleggsvirkomhet og varehandel. Fordelt på næringsvirkomhet og offentlig forvaltning viser tallene vekst på henholdsvis 7,7 og 8,3 prosent.

Samlet utgjorde lønnskostnadene i 1984 om lag 64 prosent av total faktorinntekt. Dette er den laveste totale lønnskostnadsandelen siden 1961. For næringsvirkomhet utgjorde lønnskostnadene i underkant av 57 prosent av faktorinntekten. Dette er om lag 2 prosentpoeng lavere enn i 1983 og betydelig under gjennomsnittet for de 10 siste årene.

I industrien gikk lønnskostnadenes

Lønnskostnader etter næring. Mill.kr	1983	1984
Lønnskostnader i alt .	198288	213971
Næringsvirksomhet	144578	155781
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	1493	1591
Utvinning og rør- transport av råolje og naturgass	2568	3116
Bergverksdrift	1031	1112
Industri	41742	44707
Skjermet industri ..	9869	10727
Produksjon av nærings- og nytellesmidler ...	6153	6726
Grafisk produksjon og forlag	3716	4001
Utekonkurrerende industri	6968	7554
Produksjon av tre- foredlingsprodukter	2016	2189
Produksjon av kjem- iske råvarer	1514	1633
Raffinering av jordolje	165	178
Produksjon av metaller	3274	3554
Hjemmekonkurrerende industri	24905	26424
Produksjon av tekstil- og bekled- ningsvarer	1442	1538
Produksjon av tre- varer, møbler og innredninger	3466	3710
Produksjon av kjemiske og mine- ralske produkter .	3769	3974
Bygging av skip og oljeplattformer ..	5857	6251
Produksjon av andre verkstedprodukter .	10371	10951
Elektrisitetforsyning	2724	2951
Bygge- og anleggsvirk- somhet	15435	16056
Varehandel	25127	26641
Sjøfart og oljeboring	8852	9175
Samferdsel	16467	17691
Boligtjenester	226	256
Annen privat tjeneste- yting	28913	32485
Korreksjonssektorer ..	-	-
Offentlig forvaltning .	53710	58190

andel av faktorinntekten klart ned fra 1983 til 1984. Særlig kraftig var nedgangen i utekonkurrerende industri hvor denne andelen sank fra om lag 81 prosent i 1983 til om lag 62 prosent i 1984.

DRIFTSRESULTAT ETTER NÆRING

I nasjonalregnskapet framkommer driftsresultatet som en residual ved at lønnskostnadene trekkes fra faktorinntekten. Driftsresultatet gir ikke uttrykk for lønnsomhet i bedriftsøkonomisk forstand, særlig fordi begrepet ikke tar hensyn til direkte skatter og finansielle kostnader. Usikkerheten i beregningene av driftsresultatet er stor; de foreløpige tall for de siste årene viser at det kan være betydelige avvik fra endelige tall.

Foreløpige anslag viser at samlet driftsresultat økte med 17,1 prosent fra 1983 til 1984 mot 13,2 prosent året før, dvs. en økning i driftsresultatet fra 1983 til 1984 på 17,2 milliarder kroner. Utviklingen i driftsresultatet totalt påvirkes sterkt av utviklingen i utvinning og rørtransport av råolje og naturgass, der driftsresultatet økte med vel 22 prosent i 1984. Denne næringsgruppen hadde i 1984 en andel av samlet driftsresultat på 49 prosent mot i underkant av 47 prosent året før. Samlet driftsresultat utenom oljevirkosomhet og sjøfart gikk opp med 7,3 milliarder kroner. Dette er den sterkeste økningen noensinne, noe mer enn i 1981 og 1982, mens økningen var 5,9 milliarder kroner i 1983.

Driftsresultatet i industrien økte med drøye 40 prosent siste år og var på over 12 milliarder kroner i 1984. Industriens driftsresultat har aldri vært så høyt, nesten 2 milliarder kroner høyere enn i toppåret 1979. Denne kraftige veksten skyldes i særlig grad bidraget fra utekonkurrerende industri. I 1984 var driftsresultatet i denne gruppen høyere enn for den langt større gruppen hjemmekonkurrerende industri. Særlig var inntektsopptjeningen i metall-

industrien uvanlig sterk, nesten 3 ganger så høy som i 1983 og langt over det dobbelte av 1979-nivået. I produksjon av kjemiske råvarer (inklusive kunstgjødsel) fikk en også betydelig økning i driftsresultatet i 1984.

Også i skjermet industri var det en klar økning i driftsresultatet i 1984 sammenliknet med året før. I hjemmekonkurrerende industri var veksten forholdsvis svak, med et nivå for driftsresultatet i 1984 som var klart lavere enn i 1981 og 1982. Driftsresultatet i verkstedindustrien økte betydelig fra 1983 til 1984; nærmere 1 milliard av den totale økningen i industrien på 3,5 milliarder kroner fant sted i denne næringsgruppen.

I primærnæringene sett under ett økte driftsresultatet med vel 6 prosent fra 1983 til 1984 mot en klar nedgang året før. Også i elektrisitetsforsyning, varehandel og bolig tjenester økte driftsresultatet fra 1983 til 1984, mens de foreløpige tallene tyder på en svak nedgang i bygge- og anleggsvirksomhet og samferdsel og en sterkere nedgang i sjøfart og oljeboring. Annen privat tjenesteyting fikk redusert sitt driftsresultat ubetydelig i 1984 sammenliknet med året før.

OLJEINNTEKTENE

Inntektene fra olje- og gassproduksjonen i Nordsjøen har økt sterkt de siste årene. Målt ved bruttoproduktet var inntekten fra oljeutvinning vel 82 milliarder kroner i 1984 og utgjorde nær 1/5 av bruttonasjonalproduktet. Norges oljeinntekter utgjøres av bruttoproduktet i norske selskaper samt oljeskatter og avgifter påløpt utenlandske selskaper.

Det kan også være av interesse å anslå den meravkastningen olje- og gassvirksomheten gir, sammenliknet med annen næringsvirksomhet. I Økonomisk utsyn for 1980 ble begrepet oljerente innført som betegnelse på denne meravkastningen. Oljerenten er den delen av de samlede produksjonsinntektene

Driftsresultat etter næring. Mill.kr.

	1983	1984
Driftsresultat i alt ..	100967	118195
Næringsvirksomhet	100967	118195
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst.....	12482	13273
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	47268	57869
Bergverksdrift	188	161
Industri	8499	12025
Skjermet industri ...	2511	2911
Produksjon av nærings- og nytelsesmidler	1414	1546
Grafisk produksjon og forlag	1098	1365
Utekonkurrerende industri	1656	4612
Produksjon av treforedlingsprodukter	-190	26
Produksjon av kjemiske råvarer	82	503
Raffinering av jordolje.....	-3	-730
Produksjon av metaller	1768	4814
Hjemmekonkurrerende industri	4332	4502
Produksjon av tekstil- og bekledningsvarer	-67	-210
Produksjon av trevarer, møbler og innredninger	759	619
Produksjon av kjemiske og mineralske produkter ..	1034	688
Bygging av skip og oljeplattformer ...	1079	1386
Produksjon av andre verkstedprodukter .	1527	2022
Elektrisitetsforsyning	5874	7044
Bygge- og anleggsvirksomhet	2071	2016
Varehandel	8618	9154
Sjøfart og oljeboring.	-3813	-4527
Samferdsel	213	34
Boligtjenester	9727	10795
Annen privat tjenesteyting	26980	26935
Korreksjonssektorer ..	-17139	-16584
Offentlig forvaltning .	-	-

ved utvinning av olje og gass som oppnås utover løpende produksjonskostnader og en beregnet normal avkastning på investert kapital. Denne normale avkastningen er satt lik 7 prosent, som tilsvarer om lag gjennomsnittlig avkastningsrate på industrikapital de siste ti år. I en slik beregning av oljerenten ser en dermed bort fra at flere innsatsfaktorer som inngår i oljesektoren antakelig får en høyere belønning enn de ville fått i annen næringsvirksomhet, og derfor i noen grad kan sies å motta en del av oljerenten.

Foreløpige beregninger viser at oljerenten ble om lag 58 milliarder kroner i 1984 mot 49 milliarder i 1983. Dette utgjorde henholdsvis 13 og 12 prosent av bruttonasjonalproduktet i disse årene. Statens del av oljerenten

kan tilnærmet settes lik summen av de skatter og særavgifter som er påløpt oljesektoren. I 1984 var statens del av oljerenten om lag 40 milliarder kroner. Oljesektorens del av oljerenten er da det som blir igjen, d.v.s. 18 milliarder kroner. En illustrasjon av størrelsesordenen på norske og utenlandske selskapers del av oljerenten kan man få ved å anta at oljerenten fordeles proporsjonalt etter selskapenes eierandeler. Ifølge en slik beregning mottok de tre norske selskapene Hydro, Saga og Statoil 4,5 milliarder kroner av oljerenten i 1984, mens de utenlandske selskapene mottok 13,7 milliarder. I dette regnestykket har man da sett bort fra at produksjonskostnadene pr. tonn oljeekvivalenter kan variere mellom de felt selskapene produserer fra.

Inntektene fra utvinning av råolje og naturgass.

Bruttoprodukt i sektoren		Oljerenten				
Løpende priser	Andel av brutto-nasjonalprodukt	Som andel av brutto-nasjonalprodukt	Beregnet oljerente i alt	F o r d e l t p å :		
				Offentlige skatteinn-tekter 1)	Norske olje-selskaper	og uten-landske olje-selskaper
Mrd.kroner	Prosent			Milliarder kroner		
1977	7,4	3,9	1,5	2,8	2,4	0,4
1978	12,8	6,0	3	7,0	6,1	0,9
1979	20,8	8,7	5,5	13,6	9,9	3,7
1980	41,1	14,4	11	31,8	23,5	8,3
1981	50,1	15,3	11	36,5	26,3	10,2
1982	56,4	15,5	11	40,1	29,2	11,0
1983	67,6	16,8	12	49,2	35,6	13,6
1984	82,1	18,4	13	58,0	39,8	18,2

1) Påløpte direkte skatter, avgifter og royalties.

U T E N R I K S Ø K O N O M I O G K O N K U R R A N S E E V N E

Overskuddet på driftsregnskapet overfor utlandet i 1984 er foreløpig beregnet til 28,5 milliarder kroner, eller 6,4 prosent av bruttonasjonalproduktet. For Norge er dette både absolutt og relativt det største

overskuddet som er registrert siden den annen verdenskrig, og vel 12 milliarder kroner høyere enn i 1983 da overskuddet utgjorde 4.1 prosent av bruttonasjonalproduktet.

Hovedtall i driftsregnskapet overfor utlandet. Milliarder kroner.

	1983 1)	1984
Eksport av varer og tjenester	185,2	215,4
Import av varer og tjenester	152,6	169,6
Eksportoverskudd	32,6	45,8
Overskudd på rente- og stønadsbalansen	-16,3	-17,3
Overskudd på driftsregnskapet	16,3	28,5

1) Tallene for 1983 avviker fra det reviderte utenriksregnskapet som første gang ble publisert i Statistisk ukehefte nr. 1, 1985 (se spesielt tabell 2). De tallene er ennå ikke innarbeidet i nasjonalregnskapet.

Oppgangen i overskuddet på driftsregnskapet fra 1983 til 1984 skriver seg hovedsakelig fra eksportoverskuddet som økte med vel 13 milliarder kroner til hele 45,8 milliarder kroner.

Eksporten av varer og tjenester i alt viste en verdiøkning på vel 30 milliarder kroner fra 1983 til 1984. Av dette sto eksporten av råolje og naturgass for nesten halvparten, 14,7 milliarder kroner.

For eksporten av råolje og naturgass var volumøkningen fra 1983 til 1984 betydelig høyere enn for eksport i alt. Dessuten var det her en betydelig prisoppgang på 7,7 prosent, som skyldes at økningen i dollarkursen på nær 12 prosent fra 1983 til 1984 mer enn kompenserte for fallet i oljeprisen målt i dollar.

Eksporten av skip og oljeplattformer mv. gikk opp med 0,3 milliarder kroner fra 1983 til 1984. Volumet viste derimot en nedgang på 13,1 prosent. Volumnedgangen skyldtes i hovedsak at eksporten av nybygde skip og oljeplattformer avtok.

Eksporten av varer utenom råolje,

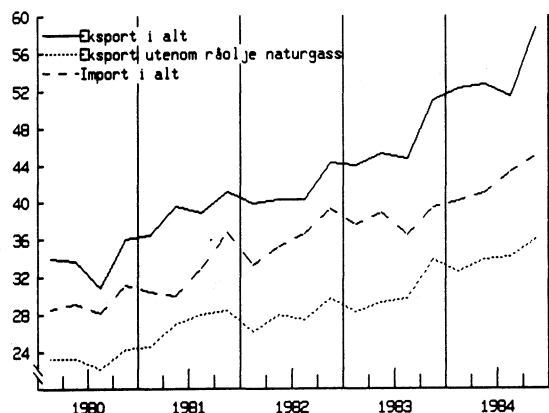
Eksport av varer og tjenester. Prosentvis volumendring fra året før.

	1983	1984
Råolje og naturgass	16,2	14,3
Skip og oljeplattformer inkl. reparasjoner ...	16,9	-13,1
Andre varer	9,8	5,7
Brutto frakter ved skipsfart	-9,6	-3,6
Andre tjenester	-0,5	4,6
I alt	7,0	6,1

naturgass, skip og oljeplattformer, gikk opp i verdi med 9,3 milliarder kroner fra 1983 til 1984. I volum var oppgangen på 5,7 prosent. Oppgangen i dollarkursen har også påvirket brutto fraktinntekter ved skipsfart, som viste en verdiøkning på vel 4 milliarder kroner, mens volumet gikk ned med 3,6 prosent. Eksporten av andre tjenester, inklusive utlendingers konsum i Norge, viste en verdioppgang på 1,7 milliarder kroner fra 1983 til 1984. I volum var økningen på 4,6 prosent, etter en svak volumnedgang året før.

Importverdien av varer og tjenester i alt steg med 17,1 milliarder kroner fra 1983 til 1984. Importen av råolje økte i verdi med 0,9 milliarder kroner, mens volumet viste en oppgang på 22 prosent. Små endringer i

EKSPORT OG IMPORT AV VARER OG TJENESTER
Milliarder kroner.

markedsforholdene kan lett føre til betydelige forskyvninger i bruttotallene for eksport og import av råolje, uten at det er av særlig betydning for utenrikshandelen. Importen av skip og oljeplattformer inklusive reparasjoner var i 1984 omtrent uendret i verdi, men viste en betydelig volumnedgang for andre året på rad.

Varer utenom råolje, skip og oljeplattformer svarte for om lag 12,4 milliarder kroner av importoppgangen. Volumøkningen for disse tradisjonelle importvarene var på 6,8 prosent. Skipsfartens driftsutgifter i utlandet ble også påvirket av oppgangen i dollarkursen i løpet av 1984 med en verdiøkning på 3,7 milliarder kroner, på tross av en nedgang i volum på 3,6 prosent.

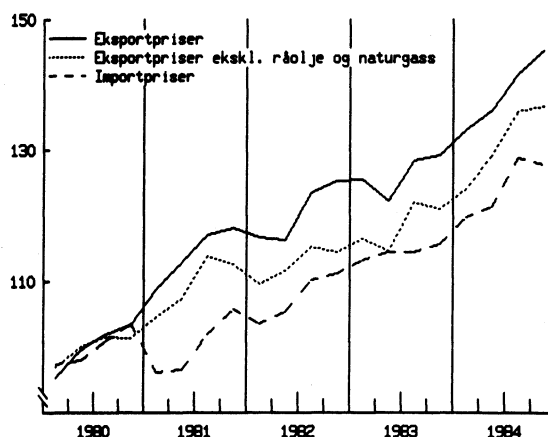
Import av varer og tjenester. Prosentvis volumendring fra året før.

	1983	1984
Råolje	-40,9	22,0
Skip og oljeplattformer inkl. reparasjoner	-26,7	-17,6
Andre varer	-0,1	6,8
Skipsfartens driftsut- gifter i utlandet	-9,6	-3,6
Andre tjenester	16,7	-7,2
I alt	-1,2	1,6

Importverdien av andre tjenester viste i 1984 en nedgang både i verdi og i volum; volumnedgangen var på 7,2 prosent mot en oppgang på 16,7 prosent i 1983. Selv nordmenns konsum i utlandet gikk ned i volum i 1984, etter en klar økning de to foregående år.

I gjennomsnitt økte eksportprisene om lag like sterkt som importprisene i 1984. Dette førte til at bytteforholdet for andre året på rad endret seg helt ubetydelig. I gjennomsnitt steg eksportprisene med 9,6 prosent fra 1983 til 1984. For samlet import var prisøkningen på 9,4 prosent.

EKSPORT- OG IMPORTPRISER FOR VARER OG TJENESTER
1980=100

I 1984 viste rente- og stønadsbalansen et underskudd på 17,3 milliarder kroner, og dette representerer en økning i underskuddet på 1 milliard kroner i forhold til 1983. Tar en hensyn til de reviderte utenriksregnskapstallene for 1983, som ennå ikke er innarbeidet i nasjonalregnskapet, viste derimot rente- og stønadsbalansen en svak bedring.

Ved utgangen av 1983 utgjorde Norges nettogjeld 90,2 milliarder kroner, eller vel 22,5 prosent av bruttonasjonalproduktet. Tar en overskuddet på driftsregnskapet i 1984 som anslag for nedbetaling av nettogjelden, og korrigerer for omvurderinger av reserver og lånegjeld som følge av valutakursendringer i løpet av året, ser det ut til at nettogjelden i 1984 gikk ned med om lag 15 milliarder kroner til 75 milliarder kroner ved utgangen av året. Dette utgjør 16,8 prosent av bruttonasjonalproduktet og er det

Nettogjelden overfor utlandet ved utgangen av året. Milliarder kroner.

	1983	1984
Statsforvaltningen	4,9	-
Skipsfart og oljevirk- somhet	77,0	..
Norges Bank	-51,2	-83,4
Andre norske sektorer .	59,5	..
I alt	90,2	75,0

laveste siden 1974. Statsforvaltningens nettogjeld til utlandet er nå nedbetalt. Dessuten økte Norges Bank sine nettofordringer overfor utlandet meget sterkt i 1984. Ved utgangen av året utgjorde de hele 83,4 milliarder kroner.

EKSPORT AV TRADISJONELLE VARER

Ved utgangen av 1984 hadde konjunkturoppgangen i internasjonal økonomi pågått i om lag to år. Omslaget for den konjunkturfølsomme delen av norsk tradisjonell vareeksport kom imidlertid allerede høsten 1982, altså før omslaget i industriproduksjonen internasjonalt.

Volumet av den tradisjonelle vareeksporten (alle varer utenom råolje, naturgass, skip og oljeplattformer) steg kraftig fra bunnpunktet i 3. kvartal 1982. Eksportoppgangen ble i den første tiden delvis motsvart av lagernedbygging. Ifølge sesongkorrigerte tall flatet eksportvolumet ut mot slutten av 1983 og gikk noe ned i begynnelsen av 1984. Fra 2. kvartal 1984 har det sesongkorrigerte eksportvolumet igjen steget.

Veksten i eksportvolumet fra siste del av 1982 må sees i sammenheng med den internasjonale konjunkturoppgangen og den sterke stigningen i dollarkursen.

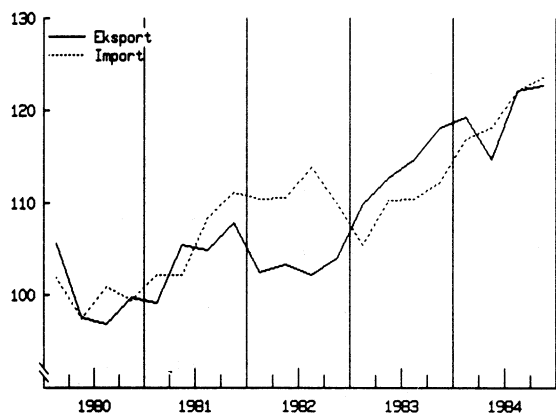
Eksport av tradisjonelle varer etter leverende sektor. Prosentvis volumendring fra året før.

	1983	1984
I alt	9,1	5,7
Jordbruk, skogbruk og fiske	37,5	13,8
Skjermet industri	9,6	-0,6
Utekonkurrerende industri og bergverksdrift 1)	11,8	5,5
Hjemmekonkurrerende industri 2)	0,8	10,3
Elektrisk kraft	88,4	-29,9

- 1) Utenom råolje og naturgass
- 2) Utenom skip og oljeplattformer

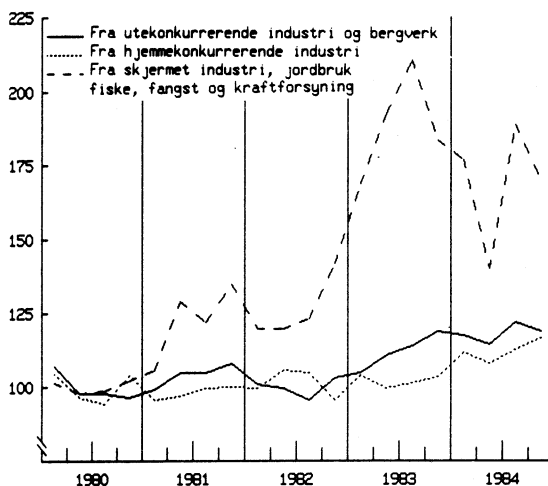
Disse faktorene har ført til en betydelig økning i det amerikanske importvolumet. Verdien av norsk eksport av tradisjonelle varer til USA var i 1.-3. kvartal 1984 hele 49 prosent høyere enn i samme periode året før. Om lag en femtedel av eksportveksten fra 1.-3. kvartal 1983 til tilsvarende periode i 1984 gikk til USA. Dette har medført at USA er blitt det fjerde største marked for den tradisjonelle vareeksporten, etter Forbundsrepublikken Tyskland, Sverige, og Storbritannia. Konjunkturoppgangen i andre deler av OECD-området har, til tross for å ha vært betydelig svakere enn i USA, også bidratt til økningen i

EKSPORT OG IMPORT AV TRADISJONELLE VARER 1)
Sesongkorrigert volumindeks. 1980=100.

1) Utenom skip, plattformer, råolje og eksport av naturgass

EKSPORT AV TRADISJONELLE VARER ETTER LEVERENDE SEKTOR
Sesongkorrigert volumindeks. 1980=100.

volumet av den tradisjonelle vareeksporten. Spesielt har eksport av tradisjonelle varer til Forbundsrepublikken Tyskland og Japan vokst betydelig. Fra 1983 til 1984 vokste imidlertid importvolumet hos Norges viktigste handelspartnere i gjennomsnitt noe sterkere enn det norske eksportvolumet.

Eksportvolumet av varer levert fra utekonkurrerende industri og bergverksdrift (utenom råolje og naturgass) steg kraftig fra et bunnpunkt i 3. kvartal 1982. Utviklingen har deretter, ifølge sesongkorrigerte volumtall, vært omtrent som for samlet tradisjonell vareeksport. Fra 1983 til 1984 økte eksportvolumet med 5,5 prosent. Eksportvolumet vokste sterkest for kjemiske råvarer, treforedlingsprodukter og enkelte metaller. For produksjon av kjemiske råvarer og treforedlingsprodukter er kapasitetsutnyttelsen nå trolig svært høy og mulighetene for ytterligere eksportvekst begrenset.

Fra et bunnpunkt i siste del av 1982, økte eksport av treforedlingsprodukter betydelig gjennom 1983 og store deler av 1984. Eksportveksten var i første rekke sterk for papir og papp. Eksportvolumet av papir og papp var i 1.- 3. kvartal 1984 omtrent 18 prosent høyere enn i samme periode året før. Det var spesielt leveranser til USA som økte sterkt. Fra 1983 til 1984 økte eksportprisen for treforedlingsprodukter sett under ett med om lag 9 prosent.

Eksportveksten for metaller var særlig sterk for ferrolegeringer, nikkel og kopper. Eksport av aluminium tok til å øke sterkt i siste del av 1982, men endret seg lite gjennom 1983. Eksportvolumet var uvanlig høyt i 1. kvartal 1984, men falt betydelig gjennom året. Den registrerte eksportprisen for aluminium økte sterkt gjennom 1983, og og nådde en topp på 12.300 kroner pr. tonn i juni 1984. Eksport av ferrolegeringer økte sterkt gjennom 1983. I 1984 har eksportvolumet ligget på et høyt nivå, uten å endre seg mye. For ferrosilisium har norsk eksport i de siste årene vokst betydelig sterkere

enn verdenshandelen, og eksportvolumet var i 1.- 3. kvartal 1984 omtrent 27 prosent høyere enn i samme periode året før. Den registrerte eksportprisen for ferrosilisium økte betydelig gjennom 1983 og 1984, og var i 1.- 3. kvartal 1984 omtrent 25 prosent høyere enn i samme periode året før. Kombinasjonen av sterk volumvekst og sterk prisvekst har også gjort seg gjeldende for eksport av nikkel, med 35 prosent volumvekst og 28 prosent prisvekst basert på tall for de første tre kvartaler i 1983 og 1984. Eksportvolumet vokste betydelig også for kopper. Eksportprisen var imidlertid i 1. - 3. kvartal 1984 noe lavere enn i samme periode året før.

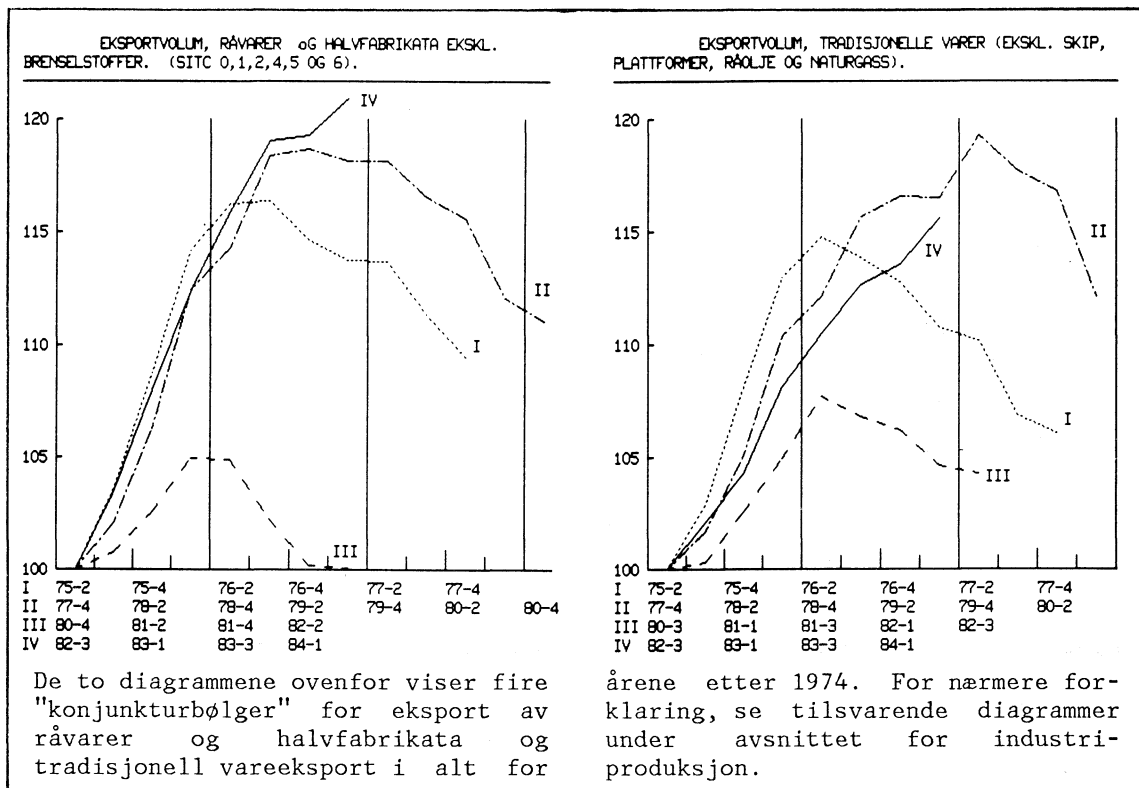
Eksport av varer levert fra hjemmekonkurrerende industri (utenom skip og oljeplattformer) vokste i volum med 10,3 prosent fra 1983 til 1984.

For møbler, som utgjør en stor del av norsk trevareeksport, var eksportverdien i 1.-3. kvartal 1984 44 prosent høyere enn i samme periode året før. Det var spesielt leveranser til USA som økte mye, og USA er nå det klart viktigste markedet for norsk møbeleksport. Den sterke økningen i eksport av møbler til USA må sees i lys av møbelindustriens økte markedsføringsinnsats og den sterke amerikanske konsumveksten.

Eksportvolumet av maskiner og transportmidler gikk ned med om lag 6 prosent fra 1982 til 1983, og endret seg deretter lite gjennom 1983 og 1984.

Også for en del andre varer levert fra hjemmekonkurrerende industri, bl.a. bildeler og fritidsbåter, viser verditall for 1. - 3. kvartal 1984 en betydelig eksportøkning i forhold til samme periode året før.

Eksportvolumet av varer levert fra skjermet industri økte sterkt fra et bunnpunkt i 2. kvartal 1982. Eksportoppgangen ble imidlertid av kort varighet, og eksportvolumet falt betydelig gjennom store deler av 1983. Denne utviklingen snudde imidlertid i begynnelsen av 1984, slik at eksportvolumet endret seg lite fra 1983 til

årene etter 1974. For nærmere forklaring, se tilsvarende diagrammer under avsnittet for industriproduksjon.

1984.

For varer levert fra jordbruk, skogbruk og fiske har eksportutviklingen vært svært annerledes enn for tradisjonelle varer forøvrig. Eksportvolumet økte forholdsvis jevnt fra tidlig i 1980 til 4. kvartal 1983. Etter å ha avtatt noe gjennom store deler av 1984, økte eksportvolumet betydelig mot slutten av året.

Fisk og fiskevarer utgjør en stor del av samlet eksport levert fra disse næringsgruppene. Eksportvolumet av fisk og fiskevarer økte med 18 prosent fra 1982 til 1983, noe som i hovedsak skyldtes økt eksport av reker og oppdrettsfisk. Eksportvolumet av fisk og fiskevarer var i 1. - 3. kvartal 1984 vel 7 prosent høyere enn i samme periode året før.

Beregninger basert på utenrikshandelsstatistikken viser at veksten i eksporten av råvarer og halvfabrikata gjennom 1983 og 1984 hadde samme styrke som under de tidligere oppgangene i 1975-1976, 1977-1978 og 1980-1981, til tross for at veksten internasjonalt var svakere. Oppgangen har

til nå vart lengre enn de foregående oppgangene, slik at samlet eksportøkning er blitt større.

Denne sterke veksten kan delvis skyldes at vekstimpulsene fra lageroppbyggingen av konjunkturfølsomme varer i utlandet knytter an til forventet styrke på selve konjunkturutslaget. Og konjunkturutslaget internasjonalt har trolig ikke vært fullt så lavt jevnført med tidligere oppganger som vekstratene alene tyder på, fordi det bør sees på bakgrunn av en svakere trendmessig vekst i vesteuropeisk produksjon.

Den gunstige utviklingen i samlet eksport av råvarer og halvfabrikata siden høsten 1982 skyldes trolig også at norske bedrifter i denne perioden jevnt over synes å ha vunnet markedsandeler i til dels betydelig grad. Dette må i så fall først og fremst tilskrives den kraftige bedringen i konkurranseposisjonen som enkelte norske bedrifter har oppnådd vis a vis utenlandske bedrifter som følge av kursoppgangen for amerikanske dollar. Forbedringen gjelder først og fremst i forhold til nordamerikanske bedrifter

(f.eks. for ferrolegeringer), men også i forhold til bedrifter i andre land hvor kostnadene - f.eks. energikostnadene - i stor grad har fulgt dollarkursen.

For enkelte varer har endringene i kostnadsforhold gått sammen med betydelige kapasitetsendringer, enten ved at kapasitet er nedbygd i andre land (japansk aluminiumsindustri) eller at det er utbygd betydelig ny kapasitet i Norge (fiskeoppdrett). En del av de norske kapasitetsutvidelsene gjelder også varer som gjennom flere år generelt har hatt en høy markedsvekst (kjemiske råvarer).

Gjennom 1984 synes veksten i eksporten av råvarer og halvfabrikata å ha flatet ut. Dette kan til dels ha sammenheng med at de utenlandske motakerbedriftene etter hvert hadde fylt opp sine lagre av innsatsvarer, slik at det deretter kun var snakk om etterfylling av lagrene. Det kan også ha hatt sammenheng med ringvirkninger av streikene i Vest-Europa, noe som kan forklare hvorfor eksportveksten tok seg noe opp igjen etter at streiken i Vest-Tyskland var avsluttet.

Skal oppgangen i den tradisjonelle vareeksporten kunne fortsette må den få mer bredde, ved at ferdigvarene også kommer med. Dette har vært et vanlig trekk ved tidligere konjunkturoppinger, og har ført til at oppgangen i den samlede, tradisjonelle vareeksporten har vært sterkere og tildels vart betydelig lengre enn det oppgangen for råvarer og halvfabrikata alene skulle tilsi. En slik oppgang i ferdigvareeksporten inntraff også i 1984, men bidragene var betydelig svakere enn for tidligere oppinger. Dermed har veksten i tradisjonell vareeksport ifølge utenrikshandelstatistikken denne gang blitt svakere enn i de foregående oppingene, til tross for at veksten for råvarer og halvfabrikata alene har vært like sterk.

Den svakere veksten kan tildels forklares ved sammensetningen av norsk ferdigvareeksport. Den omfatter bare

i mindre grad varer til konsum, som har vært den sluttleveringskomponenten som har hatt sterkest vekst internasjonalt. For enkelte konsumvarer, f.eks. møbler, har da også den norske eksporten utviklet seg svært gunstig. For utviklingen av investeringsvarer o.l. har imidlertid utviklingen vært svakere; en grunn til at den internasjonale konjunkturoppgangen hittil har vært såvidt svak, er nettopp at investeringene ikke har tatt seg like sterkt opp som tidligere. Hvis det skjer, vil trolig også den norske ferdigvareeksporten ta seg noe opp.

En del av den svakere utviklingen i norsk ferdigvareeksport kan imidlertid skyldes tap av markedsandeler, som følge av at utviklingen i totale kostnader pr. produsert enhet gjennom flere år kan ha gitt norske ferdigvarebedrifter en svekket konkurranseposisjon. Dette gjelder særlig de arbeidsintensive bedriftene. Utviklingen har imidlertid ikke vært entydig; for norsk møbeleksport har det de to siste årene trolig vært en økning i markedsandeler, noe som blant annet må tilskrives at kursoppgangen for dollar har gitt grunnlag for økte markedsandeler i USA.

IMPORT AV TRADISJONELLE VARER

Import av tradisjonelle varer (alle varer utenom råolje, skip og oljeplattformer) økte betydelig gjennom 1983 og 1984, og steg med 6,8 prosent i volum fra 1983 til 1984.

Volumnedgangen fram til 1. kvartal 1983 skyldtes for en stor del nedbygging av importvarelagrene samt nedgang i investeringene. Importveksten fra 1983 til 1984 skyldtes i første rekke at utviklingen fra året før ble reversert. I 1. - 3. kvartal 1984 var verdien av import til vareinnsats 18 prosent høyere og verdien av import til investeringer (utenom skip og oljeplattformer) 28 prosent høyere enn i samme periode året før. Den økte importen til vareinnsats må sees i sammenheng med den sterke produk-

Import av tradisjonelle varer etter leverende sektor. Prosentvis volumendring fra året før.

	1983	1984
I alt	1,7	6,8
Jordbruk, skogbruk og fiske	-3,3	8,7
Skjermet industri	5,7	4,6
Utekonkurrerende industri og bergverksdrift 1).....	-6,3	11,4
Hjemmekonkurrerende industri 2)	-0,2	11,6
Transportmidler mv. uten tilsvarende norsk produksjon	-0,2	-5,9
Elektrisk kraft	-42,7	63,9

1) Utenom råolje

2) Utenom skip og oljeplattformer

sjonsveksten i utekonkurrerende industri, som for en stor del er basert på utenlandske råvarer. Den økte importen til investeringer (utenom skip og oljeplattformer) er hovedårsaken til at importvolumet av maskiner og transportmidler i 1. - 3. kvartal 1984 var 30 prosent høyere enn i samme periode året før.

Gjenoppbygging av importvarelagrene fra 3. kvartal 1983 har også i betydelig grad bidratt til importveksten.

KONKURRANSEEVNEINDIKATORER FOR NORSK INDUSTRI

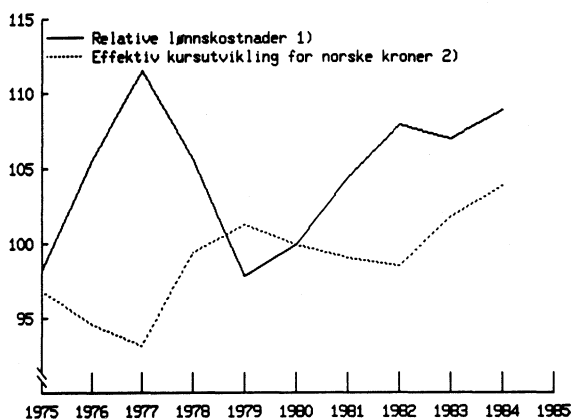
Betegnelsen konkurransevne blir brukt dels til å karakterisere en nærings (vanligvis industriens) evne til å hevde seg i konkurransen på ulike markeder, og dels til å indikere landets evne til å delta i og dra nytte av det internasjonale varebyttet. Et lands konkurransevne uttrykker evnen til å sørge for en effektiv ressursutnyttelse, herunder full sysselsetting, og samtidig ha en tilfredsstillende balanse i utenriksøkonomien. Konkurransevnen for en enkelt næring, f.eks. industrien,

karakteriserer evnen til å hevde seg i konkurranse med utenlandske bedrifter på sitt produktmarked, og med andre norske næringer på faktormarkedene. En kan ikke uten videre trekke slutninger fra utviklingen i konkurransevnen for en næring til konkurransevnen for et helt land. Økonomisk Utsyn for 1983 gir en nærmere redegjørelse av problemstillingene og begrepene.

Den mest brukte indikatoren på norsk industris konkurransevne er relative lønnskostnader pr. produsert enhet, dvs. forholdet mellom lønnskostnader pr. produsert enhet for norsk industri og et veid gjennomsnitt av lønnskostnader pr. produsert enhet for industrien i Norges viktigste konkurrentland, målt i felles valuta. Hensikten er å få et mål for produksjonskostnader; andre variable kostnader som energikostnader og utgifter til råvarer og halvfabrikata er imidlertid også av vesentlig betydning, slik at utviklingen i lønnskostnadsindikatoren må tolkes med forsiktighet.

Relative lønnskostnader pr. produsert enhet steg, fra midten av 1979 og fram til midten av 1982, sterkere i Norge enn i de land vi konkurrerer med. Fra

EFFEKTIV KURSUTVIKLING OG LØNSKOSTNADER FOR INDUSTRIEN 1980=100.

1) Forholdet mellom lønnskostnader pr. produsert enhet for norsk industri og et veid gjennomsnitt av lønnskostnader pr. produsert enhet for industrien i Norges viktigste konkurrentland, målt i felles valuta.

2) Forholdet mellom kursen for norske kroner og et veid gjennomsnitt av valutakursene for Norges viktigste konkurrentland.

Kilde: IMF og Norges Bank

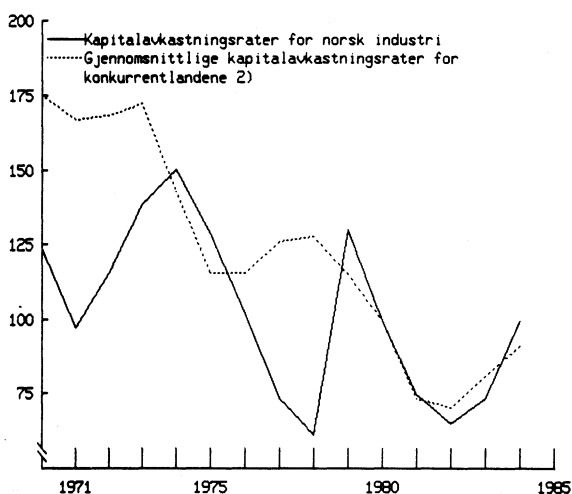
1982 til 1983 viste indeksen et fall som hang sammen med en bedret produktivitetsutvikling og en noe svakere lønnsvekst i Norge, og med en betydelig nedgang i den effektive kurs på norske kroner. Siden andre halvdel av 1983 har arbeidsproduktivitets- og lønnsveksten gått svakt ned både i Norge og i utlandet. Den norske lønnsveksten er imidlertid så mye høyere og den norske produktivitetsveksten såpass mye lavere at relative lønnskostnader, til tross for et svakt fall i kursen på norske kroner, er blitt trukket noe opp. Fra 1983 til 1984 steg indeksen for relative lønnskostnader med 1 3/4 prosent.

En annen indikator for norsk industris konkurranseevne er den relative kapitalavkastningsraten, dvs. forholdet mellom kapitalavkastningsraten (driftsresultat pr. enhet kapitalbeholdning i løpende priser) for norsk industri og et veiet gjennomsnitt av kapitalavkastningsratene for industrien i Norges viktigste konkurrentland.

Nivået på kapitalavkastningsraten i industrien er svært avhengig av hvilken konjunkturfase økonomien er inne i, og viser derfor store variasjoner fra år til år. Kapitalavkastningsraten for norsk industri falt fra 1979 og fram til 1982. Etter en svak økning i 1983 tyder foreløpige beregninger på at den har steget kraftig i 1984. Kapitalavkastningsraten for konkurrentland falt fram til 1981 og stabiliserte seg i 1982 for så å øke svakt til 1983. De siste tall fra OECD tyder på at den har økt også i 1984, men ikke så mye som i Norge. Siden forrige konjunkturtopp i 1979 har kapitalavkastningen utviklet seg forholdsvis likt i Norge og i våre konkurrentland, og den relative avkastningsraten har holdt seg forholdsvis stabil.

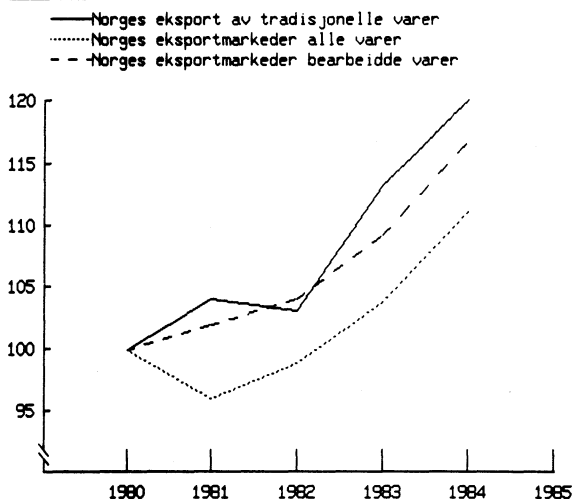
En tredje måte å vurdere utviklingen i industriens konkurranseevne på er å studere endringer i markedsandeler for industriprodukter på eksportmarkedet og hjemmemarkedet.

UTVIKLINGEN I KAPITALAVKASTNINGSRATEN FOR NORSK INDUSTRI SAMMENLIKNET MED UTVIKLINGEN FOR EN DEL KONKURRENTLAND 1) 1980=100.

- 1) Indekser for utviklingen i forholdet mellom netto (brutto) driftsresultat og netto (brutto) realkapital i løpende priser. Nasjonalregnskapsdata.
- 2) Et veid gjennomsnitt for land som utgjør om lag tre fjerdedeler av vektgrunnlaget for indeksen for relative lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien.

VERDENSHANDELEN OG NORGES VAREEKSPORT 1980-1984 1) 1980=100

- 1) Tallene for Norges eksport av tradisjonelle varer (eksport av varer utenom råolje, naturgass, skip og plattformer m.v.) bygger på handelsstatistikken. Indeksen for eksportmarkeder er beregnet som et gjennomsnitt av andre lands import, hvor beregningsgrunnlaget er henholdsvis samlet import av varer og import av bearbejdede varer. Vektene som er benyttet er landenes andeler av norsk eksport. Tallene for 1984 bygger på anslag fra OECD.

Utviklingen i norsk industris samlede markedsandel på eksportmarkedene kan belyses ved å sammenligne endringer i volumet av Norges eksport av tradisjonelle varer med indikatorer for endringer i de norske eksportmarkedene. 1980-årene gir ikke noe entydig bilde av bedring eller forverring i Norges posisjon. De norske produsentene har tapt markedsandeler noen år, men vunnet dem tilbake i andre. Således vokste eksportvolumet med 9 prosent i 1983, og eksportmarkedet med 3-4 prosent, mens forløpige beregninger for 1984 viser en vekst i eksportvolumet på 6 prosent og en markedsvekst på 7 prosent. Denne nedgang i markedsandelen for industriens samlede eksport kan tyde på en svak nedgang i konkurranseevnen fra 1983 til 1984.

For mer detaljerte varegrupper mangler en volumoppgaver for importen i andre land og markedsandelene må derfor beregnes som verdiandeler. Utviklingen i markedsandelene for enkelte viktige norske eksportvaregrupper viser at markedsandelene varierte betydelig i perioden 1980-1984. For en del av varene var det en tendens til nedgang i 1982, som ble snudd til oppgang i 1983. Foreløpige beregninger for 1984 tyder på at denne bedringen har fortsatt. For varegruppene papirmasse og -avfall og maskiner har derimot markedsandelene falt de fire siste årene.

På hjemmemarkedet viser heller ikke de norske markedsandelene noen entydig

utvikling. Norske produsenter tapte markedsandeler fram til 1983. Denne utvikling synes nå til dels å ha snudd.

Markedsandelsindekser for norsk eksport av utvalgte varegrupper. Verdiandeler. 1980=100. 1)

	1981	1982	1983	1984
Forstoffer, unntatt korn .	99	78	99	91
Papirmasse og -avfall ...	120	116	107	97
Malmer og avfall av metall	138	104	131	131
Organisk-kjemiske produkter	101	88	110	122
Kunstgjødsel ..	96	96	94	98
Kunstharpikser og plast, cel- luloseester og -etere	101	93	98	99
Papir og papp og varer derav ..	97	82	86	95
Metaller unntatt jern og stål .	114	115	116	150
Maskiner	115	105	89	79
Møbler	95	86	92	96

1) Markedsandelene er beregnet som verdiandeler og angir verdien av eksport fra Norge til våre viktigste samhandelsland i forhold til en veid sum av importverdien i disse landene. Tallene for 1984 er i hovedsak beregnet på grunnlag av oppgaver for de tre første kvartaler.

Markedsandeler for importkonkurrerende varer. Volumandeler.

	1980	1981	1982	1983	1984
Nærings- og nytelsesmidler	90,8	91,4	91,5	90,8	91,4
Treforedling	71,6	71,2	70,2	69,4	70,4
Kjemiske råvarer	43,7	44,0	45,1	42,5	42,8
Raffinerte oljeprodukter	62,1	59,6	56,3	62,3	65,2
Metaller	26,9	27,0	19,9	17,4	31,6
Tekstil- og bekledningsvarer	33,0	31,5	28,9	26,3	25,3
Trevarer, møbler og innredninger	83,3	80,6	77,8	76,9	75,1
Kjemiske og mineralske produkter	45,5	44,9	44,8	41,6	41,6
Skip og oljeplattformer	66,1	65,9	56,7	61,0	61,9
Andre verkstedprodukter	51,7	50,5	47,6	47,5	43,7

Tallene viser volumet av norskproduserte varer som andel av totale leveranser til vareinnsats og sluttleveringer inklusiv lager.

P E R S P E K T I V E R

I 1984 vokste både produksjon og sysselsetting sterkere i Norge enn i de aller fleste andre vestlige industriland. Arbeidsledigheten gikk noe tilbake i løpet av året og er internasjonalt sett svært lav, om lag en fjerdedel av gjennomsnittlig ledighet i Vest-Europa. Inflasjonstakten ble redusert og overskuddet i utenriksøkonomien var rekordstort; vel 28 milliarder kroner, som er 6 prosent av bruttonasjonalproduktet. Veksten i oljevirkksomheten bidro vesentlig til denne utviklingen, men også den internasjonale konjunkturoppgangen ga klare vekstimpulser til norsk økonomi. Industriproduksjonen vokste med 2 prosent, en like sterk vekst som i oppgangsåret 1979. Sammenlignet med situasjonen i andre vestlige industriland og med utviklingen i de nærmest foregående år, kan derfor utviklingen i norsk økonomi i 1984 på mange områder beskrives som klart positiv.

Også framover vil utviklingen i norsk økonomi i stor grad være avhengig av de internasjonale konjunkturerne. Her er utsiktene ikke særlig lyse. Oppgangskonjunkturer i Vest-Europa de siste par årene har vært uvanlig svak og OECD's prognoser for de kommende årene angir svak vekst og stigende arbeidsledighet internasjonalt. Det økonomisk-politiske grunnlaget for en samordnet ekspansjonspolitik i de vestlige industriland - for i fellesskap å øke veksttakten og senke arbeidsledigheten - synes ikke å være tilstede. Tiltak for å redusere offentlige budsjettunderskudd, omstille næringslivet og øke fortjenestemarginene gjennom en tilstrammingspolitikk dominerer i de toneangivende land i Vest-Europa. Vi kan derfor neppe vente at økt internasjonal etterspørsel vil stimulere norsk produksjon og sysselsetting i årene framover i samme grad som i året som gikk.

Norge har for tiden større utenriksøkonomisk handlefrihet enn de andre OECD-landene på grunn av store olje-

inntekter. Nivået på oljeinntektene er imidlertid usikkert og inntektene vil kunne variere betydelig fra år til år. Med den produksjons- og markedsutvikling som forventes er det sannsynlig at disse inntektene vil holde seg på omtrent dagens nivå fram mot 1990. Dersom denne prognosen holder, vil det gi oss en fortsatt rimelig utenriksøkonomisk handlefrihet. Å utnytte denne handlefriheten til å bevare vekstkraften og opprettholde full sysselsetting i Norge med en omverden preget av svak vekst og rekordhøy arbeidsløshet har vært en sentral - men vanskelig - oppgave for norsk økonomisk politikk helt siden den internasjonale stagnasjonsperioden ble innledet for om lag ti år siden.

For å sikre vekst og full sysselsetting på lengre sikt er det nødvendig å ha en økonomi med vekstkraft også utenom oljesektoren. Et tilbakeblikk på utviklingen de siste ti årene tyder ikke på at denne oppgaven er løst. I første fase prøvde vi å manøvrere norsk økonomi gjennom den internasjonale nedgangsperioden ved etterspørselsstimulerende tiltak. De positive virkningene av denne politikken var sterk sysselsettings- og produksjonsvekst og svært lav arbeidsløshet. Politikken ble imidlertid omlagt, først og fremst fordi det forventede oppsvinget internasjonalt uteble. De store underskuddene i utenriksøkonomien i denne perioden ga opphav til bekymring for å miste økonomisk handlefrihet, og kostnadsveksten hadde over lengre tid vært høyere enn hos våre handelspartnere, med tap av markedsandeler og svekket industriproduksjon som følge. Det var også en økende tendens til fastfrysing av næringsstrukturen gjennom ulike støtteordninger. Mange av disse problemene var delvis en følge av den politikk som ble ført. Men mye av svekkelsen av utenriksøkonomien skyldtes de store investeringene i oljevirkksomheten, og den sterke lønnsveksten hadde delvis sin bakgrunn i lav lønnsvekst tid-

ligere og uvanlig gode fortjenesteforhold i deler av industrien i 1974.

Etter en kortere periode med pris- og lønnsstopp har myndighetene i de siste fem årene fulgt en strategi basert på at den lave veksten internasjonalt kan bli et varig fenomen. Tankegangen har vært at vi, ved lav kostnadsvekst og omstillinger, skulle kunne vinne markedsandeler hjemme og ute og derved opprettholde veksttakten i økonomien. Virkemidlene har først og fremst vært lavere vekst i offentlig virksomhet, en forholdsvis restriktiv finanspolitikk og omlegging i retning av større markeds- og kostnadstilpassing på enkelte områder, f.eks. kredittmarkedet, boligmarkedet og offentlige tjenester. Deler av den selektive støttepolitikken er blitt avløst av bruk av mer generelle virkemidler.

Til tross for at utviklingen i 1984 på mange måter var positiv må vi likevel konstatere at de strategier som har vært fulgt hittil ikke har gitt de forventede resultater. Den gjennomsnittlige registrerte arbeidsløsheten i 1984 var den høyeste etter krigen. Med den internasjonale konjunkturoppgangen i hovedsak bak oss er utsiktene for en vesentlig lavere ledighet på kort sikt beskjedne. Inflasjonstakten er fortsatt over gjennomsnittet for våre konkurrentland, til tross for at demping av pris- og kostnadsveksten

har vært et sentralt ledd i den økonomiske politikken. Også rentekostnadene har økt betydelig i de senere år og er nå høyere enn i de fleste vestlige industriland. En økning av markedsandelene hjemme og ute gjennom bedret kostnadsutvikling har derfor uteblitt.

Store forskjeller i reell avkastning på kapital mellom ulike sektorer tyder på at vi har en klart veksthemmende nærings- og bedriftsstruktur. Effektivitetsnivået i deler av økonomien, særlig i skjermede næringer, synes også å være dårligere enn i tilsvarende virksomhet i flere av våre samhandelsland. Dette virker klart negativt inn på kostnadsnivået og omstillingsevnen til konkurranseutsatt virksomhet. Industriveksten i 1984 er i hovedsak et resultat av at energi- og råvarebasert industri har klart å utnytte konjunkturoppgangen på en god måte. Men dette, sammen med den økte betydningen av oljevirksomheten, peker i retning av en stadig økende avhengighet av skiftende internasjonale markedsforhold. Til tross for ulike økonomisk-politiske strategier og vedvarende høyt totalt investeringsnivå har vi hittil bare i forholdsvis beskjeden grad lykkes i å bygge opp ny konkurransedyktig virksomhet basert på utnytting av velkvalifisert arbeidskraft, høyteknologi, forskning og utvikling.

Ø K O N O M I S K - P O L I T I S K K A L E N D E R 1 9 8 4

JANUAR

1. 5- og 25-ørene opphører å være tvungent betalingsmiddel.

1. Den direkte utlånsregulering av forretnings- og sparebankene oppheves.

1. Plasseringsplikten i obligasjoner for forretnings- og sparebanker oppheves.

1. Loven om helsetjenesten i kommunene trer i kraft. Den gir kommunene ansvar for tilbudet av primærhelsetjenester til befolkningen. Primærhelsetjenestene skal finansieres ved statlige rammetilskott. Kommunene kan velge om de vil opprette fastlønnete stillinger for allmennleger og fysioterapeuter eller om de skal inngå avtaler om driftstilskott til privatpraktiserende allmennleger og fysioterapeuter. Samtidig blir refusjons-satsene fra folketrygden redusert. Leger og fysioterapeuter uten avtaler har rett til å drive praksis uten driftstilskott, men med refusjon fra folketrygden.

2. Norske Folk (livsforsikring) og Norges Brannkasse (skadeforsikring), som inngikk en samarbeidsavtale 15/11-82, lanserer seg under det nye navnet UNI Forsikring. Samlet forvaltningskapital er på ca. 18 milliarder kroner og samlede premieinntekter på ca. 3 milliarder kroner.

17. LO's representantskap vedtar at årets lønnsforhandlinger skal foregå ved forbundsvise oppgjør.

29. Akergruppen og Låneinstituttet for skipsbyggeriene kommer til enighet om en refinansieringsavtale for Akergruppen. Fred Olsen & Co. får beholde 32 prosent av aksjene, mens Norcem får 25 prosent og ASEA 20 prosent. Akergruppen tilføres ny egenkapital på 240 millioner kroner.

31. Arbeidsledigheten når sitt høyeste nivå for året. Ved utgangen av januar er det ved arbeidskontorene

registrert 79.680 arbeidsløse.

FEBRUAR

15. Statoil og British Gas Corporation BGC kommer til enighet om et utkast til avtale om salg av gassen fra Sleipner-feltet. I slutten av juni blir det klart at britiske myndigheter ikke kan godta det foreliggende forslag til avtale og Statoil og BGC gjenopptar forhandlingene.

MARS

1. Forhandlingene mellom Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund og Mekaniske Verksteders Landsforening starter i årets første forbundsvise tariffoppgjør. Kravet fra Jern og Metall har en ramme for årslønnsveksten på 6,6 prosent. Kompensasjon for økte boutgifter er for første gang tatt med i oppgjørssammenheng med 0,25 prosent for dekking av økte avdrag til Husbanken. Kravene ellers er lik arbeidstid for arbeidere og funksjonærer og at den lokale forhandlingsretten skal beholdes ubeskåret. 12.mars kommer MVL med sitt tilbud som i realiteten innebærer et "nulltilbud".

9. I 8. konsesjonsrunde blir 15 utvinningstillatelser for petroleum tildelt, fordelt med henholdsvis 5 tillatelser i Nordsjøen, 5 på Haltenbanken og 5 på Tromsøflaket. Statoil utpekes som operatør for 6 tillatelser, Norsk Hydro for 2 og Saga Petroleum for 1. De utenlandske selskapene Conoco, Elf, Esso, Mobil, Shell og Total utpekes som operatører for 1 tillatelse hver.

14. De statsansattes organisasjoner og Norsk Lærerlag overleverer sine krav til staten. Kravene har en ramme på ca. 8 prosent som inkluderer ca. 1 prosent i kompensasjon for mindre lønnsutvikling i forhold til det private næringsliv.

19. Organisasjonene for de kommuneansatte overleverer sine krav som i

store trekk følger de statsansattes krav.

19. Trygdefinansieringsutvalget avgir sin innstilling om finansiering av folketrygden. Utvalget foreslår at offentlige utgifter til helsevern trekkes ut av folketrygden slik at trygden bare omfatter ytelser som er aktuelle ved inntektsbortfall. Videre foreslås at utgiftene skal dekkes ved en medlemsavgift som hvert år fastsettes slik at trygdebudsjettet balanseres. Det foreslås også senking av øvre grense for pensjon fra 12 til 6 ganger grunnbeløpet og begrensning av pensjonistenes skattefordeler.

26. Endelig avtale om fusjon inngås mellom Nora matprodukter A/S og Stabburet A/S. Regnskapsmessig trer den i kraft fra 2. januar 1985.

30. Regjeringen legger fram forslag om bevilgninger på 300 millioner kroner til økte sysselsettingstiltak som senere godkjennes av Stortinget. Dessuten opprettes 1 000 nye studie-plasser, 50 nye stillinger ved universiteter og høyskoler, og det foreslås finansiering av 150 nye plasser for norske studenter ved utenlandske universiteter. I tillegg økes antall elevplasser i den videregående skolen og 1.000 flere rekrutter innkalles til førstegangstjeneste.

APRIL

1. Gassfeltet Odin, der Esso Exploration er operatør, settes i produksjon. Gassen er solgt til British Gas Corporation og transporteres til St. Fergus i Skottland via Frigg-feltet. Produksjonen er beregnet å vare i 10 år.

7. Mekaniske Verksteders Landsfor-ening og Norsk Jern- og Metallar-beiderforbund kommer til enighet om en avtale med en generell ramme på 5,9 prosent pr. år. Det gis et generelt tillegg på 70 øre pr. time fra 1. april. Det er gjort regning med en lønnsgradning på 2,2 prosent i 1984. Konkret gjennomføring av prinsippet om lik arbeidstid skal utarbeides som

ledd i tariffoppgjøret 1986. Oppgjøret ble i store trekk retningsgivende også for det videre lønnsoppgjøret.

7. Riksmeklingsmannen legger fram meklingsforslag for partene i hotell- og restaurantnæringen. Forslaget har en generell ramme på 5,9 prosent pr. år. Det gis et generelt tillegg på 70 øre pr. time fra 1. april og et garantitillegg på kr. 2,30 pr. time fra 1. oktober. Lavtlønnsgarantien forlenges for en 2-års periode. Forslaget vedtas av partene. Denne avtalen ble retningsgivende for det videre lønnsoppgjøret i de typiske lavtlønnsområder.

12. Staten og Norske Kommuners Sentralforbund legger fram tilbud til sine ansatte med en ramme på henholdsvis 5,2 prosent og 5 prosent i årslønnsvekst.

13. Stortinget vedtar endringer i distriktsskatteloven som bl.a. begrenser maksimal avsetning til 25 prosent av skattyters nettoinntekt, og reduserer bindingstiden fra 20 til 15 år for faste driftsmidler og fra 8 til 5 år for løsøre.

14. På Valhall-feltet i Nordsjøen går 92 ansatte til streik etter brudd i forhandlingene mellom operatøransattes forbund (OAF) og Norske Operatørselskapers Arbeidsgiverforening (NOAF)

25. Regjeringen beslutter i ekstraordinært statsråd å løse konflikten på produksjonsplattformene i Nordsjøen ved tvungen lønnsnemnd. Dette er 4. gang på rad oljeoppgjøret blir avgjort ved tvungen lønnsnemnd. Rikslønnsnemndas kjennelse foreligger 2. juli og har en ramme på 5,9 prosent pr. år. Kravet om redusert arbeidstid for skiftarbeiderne blir ikke innvilget.

MAI

1. Folketrygdens grunnbeløp heves med 1.600 kroner pr. år til 24.200 kroner. Samtidig økes særtilleggssatsen med 1 prosentpoeng både for enslige og gifte. Minstepensjonen øker totalt med ca. 7,7 prosent.

1. Stortinget vedtar at Det Norske oljeselskap, i samarbeid med Norsk Vikingolje og Norminol, skal få tildelt andeler på 1 prosent i en blokk i Nordsjøen og i en blokk på Tromsøflaket. DNO blir dermed det fjerde norske selskap som får rettigheter på kontinentalsokkelen.

11. Norges Bank tar sikte på å øke pengemarkedsrenten med et 1/2 prosentpoeng så den blir liggende mellom 12,5 og 13 prosent.

11. Regjeringen legger fram det reviderte nasjonalbudsjettet for 1984. Anslagene for produksjon og disponibel realinntekt i 1984 er oppjustert siden nasjonalbudsjettet ble lagt fram høsten 1983. Bruttonasjonalproduktet anslås nå å øke med 2,1 prosent i volum fra 1983 til 1984, mens man i nasjonalbudsjettet regnet med en nedgang på 0,1 prosent. Den endrede vurderingen av utsiktene for 1984 har sammenheng med at veksten i OECD-området antas å bli sterkere enn lagt til grunn i nasjonalbudsjettet. Konjunkturoppgangen i Norge hittil har også blitt sterkere enn forutsatt i fjor høst.

24. Ca. 12.000 statsansatte tas ut i punktstreik etter at hovedorganisasjonene har forkastet riksmeklingsmannens forslag til tariffavtale. Organisasjonene til de statsansatte vil ikke akseptere den foreslåtte rammen på 5,9 prosent og profilen som de hevder ikke tilgodeser de lavtlønte i tilstrekkelig grad. Organiserede i Norsk Lærerlag tas ut i punktstreik fra 25. mai mens kommuneansatte organisert i Akademikernes Fellesorganisasjon og i Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund godtar riksmeklingsmannens forslag.

25. Stortinget slutter seg til Statoils planer for utvidelse av Rafinors raffineri på Mongstad. Ifølge planen skal raffineriets råoljekapasitet økes fra 4,0 til 6,4 millioner tonn pr. år. Det er videre planlagt å bygge en såkalt katalytisk cracker med en kapasitet på 2 millioner tonn pr. år som skal bidra til at en større andel

av råoljen blir omdannet til lettere produkter, hovedsakelig bensin. De totale investeringskostnadene er beregnet til 4,2 milliarder 1983-kroner. Det moderniserte Mongstadraffineriet forventes å stå ferdig i 1988/89. Selve anleggsperioden er anslått til 3 år, med en toppbemanning i 1987 på 2.000 personer.

På Mongstad er det også planlagt bygging av en mottaksterminal for råolje som fraktes med skip, først og fremst fra feltene Statfjord og Gullfaks. Terminalen vil få en lagerkapasitet på 1,3 millioner kubikkmeter og skal være ferdig høsten 1988.

29. Organisasjonene til de statsansatte varsler opptrapping av streiken og regjeringen gjør deretter kjent at den vil bruke tvungen lønnsnemnd for å gjøre slutt på streiken i offentlig sektor. Arbeidet gjenoptas fra 30. mai.

29. Staten og bøndenes organisasjoner kommer til enighet om hovedprinsippene i jordbruksavtalen:

- inntektsrammen blir på 1.450 millioner kroner for avtale-perioden 1. juli 1984-30. juni 1985
- 58 prosent av omkostningene dekkes gjennom økte priser og resten ved økte bevilgninger over statsbudsjettet.

JUNI

1. Utslepingen av Statfjord C-plattformen starter. Investeringsanslaget for Statfjord C er ca. 11,5 milliarder kroner i løpende priser. Produksjonen er beregnet å komme i gang i 3. kvartal 1985.

1. Stortinget bevilger i alt 799 millioner kroner til A/S Norsk Jernverk, A/S Sydvaranger og Store Norske Spitsbergen Kullkompani A/S.

5. Stortinget vedtar å bygge ut Osebergfeltet med rørledning fra feltet til en terminal på Sture i Nord-Hordaland. Feltutbyggingen er kostnadsberegnet til ca. 32 milliarder 1983-kroner. Produksjonen av olje er planlagt å komme i gang i 1989 og med en platåproduksjon på ca. 200.000 fat pr.

dag i gjennomsnitt. Gassproduksjon er planlagt å komme i gang når oljereservene er tømt omkring år 2003.

8. Stortinget slutter seg enstemmig til de nye prinsippene for organiseringen av statens deltakelse i petroleumsvirksomheten. Den nye ordningen skal gjelde fra 1. januar 1985 og innebærer bl.a. at en viss andel av Statoils bruttoinntekter og utgifter knyttet til det enkelte felt kanaliseres direkte via statsbudsjettet. Prosentandelen fastsettes etter konkret vurdering av hvert enkelt prosjekt. Statoil vil fortsatt bli tildelet de samlede statlige eierandeler i oljevirksomheten, dvs. minst 50 prosent i alle tillatelser.

For å begrense Statoils innflytelse i beslutningsprosessen endres stemmereglene i statsdeltakelsesavtalene slik at Statoil's administrasjon og styre som hovedregel ikke har beslutningsmyndighet alene eller vetorett. I enkelte viktige saker kan imidlertid Statoil's generalforsamling gi selskapet fullmakt til å utøve samme innflytelse som idag.

9. Staten og Norges Bondelag og Norsk Bonde- og småbrukarlag kommer til enighet om en detaljert fordeling av rammen for jordbruksavtalen. Kompensasjonen for økte kraftpriser settes til 156,6 millioner kroner, som kommer i tillegg til den inntektsrammen som ble fastlagt i avtalen 29. mai.

15. Liberalisering av valutareguleringen blir iverksatt på en rekke områder. Blant annet oppheves beløpsgrensen for kjøp av feriehus i utlandet. Videre utvides nordmenns adgang til å investere i utenlandske verdipapirer.

18. Oslobanken A/S, som fikk konsesjon til å drive bankvirksomhet 30. mars åpner sine lokaler. Dette er den første nye banken i landet på 37 år. Det tegnes en aksjekapital på 75 millioner kroner.

20. De kabinansatte i Braathen SAFE går til streik for å komme opp imot lønnsnivået i SAS. Alle selskapets

flyvninger stopper.

21. I den 9. konsesjonsrunde blir det utlyst 7 blokker eller deler av blokker i Nordsjøen, 6 blokker på Haltenbanken og 12 blokker på Tromsøflaket. Ved søknadsfristens utløp 29. september er det kommet inn søknader fra 17 selskaper. Av disse er det 3 norske, Norsk Hydro, Saga og DNO. Statoil søker ikke, ettersom selskapet alltid skal tildeles en andel på minst 50 prosent i utvinningstillatelsene.

26. Finansdepartementet sender ut en ny renteerklæring som fastsetter den gjennomsnittlige utlånsrenten for banker og forsikringsselskaper. Satsene settes til 12 prosent for langsiktige og mellomlangsigtede lån og 12,6 prosent for kortsiktige lån. Rentebegrepet presiseres som forskottsrente med 2 terminer pr. år for alle typer utlån.

JULI

1. Stålunderstellet til Heimdal sleses ut. Produksjonsstart er planlagt til 3. kvartal 1986. Totale utbyggingskostnader for dette gassfeltet er beregnet til ca. 8,3 milliarder kroner.

2. Norges Bank endrer beregningsmåten for kurvindeksen fra et aritmetrisk til et geometrisk gjennomsnitt av kursene på kursvalutaene. Målt ved den "nye" kurvindeksen var kronen på tidspunktet for omleggingen om lag 2 prosentpoeng sterkere enn målt ved den "gamle" indeksen. I løpet av juli blir indeksen, beregnet på den nye måten, brakt tilbake til omkring 100. Omleggingen av beregningsmåten medfører dermed en nedskrivning av kronen på om lag 2 prosent.

3. Partene i Braathen SAFE-konflikten beslutter å løse uenigheten ved frivillig lønnsnemnd, og streiken avblåses. 12. november legger tvistnemnda fram sin kjennelse som bl.a. innebærer et tillegg på skalalønningene på kr. 200,- fra 1/4 og et ytterligere tillegg på 4 prosent fra 1. oktober.

8. De organiserte i OAF går til 12 timers politisk streik mot regjeringens bruk av tvungen lønnsnemnd i oljeoppgjøret.

AUGUST

17. Rikslønnsnemndas kjennelse for offentlig sektor foreligger. Den gir en ramme for årslønnsveksten på 6,25 prosent og en profil som er noe mer i tråd med organisasjonenes krav enn forslaget fra riksmeklingsmannen. Kjennelsen gir også nedsatt leseplikt for lærerne. Etter oppgjøret foreligger det to, delvis forskjellige tariffavtaler for ansatte i kommunesektoren.

27. Bygdeutvalget legger fram sin innstilling om statlig næringsstøtte til distriktene for å bevare bosettingsmønsteret. Det er bred enighet om de prinsipielle retningslinjer for framtidig utforming av næringsstøtten. Utvalget foreslår bl.a. å oppheve distriktsskatteloven. Flertallet ønsker også blant annet å redusere investeringsstøtten og dessuten å redusere fiskeristøtten for å oppnå en bedre tilpasning av kapasiteten i fiskeflåten.

30. Skattekommisjonen legger fram sin innstilling om personbeskatning. Forslaget består av 3 deler:

1. "straksløsningen" innebærer at skattegrunnlaget for personskattleggingen utvides, samtidig som marginalskattene senkes, fradragsreglene forenkles, familiebeskatningen baseres på individbeskatning og skattleggingen av forbrukskapital baseres på det reelle taktsnivået i 1970. Dessuten foreslår flertallet å oppheve distriktsskatteloven.

2. En større omlegging av skattesystemet og innebærer en inflasjonsjustering av skattereglene både for personer og bedrifter.

3. Deling av inntekt og formue for personlig næringsdrivende i en persondel og en foretaksdel foreslås innført uavhengig av de øvrige forslag under fase 1 og 2.

SEPTEMBER

1. Norges Bank tar sikte på å øke pengemarkedsrenten med et 1/2 prosentpoeng slik at den blir liggende mellom 13 og 13,5 prosent.

1. Søknadsfristen for utenlandske banker om å få etablere seg i Norge utløper. Ti banker har innlevert søknad.

1. Sør-norske finansieringsselskaper pålegges likviditetsreservekrav for første gang. Reservene skal utgjøre 7 prosent av utlån til publikum i form av leasing og factoring. Samtidig oppheves den direkte regulering av utlån ved leasing og factoring.

1. Den direkte regulering av forretnings- og sparebankenes garantier for lån på det uregulerte kredittmarkedet avvikles.

14. Regjeringen legger fram forslag om en tilleggsbevilgning på 160 millioner kroner til sysselsettingstiltak. Alt i alt blir det for hele året brukt 1.460 millioner kroner i forbindelse med den såkalte "beredskapsplanen".

22. Norges Bank kunngjør at de inntil videre vil styre mot en kurvindeks på 102. Dette innebærer en nedskrivning av den norske kronens verdi med 2 prosent.

24. Befolkningsutvalget avgir sin innstilling om Norges befolkningsutvikling. Utvalget understreker betydningen av at samfunnet tilpasser seg endringene i befolkningsstrukturen. Utvalget foreslår blant annet tiltak for å bedre barnefamilienes levekår for å motvirke den nedgangen i fruktbarheten som har funnet sted i 1960- og 1970-åra.

24. Staten tilbyr nye spareobligasjoner, Spar '84. Vilkjårene er de samme som for Spar '83. Renteavkastningen er på 7 prosent og i tillegg kommer en trinnsvis stigende bonus som er fritatt for inntektsskatt. Salget innbringer 680 millioner kroner i løpet av tegningsperioden.

OKTOBER

1. Det innføres merverdiavgift på standard EDB-programmer

1. Børs 2, den nye børsen for små og mellomstore bedrifter, åpner.

4. Regjeringen legger sitt forslag til statsbudsjett for 1985 fram for Stortinget. Forslaget innebærer at statens samlede utgifter blir på 187,5 milliarder kroner (ekskl. utlån), mens inntektene anslås til 194,9 milliarder kroner. Dette representerer en økning i statens samlede utgifter på ca. 10 prosent i forhold til budsjettet som ble vedtatt året før. Overskudd før lånetransaksjoner anslås til 7,4 milliarder kroner.

Opplegget for person- og bedriftsbeskatningen gir en skattelettelse på ca. 3,6 milliarder kroner på årsbasis i forhold til reglene for 1984. Lettelser i personbeskatningen gjennomføres bl.a. ved å øke progresjonsgrensene i den ordinære inntektskatten til staten med minst 6 prosent og å redusere skattesatsene med 0,5 prosentpoeng. Satsene for barnetrygd og forsørgerfradrag øker med henholdsvis 8,3 og 12,9 prosent i gjennomsnitt. Det foreslås lettelse i formuesskatten til staten ved at progresjonsgrensene økes med 10 prosent i klasse 1 og noe mer i klasse 2. De reelle lettelsene i personbeskatningen er anslått til ca. 750 millioner kroner.

Lettelsene i bedriftsbeskatningen gjennomføres blant annet ved at satsene for maksimal avsetning til konsolideringsfond økes fra 20 til 22 prosent fra og med inntektsåret 1984, og ved at satsene for formuesskatt til staten for aksjeselskaper mv. reduseres med 0,1 prosentpoeng. Satsene for arbeidsgiveravgiften til folketrygden er foreslått redusert med 1,0 prosentpoeng i avgiftssone 4 og med 0,5 prosent prosentpoeng i avgiftssone 3.

4. Nasjonalbudsjettet for 1985 legges fram. Bruttonasjonalproduktet ventes å øke med 1 prosent fra 1984 til 1985, regnet i faste priser. Veksten i industriproduksjonen er anslått til

2,3 prosent, privat forbruk ventes å øke med 2-2,5 prosent, og investeringene i sektorer utenom oljevirk-somhet og sjøfart anslås å stige med 3,5 prosent fra 1984 til 1985.

Eksporten av tradisjonelle varer anslås å øke med 4 prosent fra 1984 til 1985, mens samlet eksportvolum ventes å bli lavere i 1985, som følge av lavere produksjon av råolje og naturgass og at eksporten av skip og oljeplattformer blir lavere. Veksten i importen av tradisjonelle varer er anslått til 4,5 prosent fra 1984 til 1985. På grunn av redusert import til oljevirk-somheten anslås samlet importvolum å øke med 2,8 prosent.

15. Statoil kunngjør at selskapet senker prisen på norsk olje med ca. 1,50 dollar pr. fat. Prisen blir med dette ca. 28,50 dollar pr. fat. Prisnedsettelsen vekker sterke reaksjoner i OPEC.

17. Regjeringen legger fram stortingsmeldingen "Om petroleumsvirksomhetens framtid", som bygger på innstillingen fra de såkalte "Tempoutvalget". Her understrekes bl.a. betydningen av en frikopling mellom opptjening og bruk av inntektene fra oljevirk-somheten. For å oppnå en jevn bruk av inntektene vil regjeringen arbeide videre med sikte på en fondsordning.

Når det gjelder det framtidige omfanget av oljevirk-somheten vil regjeringen bl.a. søke å tilrettelegge aktiviteten slik at totalinvesteringene ikke kommer under et rimelig basisnivå samtidig som den sikter mot jevnhet i investeringsutviklingen. Når det gjelder det framtidige omfanget av oljevirk-somheten, vil hensynet til den offshore-rettete industrien veie tungt. Denne industrien bør imidlertid i økende grad satse på eksport og derved løsrive aktiviteten fra investeringstakten på norsk sokkel. Ønsket om jevnhet i investeringsnivået må vurderes i forhold til andre målsettinger, som f.eks. ønsket om å sikre høyest mulige inntekter fra oljevirk-somheten.

22. Norcem begynner oppkjøp av aksjer i Nordenfjeldske dampskipselskap. Opp-

kjøpet er ferdig i midten av desember, og Norcem sitter da med ca. 92 prosent av aksjene i Nordenfjeldske til en kjøpsverdi på rundt 650 millioner kroner.

29. I et ekstraordinært møte mellom oljeministrene i OPEC vedtas en reduksjon av oljeproduksjonen i OPEC fra 17,5 til 16 millioner fat pr. dag for å fastholde en oljepris på 29 dollar pr. fat.

29. Norsk Data A/S inngår en samarbeidsavtale med det franske selskapet Matra Datasystemer som vil gi Norsk Data innpass på det franske markedet.

NOVEMBER

6. På ekstraordinær generalforsamling i Aksjeselskapet Kosmos vedtas fusjon med Det Bergenske Dampskibsselskab. En tilsvarende avgjørelse tas av Det Bergenske Dampskibsselskab 12/11. Fusjonen vil skje i midten av mars 1985, med regnskapsmessig virkning fra 1/1-1985.

8. Ilmenittsmelteverket A/S Tyssedal får konsesjon på leie av kraft til i overkant av 2 øre/KWh pluss el. avgift.

12. Representantskapsmøte i Fellesbanken vedtar at banken skal slå sammen med Sparebanken Oslo Akershus. En tilsvarende beslutning fattes av hovedforstanderskapet i Sparebanken Oslo Akershus 26/11. Samlet forvaltningskapital blir på mellom 25 og 30 milliarder kroner. Regnskapsmessig vil ikke sammenslåingen tre i kraft før endelig konsesjonsbehandling har funnet sted, tidlig i 1985.

16. Utlendingers adgang til kjøp av norske obligasjoner blir inntil videre opphevet.

16. Regjeringen går inn for at Statoil gis anledning til å utøve sin opsjon på å overta operatøransvaret på Statfjordfeltet. Overføringen av operatøransvaret fra Mobil til Statoil skal finne sted i perioden 1.1.1987 til 1.1.1989. Forslaget vedtas av Stor-

tinget 14. desember.

26. Ansatte og ledelsen ved Bergens Mekaniske Verksted undertegner en prinsippavtale om de ansattes overtagelse av bedriften i Solheimsviken. Overdragelsessummen er 29,5 millioner kroner, og avtalen gjøres gjeldende fra 1/1-85.

DESEMBER

1. Rørledningssystemet Statpipe er ferdig utplassert. Rørledningen skal bringe gass fra Statfjord og Gullfaks til Kårstø i Rogaland. Her vil de tyngste komponentene bli skilt fra og transportert videre med skip i flytende form (NGL). Tørrgassen føres videre gjennom en rørledning til Ekofisk. Heimdal-feltet er også tilknyttet dette systemet ved en egen rørledning. Anleggskostnadene inkludert terminalanleggene ved Kårstø vil beløpe seg til ca. 18,5 milliarder løpende kroner, som er 2 milliarder lavere enn opprinnelig beregnet. Det er ventet at anlegget vil komme i regulær drift høsten 1985.

6. Staten og Noregs Fiskarlag kommer til enighet om en ramme for fiskeriavtalen på 1.375 millioner kroner. Det er første gang på tre år at Stortinget ikke ensidig fastsetter rammen for fiskeriavtalen.

7. Regjeringen legger fram salderingsproposisjonen. I forhold til det opprinnelige statsbudsjettet (se 4. oktober) er anslaget for statens inntekter økt med 4,2 milliarder kroner til 199,1 milliarder kroner. Økningen skyldes bl.a. oppjustering av anslaget for oljeskattene. Utgiftene (ekskl. lån) økes med 6,7 milliarder kroner til 194,2 milliarder kroner. Det gis en tilleggsbevilgning til kommunesektoren på i alt 425 millioner kroner, som inkluderer ekstraordinære tilskudd til Oslo, Bergen og Trondheim på i alt 265 millioner kroner.

I forhold til det opprinnelige budsjettforslaget er overskuddet før lånetransaksjoner redusert med ca. 2,5 milliarder kroner. Underskuddet før lånetransaksjoner når oljeinntektene,

statens direkte deltakelse i oljevirk-somheten og overføringene fra Norges Bank holdes utenom, er anslått til 28,8 milliarder kroner, dvs. en økning fra 7,2 prosent av bruttonasjonalproduktet utenom olje og sjøfart i 1984 til 7,7 prosent i 1985.

7. Statoil og British Gas Corporation (BGC) kommer til enighet om et nytt utkast til avtale om salg av gassen fra Sleipner-feltet. En endelig avgjørelse er ventet tidlig i 1985.

13. Stortinget bevilger 160 millioner kroner i aksjekapital til A/S Kongsberg Våpenfabrikk. Bevilgningene representerer første del av den statlige finansieringsmedvirkning til KV's investeringer i forbindelse med produksjon av jetmotorer for store passasjerfly. Prosjektet er et samarbeidsprosjekt med det amerikanske industri-selskapet Pratt & Whitney Aircraft. Den statlige medvirkning til prosjektet beløper seg til i alt 250 millioner kroner som skal utbetales i løpet av årene 1984-86.

13. Stortinget bevilger ytterligere 200 millioner kroner til gjeldssanering for Norsk Jernverk A/S.

13. Stortinget bevilger 40 millioner kroner i lån til videre drift av Horten Verft. Den 22. desember blir et forslag om frivillig akkord godtatt av alle kreditorer.

13. Regjeringen avviser rammeavtalen som Elkem A/S og A/S Norsk Jernverk har forhandlet seg fram til angående Jernverkets overtakelse av ståldivisjonen i Elkem.

19. Det noteres ny omsetningsrekord på Oslo Børs. På Børs 1 omsettes 582 557 aksjer til en verdi av 113,3 millioner kroner og på Børs 2 omsettes 82 611 aksjer til en verdi av 8,6

millioner kroner.

28. Oljeministrene i OPEC blir enige om å opprette et nytt, overnasjonalt kontrollorgan. Dette organet skal kontrollere de 13 medlemslandenes produksjon av olje og prissetting.

31. Målt i norsk valuta når dollaren sin høyeste verdi i 1984, kr. 9,08.

Primærreservekrav for sør-norske forretnings- og sparebanker i 1984 i prosent av beregningsgrunnlaget

f.o.m. 1. juli 1983	4
f.o.m. 1. jan. 1984	5
f.o.m. 5. mars 1984	7
f.o.m. 1. sept. 1984	10

1) Nord-norske banker er ikke pålagt spesielle krav til primærreserver i henhold til kredittloven av 25. juni 1965, paragrafene 4-6.

K i l d e: Norges Bank.

Diskontojusteringer i utvalgte land. Rentesatser etter siste justering.

Utvalgte land	Siste justering	Rentesats
Storbritannia	Aug. 81	*)
Frankrike	Aug. 77	9,5
Italia	Apr. 83	17,0
Forbundsrep.		
Tyskland	Juni 84	4,5
USA	Nov. 84	8,5
Japan	Des. 81	5,0
Sverige	Juni 84	9,5
Danmark	Okt. 83	7,0
Sveits	Mars 83	4,0
Norge	Juni 83	8,0

*) "Minimum lending rate" suspendert.

K i l d e: Norges Bank.

TABELL 1: BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER NÆRING. 1) 2)
I faste 1983-priser. Mill. kr

	1983*	1984a	1983				1984		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.
Bruttonasjonalprodukt	401 769	418 942	99 331	97 714	100 603	104 120	103 121	101 847	104 154
Næringsvirksomhet	344 845	361 144	85 100	83 484	86 372	89 889	88 672	87 398	89 704
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	15 220	16 023	2 889	1 490	7 944	2 897	2 938	1 495	8 522
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	70 026	78 971	17 457	17 087	16 194	19 287	20 126	19 876	17 348
Bergverksdrift	1 288	1 304	284	356	298	351	325	338	299
Industri	54 934	56 094	14 044	13 874	12 399	14 618	14 484	13 706	12 789
Skjermet industri	15 383	15 373	3 887	3 920	3 587	3 989	3 812	3 837	3 672
Produksjon av nærings- og nytelsesmidler	9 625	9 577	2 444	2 506	2 240	2 436	2 285	2 436	2 341
Grafisk produksjon og forlag ..	5 758	5 796	1 443	1 415	1 346	1 553	1 528	1 401	1 331
Utekonkurrerende industri	8 107	9 011	2 088	2 078	1 851	2 091	2 325	2 221	2 117
Produksjon av treforedlings- produkter	2 062	2 280	520	509	494	539	599	562	533
Produksjon av kjemiske råvarer.	1 874	2 069	462	482	435	496	538	508	485
Raffinering av jordolje	447	462	233	108	71	35	119	108	114
Produksjon av metaller	3 724	4 200	873	979	852	1 021	1 069	1 044	986
Hjemmekonkurrerende industri	31 444	31 709	8 069	7 876	6 961	8 538	8 347	7 648	7 000
Produksjon av tekstil- og bekledningsvarer	1 608	1 582	445	419	334	411	440	385	340
Produksjon av trevarer, møbler og innredninger	5 119	5 053	1 285	1 312	1 118	1 404	1 253	1 203	1 132
Produksjon av kjemiske og mineralske produkter	5 950	5 894	1 523	1 503	1 369	1 556	1 494	1 433	1 385
Bygging av skip og oljeplatt- former	5 456	5 538	1 342	1 339	1 226	1 558	1 506	1 372	1 168
Produksjon av andre verksted- produkter	13 311	13 642	3 475	3 303	2 915	3 618	3 655	3 255	2 975
Elektrisitetsforsyning	16 011	16 062	4 606	3 683	3 315	4 408	4 918	3 554	3 346
Bygge- og anleggsvirksomhet	22 001	21 008	5 324	5 637	5 623	5 417	4 773	5 197	5 267
Varehandel	48 805	49 693	11 123	12 008	11 997	13 677	11 699	12 281	11 941
Sjøfart og oljeboring	15 413	15 527	4 164	3 936	3 761	3 553	3 751	3 928	3 999
Samferdsel	23 668	24 455	5 909	5 895	5 947	5 916	5 820	6 192	6 184
Boligtjenester	15 067	15 482	3 720	3 752	3 783	3 811	3 847	3 860	3 877
Annen privat tjenesteyting	59 618	62 118	14 415	14 674	15 270	15 260	14 916	15 630	15 370
Korleksjonssektorer	2 794	4 409	1 165	1 093	-158	694	1 075	1 341	762
Offentlig forvaltning	56 922	57 798	14 231	14 231	14 231	14 231	14 450	14 450	14 450

1) For året 1984 bygger beregningene for 4. kvartal i stor grad på oppgaver over antatt utvikling eller anslag gjort i Byrået.

2) Uoverensstemmelser i tabellene skyldes maskinell avrunding.

TABELL 2: BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER ANVENDELSE. 1)

I faste 1983-priser. Mill.kr

	1983*	1984a	-----1983-----				-----1984-----		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.
Bruttonasjonalprodukt	401 769	418 942	99 331	97 714	100 603	104 120	103 121	101 847	104 154
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	369 163	377 502	92 748	90 524	92 899	92 993	91 475	90 998	97 352
Privat konsum	192 481	194 455	45 884	46 319	48 199	52 079	46 075	47 189	47 963
Spesifisert innenlandsk konsum ..	185 187	187 866	44 454	44 566	45 539	50 628	44 797	45 613	45 699
Konsum i utlandet, netto	7 294	6 589	1 430	1 753	2 660	1 451	1 279	1 576	2 264
Offentlig konsum	78 257	80 256	19 564	19 564	19 564	19 564	20 064	20 064	20 064
Statlig konsum	31 697	32 536	7 924	7 924	7 924	7 924	8 134	8 134	8 134
Sivilt	19 108	19 350	4 777	4 777	4 777	4 777	4 838	4 838	4 838
Militært	12 589	13 186	3 147	3 147	3 147	3 147	3 297	3 296	3 297
Kommunalt konsum	46 560	47 719	11 640	11 640	11 640	11 640	11 930	11 930	11 930
Bruttoinvestering	98 425	102 791	27 300	24 641	25 136	21 350	25 336	23 745	29 325
Bruttoinvestering i fast kapital	100 682	105 101	24 450	25 911	28 182	22 138	20 915	30 838	27 350
Investering i oljevirkosomhet ..	24 260	31 697	5 046	6 167	9 633	3 414	3 387	13 053	9 179
Bygninger og anlegg	45 118	42 650	11 259	11 488	11 464	10 906	9 639	10 141	11 072
Skip og båter	5 571	3 027	2 565	1 856	812	338	2 048	699	293
Annet transportmateriell	7 030	6 984	1 499	1 790	1 671	2 070	1 514	2 009	1 547
Maskiner, redskap, inventar ellers	18 703	20 743	4 080	4 611	4 602	5 409	4 327	4 936	5 259
Lagerendring	-2 257	-2 310	2 850	-1 270	-3 046	- 788	4 421	-7 093	1 975
Oljeplattformer under arbeid ..	3 312	-5 320	2 321	2 083	-2 282	1 191	1 588	-5 735	-2 568
Eksport	185 187	196 517	44 930	46 355	44 152	49 750	49 929	49 278	45 432
- Import	152 581	155 077	38 346	39 165	36 448	38 623	38 283	38 429	38 630

1) For året 1984 bygger beregningene for 4. kvartal i stor grad på oppgaver over antatt utvikling eller anlag gjort i Byrået.

2) Uoverensstemmelser i tabellene skyldes maskinell avrunding.

TABELL 3: PRIVAT KONSUM. 1)

I faste 1983-priser. Mill.kr

	1983*	1984a	-----1983-----				-----1984-----		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.
Privat konsum	192 481	194 455	45 884	46 319	48 199	52 079	46 075	47 189	47 963
Spesifisert innenlandsk konsum	185 187	187 866	44 454	44 566	45 539	50 628	44 797	45 613	45 699
Matvarer	38 751	38 709	8 901	9 373	9 783	10 694	8 718	9 475	9 515
Drikkevarer og tobakk	12 093	12 484	2 703	3 035	3 052	3 303	2 661	3 286	3 056
Klær og skotøy	14 216	14 434	3 092	3 378	3 316	4 429	3 169	3 456	3 331
Bolig, lys og brensel	32 369	33 398	8 811	7 539	7 155	8 864	9 424	7 668	7 326
Møbler og husholdningsartikler ..	15 356	15 374	3 599	3 349	3 746	4 662	3 565	3 379	3 661
Helsepleie	8 337	8 501	2 135	2 071	2 005	2 126	2 234	2 068	2 015
Transport, post- og teletjenester	29 168	29 616	7 270	7 465	7 317	7 115	6 991	7 716	7 487
Fritidssysler og utdanning	15 808	15 878	3 663	3 646	3 847	4 652	3 788	3 662	3 852
Andre varer og tjenester	19 091	19 474	4 280	4 711	5 318	4 782	4 246	4 903	5 457
Korreksjonsposter	7 294	6 589	1 430	1 753	2 660	1 451	1 279	1 576	2 264
Nordmenns konsum i utlandet	12 552	12 083	2 335	3 080	4 561	2 576	2 213	2 845	4 403
Utlendingers konsum i Norge	-5 259	-5 495	-905	-1 327	-1 901	-1 125	-935	-1 269	-2 139

1) Se fotnote 1, 2 i tabell 1.

TABELL 4: BRUTTOINVESTERING I FAST KAPITAL ETTER NÆRING. 1)
I faste 1983-priser. Mill.kr

	1983*	1984a	-----1983-----				-----1984-----		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.
Bruttoinvestering i fast kapital	100 682	105 101	24 450	25 911	28 182	22 138	20 915	30 838	27 350
Næringsvirksomhet	88 436	93 473	21 389	22 850	25 121	19 076	18 008	27 931	24 443
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	5 076	5 125	1 013	1 578	1 404	1 081	913	1 553	1 462
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	23 675	31 114	3 692	5 522	10 091	4 371	2 825	13 036	9 430
Bergverksdrift	389	384	158	81	72	78	63	95	126
Industri	7 850	8 912	1 640	1 850	1 864	2 496	1 740	2 010	2 183
Skjernet industri	2 545	2 635	541	607	523	874	590	657	529
Produksjon av nærings- og nytelsesmidler	2 035	2 019	435	475	424	702	466	446	426
Grafisk produksjon og forlag ..	510	616	106	133	100	172	124	211	103
Utekonkurrerende industri	1 822	2 439	394	448	437	544	453	523	637
Produksjon av treforedlings- produkter	295	439	50	55	86	104	76	58	125
Produksjon av kjemiske råvarer.	537	584	129	148	101	159	123	136	158
Raffinering av jordolje	172	60	37	63	43	30	7	11	21
Produksjon av metaller	818	1 356	178	183	206	251	247	318	334
Hjemmekonkurrerende industri	3 483	3 838	706	795	904	1 079	697	830	1 016
Produksjon av tekstil- og bekledningsvarer	131	150	24	40	32	35	20	36	29
Produksjon av trevarer, møbler og innredninger	452	387	94	106	112	140	89	80	97
Produksjon av kjemiske og mineralske produkter	914	1 056	199	188	222	305	207	245	279
Bygging av skip og oljeplatt- former	594	746	90	132	167	205	149	186	184
Produksjon av andre verksted- produkter	1 393	1 500	299	329	371	394	231	283	427
Elektrisitetsforsyning	7 805	7 460	1 355	1 793	2 087	2 570	1 263	1 420	2 072
Bygge- og anleggsvirksomhet	2 021	2 004	505	505	505	505	501	501	500
Oljeboring	798	1 023	1 251	784	-160	-1 078	591	187	-108
Varehandel	4 286	4 355	1 071	1 071	1 071	1 071	1 090	1 091	1 078
Sjøfart	5 043	2 457	2 816	1 803	473	-50	1 907	564	145
Samferdsel	7 181	7 212	1 436	1 786	1 688	2 271	1 533	1 921	1 463
Boliger	17 215	15 699	4 420	4 266	4 425	4 104	3 544	3 630	4 267
Annen privat tjenesteyting (inkl. forretningsbygg)	7 100	7 728	2 033	1 811	1 601	1 656	2 037	1 923	1 826
Offentlig forvaltning	12 245	11 628	3 061	3 061	3 061	3 061	2 907	2 907	2 907

1) Se fotnote 1, 2 i tabell 1.

TABELL 9: EKSPORT. 1)

Mill.kr

	1983*	1984 ^a	-----1983-----				-----1984-----		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.
Eksport i alt	185 187	215 400	44 045	45 313	44 779	51 050	52 386	52 852	51 435
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	1 573	1 908	358	432	284	498	485	500	345
Råolje	40 995	52 278	9 426	10 696	10 423	10 450	12 413	12 122	13 149
Naturgass	22 808	26 252	6 262	5 233	4 580	6 733	7 360	6 769	4 007
Bergverksprodukter	1 255	1 399	312	305	319	319	371	296	341
Industriprodukter	59 970	67 478	13 998	14 789	14 424	16 760	16 366	16 433	15 772
Levert fra:									
Skjermet industri	8 712	8 733	1 886	2 312	2 149	2 365	1 923	2 236	2 123
Nærings- og nytelsesmidler	8 599	8 625	1 857	2 289	2 118	2 334	1 899	2 212	2 093
Grafiske produkter	113	108	29	23	30	31	24	24	30
Utekonkurrerende industri	30 694	37 123	7 140	7 457	7 281	8 816	9 230	9 156	8 886
Treforedlingsprodukter	5 157	6 138	1 143	1 288	1 314	1 412	1 448	1 505	1 608
Kjemiske råvarer	5 277	6 666	1 318	1 274	1 198	1 487	1 523	1 653	1 578
Raffinerte oljeprodukter	5 155	5 608	1 418	1 054	1 045	1 638	1 340	1 071	1 027
Metaller	15 105	18 711	3 261	3 841	3 723	4 279	4 919	4 928	4 673
Hjemmekonkurrerende industri	20 565	21 621	4 972	5 020	4 994	5 579	5 213	5 041	4 763
Tekstil- og bekledningsvarer	1 130	1 118	268	281	271	310	271	270	281
Trevarer, møbler og innred- ninger	989	1 267	220	257	211	301	272	303	288
Kjemiske og mineralske produkter mv.	4 690	5 251	1 163	1 147	1 066	1 313	1 232	1 233	1 282
Skip og oljeplattformer, ny- bygde og reparasjoner	3 233	1 821	642	889	1 050	653	505	432	215
Andre verkstedprodukter	10 525	12 164	2 679	2 447	2 397	3 002	2 934	2 804	2 697
Skip og oljeplattformer mv., eldre ..	5 938	7 691	1 043	1 140	1 284	2 471	1 766	2 676	2 142
Elektrisk kraft	743	600	180	210	183	171	146	119	199
Boring etter olje og gass (inkl. utleie av oljeplattformer) ...	2 459	2 350	718	455	505	782	543	539	522
Brutto frakter ved skipsfart	29 850	34 000	7 321	7 469	7 424	7 636	7 833	8 356	8 911
Direkte eksport av tjenester ved oljevirkosomhet	651	740	166	157	146	182	190	189	177
Rørtjenester	2 913	2 915	820	642	631	821	787	742	587
Utlendingers konsum i Norge	5 259	5 832	884	1 316	1 912	1 147	970	1 334	2 282
Tjenester ellers	10 773	11 956	2 558	2 471	2 665	3 079	3 158	2 778	3 002

1) Se fotnote 1, 2 i tabell 1.

TABELL 10: IMPORT. 1)
Mill.kr

	1983*	1984a	-----1983-----				-----1984-----		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.
Import i alt	152 581	169 650	37 690	38 994	36 431	39 466	40 205	41 127	43 307
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	4 573	5 613	1 146	999	971	1 458	1 338	1 355	1 042
Råolje	2 900	3 759	764	446	869	821	917	1 143	634
Bergverksprodukter	1 581	2 042	349	395	412	425	511	441	538
Industriprodukter	86 586	99 638	22 115	22 192	19 577	22 703	25 164	22 804	25 237
Skjermet industri	4 151	4 800	918	1 040	1 008	1 185	1 030	1097	1213
Nærings- og nytelsesmidler	3 140	3 688	684	813	739	904	758	850	930
Grafiske produkter	1 010	1 112	234	227	268	281	272	247	283
Utekonkurrerende industri	18 125	21 844	4 247	4 449	4 280	5 150	5 348	4 722	5 308
Treforedlingsprodukter	2 258	2 686	500	577	546	635	652	644	634
Kjemiske råvarer	4 795	5 456	1 164	1 271	1 064	1 296	1 342	1 335	1 288
Raffinerte oljeprodukter	4 564	4 685	1 198	947	1 086	1 332	1 219	854	1 240
Metaller	6 508	9 017	1 384	1 654	1 584	1 886	2 135	1 889	2 146
Hjemmekonkurrerende industri	64 311	72 994	16 950	16 703	14 290	16 369	18 786	16 985	18 716
Tekstil- og bekledningsvarer	8 092	9 360	2 081	1 754	2 117	2 139	2 337	2 010	2 520
Trevarer, møbler og innred- ninger	3 355	3 763	757	808	734	1 057	866	854	848
Kjemiske og mineralske produkter mv.	15 769	17 384	3 502	4 220	3 828	4 219	4 110	4 181	4 164
Skip og oljeplattformer (inkl. reparasjoner)	10 811	11 032	3 761	3 370	1 782	1 897	4 113	1 840	3 853
Andre verkstedprodukter	26 284	31 455	6 848	6 551	5 829	7 057	7 360	8 101	7 332
Transportmidler mv. uten til- svarende norsk produksjon	6 409	6 384	1 466	1 904	1 432	1 608	1 187	2 299	1 536
Elektrisk kraft	55	56	13	15	12	15	10	15	11
Diverse vare- og tjenesteimport til oljevirksomhet	5 205	3 281	2 237	1 037	728	1 203	639	667	1 196
Skipsfartens utgifter i utlandet (ekskl. reparasjoner)	17 714	21 411	4 124	4 335	4 406	4 849	4 944	5 245	5 428
Nordmenns konsum i utlandet	12 552	12 977	2 343	3 063	4 548	2 598	2 290	2 986	4 766
Tjenester ellers	15 006	14 489	3 135	4 609	3 477	3 786	3 204	4 172	2 919

1) Se fotnote 1, 2 i tabell 1.

TABELL 7: BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER ANVENDELSE. 1)

Mill.kr

	1983*	1984a	-----1983-----				-----1984-----		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.
Bruttonasjonalprodukt	401 769	446 726	96 772	97 029	101 646	106 321	106 439	108 382	112 135
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	369 163	400 976	90 141	90 710	93 298	94 737	94 258	96 657	104 007
Privat konsum	192 481	207 299	44 922	46 057	48 491	53 011	48 061	50 033	51 461
Spesifisert innenlandsk konsum .	185 187	200 154	43 463	44 309	45 855	51 560	46 741	48 381	48 978
Konsum i utlandet, netto	7 294	7 145	1 459	1 748	2 636	1 452	1 320	1 652	2 484
Offentlig konsum	78 257	85 553	18 977	19 532	19 889	19 859	20 710	21 294	21 742
Statlig konsum	31 697	34 409	7 737	7 915	8 031	8 014	8 347	8 529	8 743
Sivilt	19 108	20 547	4 635	4 777	4 852	4 843	4 982	5 111	5 219
Militært	12 589	13 862	3 102	3 138	3 179	3 171	3 364	3 418	3 524
Kommunalt konsum	46 560	51 144	11 241	11 617	11 858	11 845	12 363	12 765	12 999
Bruttoinvestering	98 425	108 124	26 519	25 121	24 918	21 867	25 487	25 330	30 804
Bruttoinvestering i fast kapital	100 682	111 513	24 033	26 444	28 155	22 049	21 365	32 947	29 385
Investering i oljevirkksomhet .	24 260	34 589	4 916	6 246	9 736	3 363	3 510	14 225	10 210
Bygninger og anlegg	45 118	45 278	11 080	11 463	11 541	11 034	9 863	10 789	11 877
Skip og båter	5 571	3 034	2 366	2 359	607	239	2 194	930	141
Annet transportmateriell	7 030	7 183	1 527	1 782	1 672	2 049	1 494	2 012	1 632
Maskiner, redskap, inventar ellers	18 703	21 429	4 145	4 594	4 599	5 365	4 303	4 991	5 524
Lagerendring	-2 257	-3 389	2 486	-1 323	-3 237	-182	4 122	-7 617	1 419
Oljeplattformer under arbeid .	3 312	-6 085	2 418	2 179	-2 552	1 267	1 678	-6 482	-2 900
Eksport	185 187	215 400	44 045	45 313	44 779	51 050	52 386	52 852	51 435
- Import	152 581	169 650	37 690	38 994	36 431	39 466	40 205	41 127	43 307

1) Se fotnote 1, 2 i tabell 1.

TABELL 8: DRIFTSREGNSKAP OVERFOR UTLANDET. 1)

Mill.kr

	1983*	1984a	-----1983-----				-----1984-----		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.
Eksportoverskudd	32 606	45 750	6 355	6 319	8 348	11 584	12 182	11 726	8 127
Eksport av varer og tjenester	185 187	215 400	44 045	45 313	44 779	51 050	52 386	52 852	51 435
Import av varer og tjenester	152 581	169 650	37 690	38 994	36 431	39 466	40 205	41 127	43 307
Rente- og stønadsoverskudd	-16 327	-17 250	-4 797	-4 459	-2 948	-4 124	-4 375	-5 250	-3 634
Renter, aksjeutbytte mv., netto ...	-12 139	..	-3 630	-3 657	-2 282	-2 569	-3 580	-4 252	-2 742
Stønader, netto	-4 189	..	-1 167	-801	-665	-1 555	-796	-999	-892
Overskudd på driftsregnskapet	16 279	28 500	1 690	1 926	5 372	7 293	7 806	6 476	4 496

1) Se fotnote 1, 2 i tabell 1.

TABELL 5: EKSPORT. 1)
I faste 1983-priser. Mill.kr.

	1983*	1984a	1983				1984		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.
Ekspert i alt	185 187	196 517	44 930	46 355	44 152	49 750	49 929	49 278	45 432
Produkter fra jordbruk, skogbruk									
og fiske	1 573	1 790	333	437	306	497	449	437	311
Råolje	40 995	48 275	9 417	11 069	10 397	10 113	11 835	11 440	11 500
Naturgass	22 808	24 664	6 344	5 228	4 491	6 746	7 197	6 754	4 023
Bergverksprodukter	1 255	1 325	316	302	318	319	355	286	326
Industriprodukter	59 970	61 824	14 567	15 102	14 178	16 123	15 450	15 146	14 300
Levert fra:									
Skjermet industri	8 712	8 656	1 957	2 308	2 105	2 342	1 848	2 170	2 138
Nærings- og nytelsesmidler	8 599	8 557	1 927	2 284	2 075	2 312	1 826	2 147	2 112
Grafiske produkter	113	99	30	24	29	30	23	23	26
Utekonkurrerende industri	30 694	32 367	7 491	7 740	7 077	8 385	8 319	8 016	7 571
Treforedlingsprodukter	5 157	5 634	1 155	1 298	1 305	1 400	1 407	1 443	1 444
Kjemiske råvarer	5 277	6 043	1 346	1 303	1 196	1 432	1 423	1 511	1 420
Raffinerte oljeprodukter	5 155	5 456	1 387	1 107	1 035	1 627	1 301	1 048	999
Metaller	15 105	15 235	3 604	4 033	3 541	3 926	4 189	4 013	3 709
Hjemmekonkurrerende industri	20 565	20 800	5 119	5 054	4 996	5 397	5 283	4 961	4 591
Tekstil- og bekledningsvarer	1 130	1 048	251	271	266	342	274	243	259
Trevarer, møbler og innred-									
ninger	989	1 159	224	252	208	305	254	282	262
Kjemiske og mineralske									
produkter mv.	4 690	5 329	1 202	1 197	1 045	1 246	1 418	1 368	1 238
Skip og oljeplattformer, ny-									
bygde og reparasjoner	3 233	1 690	660	864	1 054	655	491	391	199
Andre verktedprodukter	10 525	11 575	2 781	2 471	2 423	2 850	2 847	2 676	2 633
Skip og oljeplattformer mv., eldre ..	5 938	6 279	985	1 431	1 059	2 464	1 568	2 410	1 535
Elektrisk kraft	743	521	129	198	225	192	126	92	195
Boring etter olje og gass									
(inkl. utleie av oljeplattformer) ...	2 459	2 218	743	447	495	774	529	505	485
Brutto frakter ved skipsfart	29 850	28 779	7 592	7 464	7 396	7 398	7 231	7 260	7 082
Direkte eksport av tjenester ved									
oljevirkosomhet	651	659	166	155	144	186	177	172	153
Rørtjenester	2 913	3 251	795	687	634	797	939	874	616
Utlendingers konsum i Norge	5 259	5 495	905	1 327	1 901	1 125	935	1 269	2 139
Tjenester ellers	10 773	11 437	2 639	2 508	2 611	3 016	3 138	2 635	2 768

1) Se fotnote 1, 2 i tabell 1.

TABELL 6: IMPORT. 1)

I faste 1983-priser. Mill.kr

	1983*	1984a	-----1983-----				-----1984-----		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.
Import i alt	152 581	155 077	38 346	39 165	36 448	38 623	38 283	38 429	38 630
Produkter fra jordbruk, skogbruk									
og fiske	4 573	4 972	1 195	1 034	985	1 358	1 215	1 239	934
Råolje	2 900	3 537	718	468	889	824	883	1 105	586
Bergverksprodukter	1 581	1 928	347	397	415	421	476	453	514
Industriprodukter	86 586	92 974	22 326	22 193	19 642	22 425	24 358	21 741	22 874
Skjermet industri	4 151	4 326	995	989	1 010	1 156	965	988	1 093
Nærings- og nytelsesmidler	3 140	3 284	750	785	734	872	703	759	821
Grafiske produkter	1 010	1 041	245	205	276	285	262	229	273
Utekonkurrerende industri	18 125	20 024	4 288	4 528	4 272	5 037	5 036	4 385	4 833
Treforedlingsprodukter	2 258	2 427	516	578	541	624	622	583	563
Kjemiske råvarer	4 795	5 041	1 171	1 284	1 065	1 275	1 236	1 235	1 196
Raffinerte oljeprodukter	4 564	4 372	1 194	993	1 072	1 305	1 149	808	1 159
Metaller	6 508	8 185	1 407	1 673	1 594	1 833	2 029	1 760	1 915
Hjemmekonkurrerende industri	64 311	68 624	17 043	16 675	14 360	16 232	18 357	16 369	16 948
Tekstil- og bekledningsvarer	8 092	8 498	2 148	1 848	2 058	2 038	2 303	1 938	2 211
Trevarer, møbler og innred- ninger	3 355	3 575	766	800	758	1 029	839	794	797
Kjemiske og mineralske produkter mv.	15 769	16 302	3 528	4 251	3 836	4 154	3 883	3 921	3 932
Skip og oljeplattformer (inkl. reparasjoner)	10 811	8 912	3 976	3 102	1 881	1 852	3 617	1 391	2 958
Andre verkstedprodukter	26 284	31 336	6 615	6 675	5 835	7 160	7 716	8 324	7 051
Transportmidler mv. uten til- svarende norsk produksjon	6 409	6 033	1 474	1 904	1 429	1 602	1 159	2 222	1 415
Elektrisk kraft	55	90	12	17	12	14	10	13	16
Diverse vare- og tjenesteimport til oljevirkksomhet	5 205	2 904	2 235	1 026	715	1 228	597	605	1 040
Skipsfartens utgifter i utlandet (ekskl. reparasjoner)	17 714	17 076	4 507	4 412	4 393	4 402	4 291	4 309	4 202
Nordmenns konsum i utlandet	12 552	12 083	2 332	3 079	4 563	2 578	2 213	2 845	4 403
Tjenester ellers	15 006	13 481	3 200	4 634	3 403	3 770	3 080	3 897	2 646

1) Se fotnote 1, 2 i tabell 1.

TABELL 11: FAKTORINNTEKT ETTER NÆRING. 1)
 Mill.kr

	1983*	1984a	-----1983-----				-----1984-----		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.
Faktorinntekt i alt	299 255	332 166	71 696	71 722	76 310	79 528	80 367	79 866	83 399
Næringsvirksomhet	245 546	273 976	58 818	58 344	62 606	65 779	66 305	65 385	68 601
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	13 975	14 864	2 797	1 004	7 320	2 853	2 735	890	8 084
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	49 835	60 985	12 537	11 613	11 159	14 527	15 431	14 630	12 981
Bergverksdrift	1 219	1 273	271	336	280	332	330	332	284
Industri	50 241	56 732	11 801	13 489	11 542	13 410	14 316	14 654	12 400
Skjermet industri	12 380	13 638	2 741	3 791	2 950	2 899	3 348	3 870	3 058
Produksjon av nærings- og nyttelsesmidler	7 567	8 272	1 582	2 591	1 816	1 577	1 975	2 477	1 873
Grafisk produksjon og forlag ..	4 814	5 366	1 159	1 199	1 134	1 321	1 373	1 392	1 185
Utekonkurrerende industri	8 624	12 166	1 647	2 124	2 210	2 643	2 996	3 060	2 804
Produksjon av treforedlings- produkter	1 826	2 215	444	451	436	495	526	487	525
Produksjon av kjemiske råvarer.	1 595	2 136	370	408	354	463	520	512	505
Raffinering av jordolje	161	-552	-19	99	99	-18	-38	-81	-292
Produksjon av metaller	5 042	8 368	851	1 166	1 321	1 702	1 988	2 143	2 066
Hjemmekonkurrerende industri	29 237	30 928	7 412	7 574	6 382	7 868	7 973	7 725	6 538
Produksjon av tekstil- og bekledningsvarer	1 375	1 328	393	388	279	314	372	349	280
Produksjon av trevarer, møbler og innredninger	4 225	4 329	1 054	1 163	915	1 092	1 075	1 038	936
Produksjon av kjemiske og mineralske produkter	4 803	4 662	1 164	1 214	1 135	1 290	1 070	1 055	1 112
Bygging av skip og oljeplatt- former	6 936	7 637	1 782	1 805	1 500	1 849	1 974	2 056	1 555
Produksjon av andre verksted- produkter	11 898	12 973	3 019	3 003	2 552	3 323	3 482	3 227	2 655
Elektrisitetsforsyning	8 598	9 995	2 655	1 936	1 620	2 387	3 334	2 117	1 907
Bygge- og anleggsvirksomhet	17 506	18 072	4 114	4 549	4 513	4 331	3 830	4 636	4 524
Varehandel	33 745	35 795	7 329	7 921	8 354	10 142	8 449	9 113	8 546
Sjøfart og oljeboring	5 039	4 648	1 284	1 326	1 379	1 050	968	1 033	1 564
Samferdsel	16 680	17 725	4 065	4 199	4 177	4 239	4 220	4 600	4 444
Boligtjenester	9 953	11 051	2 355	2 459	2 529	2 611	2 709	2 737	2 775
Annen privat tjenesteyting	55 893	59 420	13 695	13 863	15 059	13 277	14 178	15 028	16 312
Korrekasjonssektorer	-17 139	-16 584	-4 085	-4 352	-5 325	-3 378	-4 194	-4 384	-5 221
Offentlig forvaltning	53 710	58 190	12 877	13 379	13 704	13 750	14 062	14 480	14 798

1) Se fotnote 1, 2 i tabll 1.

E C O N O M I C R E V I E W

SUMMARY

The upturn in the Norwegian economy continued through 1984. For the year as a whole there was a strong growth in total production and demand: preliminary calculations indicate that Gross Domestic Product advanced by 4.3 per cent. The high growth rate was primarily due to the rise in the production of crude oil and natural gas. When oil activities and shipping are excluded, the output growth was 2.6 per cent. The highest growth outside the oil sector was recorded by export-competing manufacturing industry and some private service sectors, while production declined in the construction industry. Both on an overall basis and when oil activities and shipping are excluded, the growth rates were the highest since 1980.

Viewed in a longer perspective, however, the growth rate was low, taking into account that both 1983 and 1984 were years of international recovery. This is related to the fact that the international cyclical upturn has also been weak: the production growth for our principal trading partners in 1984 is estimated at 3 per cent. Due to an open economy with a strong emphasis on energy-based raw material exports, the short-term economic trend in Norway is influenced by international economic developments and the spillover effects these have on the Norwegian economy.

Even though the above estimates entail that the output growth for the Norwegian economy, excluding oil and shipping, was lower than the average for our trading partners, it still appears that Norway so far has obtained more than its share of the international upswing; production in cyclically-sensitive sectors of Norwegian industry increased more than the international upturn implied. The slightly lower growth outside the oil sector and shipping must be ascribed to special domestic conditions.

Gross Domestic Product by category of expenditure. Percentage change in volume from previous year.

	1983	1984
Private consumption	1.0	1.0
Public consumption	3.7	2.6
Gross capital formation ..	-6.9	4.4
- fixed capital formation	2.7	4.4
Domestic use	-0.7	2.3
Exports	7.0	6.1
Imports	-1.2	1.6
Gross Domestic Product ...	3.2	4.3
- excluding oil and shipping	1.6	2.6

The international upturn made an important contribution to growth

The development in production and demand through 1984 was marked by indications that the cyclical upturn has gradually reached a more mature stage: In 1983 there was a rise in exports, production, prices and profitability for producers of cyclically-sensitive raw materials and semi-manufactures which dominate Norway's merchandise exports. This also resulted in a turnaround in manufacturing investment during the year. At the same time, exports of finished goods picked up, partly because investment abroad also expanded. Through 1984 the contribution from the investment upturn in manufacturing was strengthened, while the contribution from the growth in exports has declined in importance.

The expansion in exports during this cyclical upturn has resulted in an output growth in export-competing manufacturing sectors - where the cyclically sensitive raw materials are

produced - which is as high as during earlier recoveries the last ten years. The growth in manufacturing investment, on the other hand, has thus far been weaker than in recent periods of recovery. Because the upswing in exports of capital goods was also weaker, the export-led upturn has imparted less of a stimulus to the production of capital goods - particularly in import-competing manufacturing industry - than in previous upturns.

Structural adjustments slowed the growth

In recent years the Norwegian economy has been marked by structural changes which have considerably affected total production, particularly that of capital goods. This relates to, inter alia:

- A reduction of shipbuilding activity to a capacity level that is more in line with the size of the market on which the Norwegian shipbuilding industry has possibilities for competing in the future. The production in this industry was reduced by nearly a third from end-1982 to end-1984.
- A sharp fall in residential construction since mid-1983, which has reduced the number of housing starts by nearly a third. The decline must to a large extent be viewed as part of an adjustment to a freer housing market - without price regulations - and a substantially higher interest rate level.
- A decline in public sector investment over a number of years. The development can largely be seen as part of the attempt to slow the sharp growth in the public sector through the 1970s. Since 1980, the volume of government fixed investment has been reduced by a sixth.

The direct contributions from all these factors to total output growth

have been negative. The measures may of course indirectly also have had important, positive effects through reduced price and cost pressures and an improved competitive position. Such benefits, however, will tend to be of a somewhat more long-term nature, and the positive effects will be distributed over several years. It is therefore reasonable to assume that the above-mentioned changes contributed to curbing the positive effect of the cyclical upturn on the Norwegian economy in 1984.

Oil activities made significant contribution to output growth

The direct contribution from the production and pipeline transport of crude oil and natural gas has assured a role of considerable importance in the development of total output as a consequence of the rapid growth of the oil sector in the last 10-15 years. Moreover, investment and operating activities in the oil sector generate a demand impetus upon the rest of the economy. This is focused not only on manufacturing, but also to a great extent on construction and service industries. This investment activity represents a demand component which can vary substantially from one year to the next and is large enough to have substantial effects on production developments in the short run. The upturn through 1983 and 1984 in the Norwegian economy was thus to a great extent propelled by a sharp rise in investment activity in the North Sea.

Domestic demand takes over as most important growth factor

Even though merchandise exports and investment in the oil sector continued to make a significant contribution to output growth in 1984, there was a progressive shift in the impetus underlying the upturn; the demand from "Mainland Norway" became gradually the strongest contributing factor. This was due, in addition to the

upswing in investment, to the growth in domestic private consumption of goods which seems to have given a somewhat stronger impetus to demand towards the end of the year. This development can partly be related to fiscal and credit policy, which as a whole seems to have become slightly more expansionary, as well as to the growth in wages which remained high through the year despite the slower rise in prices. All total, the turnaround resulted in a slightly higher production growth, excluding oil and shipping, through 1984 than through 1983.

Strong growth for oil and traditional merchandise exports

The rise in merchandise exports through 1983 resulted in a considerable growth in annual exports from 1983 to 1984. When exports of crude oil, natural gas, ships and oil platforms are excluded, the rise in volume was 5.7 per cent, against 9.1 per cent the previous year. Crude oil and natural gas exports expanded by some 14 per cent and accounted for about 36 per cent of total exports in 1984. Exports of ships and platforms, on the other hand, declined, as did total service exports, entailing a growth in volume in total exports of goods and services of 6 per cent.

Fall in investment excluding oil - but growth through the year

The increase in investment in the oil sector in 1984 was sizeable and made a significant contribution to output growth, but was still not sufficiently strong to offset the fall in other investment components. Total gross fixed capital formation did increase by 4.4 per cent from 1983 to 1984, but this figure is influenced by the Statfjord C and Heimdal platforms which were towed out to the North Sea during the year: only part of the investment in these platforms was actually executed in 1984. When an adjustment is made

for this, there was a decline of 4 per cent in total investment demand.

Even though total investment, excluding the oil sector, showed a decline from 1983 to 1984, capital spending showed a clear upward trend through the year. In particular, the rise in manufacturing investment gradually gained momentum and the growth from 1983 to 1984 was 13.5 per cent. In addition, the decline in housebuilding came to a halt, and thus no longer made a negative contribution to growth.

Low growth in private and public consumption - but growth in the consumption of goods towards the end of the year

The growth in private consumption from 1983 to 1984 is provisionally estimated at 1 per cent. There is reason to assume that the household sector's real disposable income has risen by nearly 2 per cent; the household savings ratio increased therefore probably from 5 1/2 to 6 per cent. The consumption of services continued to show the sharpest growth, but at a slower pace than in the previous year. The consumption of goods exhibited a clear upward trend which was strongest towards the end of the year, particularly for durable consumer goods. There was a decline in Norwegians' consumption abroad which can most likely be explained by the decline in border trade, partly due to an equalization of prices between Norway and Sweden.

Public consumption expanded in volume by 2.6 per cent, the lowest in more than 20 years. The growth was approximately the same for the central government and municipalities, but due to a substantial rise in military consumption, the growth in central government civilian consumption was only 1.2 per cent.

The rate of growth for total private and public consumption has tapered off since 1979, and was 1.5 per cent in

1984. Measured as a share of Gross Domestic Product, total consumption amounted to 65.6 per cent in 1984, the lowest percentage share in the entire postwar period.

Imports for intermediate consumption and investment picked up - service imports declined

The sharp increase in aggregate demand combined with an altered composition and a continued decline in Norway's market shares, resulted in a stronger rise in merchandise imports in 1984 than in the previous year. Service imports, on the other hand, declined. It was particularly the higher level of manufacturing investment, increased stocks of imported goods and larger oil imports which made a stronger contribution to the growth in imports in 1984 than in the preceding year. Investment and operating expenditure in the shipping sector continued to make - albeit somewhat less - a negative contribution to import growth. Norwegians' consumption abroad also declined in 1984.

Gains in employment - but continued high unemployment by Norwegian standards

The labour market showed a more positive development through 1984 than in the previous year. Measured by number of man-years, total employment grew by 1.0 per cent, the highest growth since 1980. The growth primarily took place in the public sector and private services. The number of people employed, however, increased by only 0.7 per cent. The rise in the number of people employed was thus lower than the growth in the number of man-years. This represents a break with the trend of recent years when an increased use of part-time employment has entailed that the growth in the number of people employed has been stronger than the growth in man-years.

Unemployment probably passed a peak

early in 1984. The situation on the labour market showed an improvement since then, even when adjusted for the rise in the number of people employed through government job-creation measures. On an average 66,600 people were registered as unemployed in 1984, the highest figure in the entire postwar period. The number of long-term unemployed increased sharply.

First year with substantial growth in real wages since 1977

The growth of wages in the manufacturing industry remained high. This is probably related to the strong growth in income in a number of manufacturing sectors, a higher growth in labour productivity as well as a greater use of overtime. When overtime is excluded, the wage level for industrial workers rose by 8 per cent in 1984 on an annual basis.

In contrast to the previous year, the average growth of wages in manufacturing in 1984 was noticeably higher than in many sheltered industries; preliminary estimates indicate that the average growth of wages in the whole economy was about 7 per cent. If so was the case, then 1984 was the first year with a substantial overall growth in real wages since 1977.

Rise in prices down - but still higher than in trading partner countries

Consumer prices increased by 6.2 per cent from 1983 to 1984, against 8.4 per cent the previous year. The decline in the rate of price increase, however, slowed through the year; in December, the index was 5.9 per cent above the December figure one year earlier. But the rise of prices in Norway is still higher than for our trading partners where it is estimated at 5 1/2 per cent in 1984.

Calculations indicate that the most important factors underlying the lower domestic rise in prices the last few

years have been the decline in domestic costs and government-regulated prices. The inflationary impetus from abroad has not changed very much in spite of the sharp reduction in the rise in prices internationally. The reason for this may be the devaluations of the Norwegian krone totalling about 5 per cent in the period 1982 to 1984.

Record current account surplus

Along with only minor changes in the terms of trade and in net interest and transfers from abroad, the development in total exports and imports of goods and services resulted in a record current account surplus, provisionally estimated at Nkr 28,500 million, or 6.4 per cent of GDP. Both in absolute terms and as a share of GDP, is this the highest surplus registered by Norway since the war.

Increase in export market shares in spite of relatively higher growth in wage costs

Through the last five years as a whole relative unit labour costs in Norwegian manufacturing industry have increased. The rise from 1983 to 1984 was 1 3/4 per cent, in spite of the devaluations of the Norwegian krone in July and September. In the same period, the total volume of Norway's traditional merchandise exports showed approximately the same development as the growth in our export markets. For most major commodity groups in traditional merchandise exports has Norwegian manufacturing industry won market shares measured in value terms during the last two years, while the situation seems to be somewhat more mixed in the case of finished goods. This development can probably be attributed to the considerable improvement in the competitive situation which some Norwegian companies have achieved vis-avis foreign companies as a consequence of the exchange rate rise of the US dollar. This improve-

ment in relative profitability is not captured by simple statistics on average relative unit labour costs. The relative rate of return on capital between Norwegian and foreign industry, on the other hand, points to approximately unchanged competitiveness through the last few years; this measure includes both changes in variable production costs and changes in product prices.

Substantial growth in income for Norway

A strong output growth and a slight improvement in the terms of trade resulted in an increase of 5.4 per cent in real disposable income for Norway. The high growth in real disposable income can largely be ascribed to increased earnings from the production of crude oil and natural gas, but there was also a substantial growth in income in some of the more traditional sectors of industry and trade - particularly export-competing manufacturing industry.

ECONOMIC POLICY

The Government's economic programme for 1984, as presented in the National Budget for 1984, was based on the assumption that the international economic recovery would continue and that this would have an expansionary effect on the Norwegian economy. An important element in the programme was that Norway's competitive position should not deteriorate, which, given the expectations about the developments abroad, entailed that the growth in wages in Norwegian manufacturing industry was to be limited to 5 per cent while labour productivity was anticipated to grow by 2 1/2 per cent.

Fiscal policy

The fiscal programme aimed at a growth of about 5.7 per cent in total expenditure over the fiscal budget in-

cluding social security. A real growth of about 2 per cent in central government expenditure on goods and services was planned, while the aim for the local government sector was a growth in activity of 1/2 per cent. Preliminary calculations indicate that the real growth in central government expenditure on goods and services was somewhat lower than presupposed in the original programme. Local government revenue rose faster than expected, partly as a result of higher central government transfers due to the municipalities being given the responsibility for expenditure on public social services and non-institutional health services, as well as higher central government disbursements for local government employment measures. Wage costs in the local government sector rose somewhat less than assumed. The real growth in local government expenditure on goods and services, excluding employment measures, was therefore estimated at 1 per cent in the Final Budget Bill. When local government employment measures are included, the growth in activity is estimated at 2 per cent.

The Government planned cuts in personal taxation by raising threshold limits and a reduction in marginal tax rates, an increase in the minimum standard income deduction and municipal personal allowances, as well as an increase in the rate for family allowances and the tax relief for taxpayers with children. The real reductions in personal taxation were estimated at Nkr 770 million on an annual basis. A relief in company taxation was also given and was assumed to amount to about Nkr 820 million on an annual basis. These measures included an increase in the rates for calculating allocations to a consolidation fund for joint-stock companies and the self-employed, a capital tax relief for both joint-stock companies and individuals and reductions in the employers' social security contributions. The increase in public rates were moderate, while the excise tax programme entailed an average increase that was slightly higher than the general rate of inflation.

In the course of 1984 there were a number of supplementary appropriations over the fiscal budget, inter alia for expanded employment measures, for new pupil and student places, and for company support.

The rates for family allowances rose by about 8.5 per cent from 1983 to 1984. The basic pension of the National Insurance Scheme was adjusted on 1 May and was 7.7 per cent higher in 1984 than the average for 1983. Payments of unemployment benefits increased by about 11 per cent from 1983 to 1984.

Credit policy

The credit policy programme for 1984 was relatively tight. The plans called for a reduction in the domestic credit supply to municipalities and the private sector, excluding oil activities, of about 2 per cent when compared with 1983. The Government aimed at an increased use of more indirect instruments. The budgeted credit limits, however, were exceeded by substantial amounts.

The Final Budget Bill estimated the actual domestic credit supply to municipalities and the private sector, excluding oil activities, to be Nkr 52,000 million in 1984. This corresponds to a growth of as much as 26.6 per cent in relation to 1983.

After the direct regulation of commercial and savings bank lending was abolished at the beginning of 1984, there followed a very sharp growth in lending in the beginning of the year. This could partly be attributed to a transfer of loans from the so called "grey market". In order to curb the growth in lending the primary reserve requirement for banks in southern Norway was raised from 5 to 7 per cent on 5 March. The sharp growth in bank lending persisted through the summer and autumn, however, and the primary reserve requirement was raised further to 10 per cent from 1 September. In the Final Budget Bill the growth in

commercial and savings bank lending was estimated at Nkr 25,000 million for 1984. This was Nkr 10,000 million more than the estimate one year earlier, and the actual overshooting was probably even higher.

It appears that also the lending growth of life insurance companies has been strong in 1984. In the Final Budget Bill the lending growth was estimated at Nkr 5,200 million, against Nkr 4,500 million in 1983. The growth in lending for these companies is controlled through the use of the bond investment obligation.

The State banks have for several years had a declining share of the credit supply. For 1984, the supply from the State banks, excluding the Post Office Savings Bank's ordinary loans and the Municipal Bank's placement loans, is estimated at Nkr 7,900 million, or some 11 per cent more than in 1983. The increase in State bank lending is largely determined by commitments made in previous years. The commitment quota for 1984 was set at Nkr 14,800 million, an increase of 12.6 per cent for the previous year.

The nominal interest rate level showed

little change in 1984. Attempts are made to control the interest rate level on loans from private banks through interest rate declarations from the Ministry of Finance. As from 1 August the average interest rate level was stipulated at 12.6 per cent for short-term loans and 12.0 per cent for medium- and long-term loans. At the same time, the interest rate concept was clarified and defined as interest payable in advance in semi-annual instalments. In relation to the level of interest rates at the end of 1983, the new interest rate declaration entailed a downward adjustment of about 0.5 per cent in the interest rate level.

Small changes in nominal rates and a fall of about 1 percentage points in the rate of price increase from 1983 to 1984 resulted in an increase in the real interest rate before tax for most types of loan in 1984. In 1984, Norway had for the first time a higher real interest rate on government bonds than the average for our trading partners. Only the United States and Denmark, which both had sizeable balance of payments deficits, had a higher real interest rate last year.

Real interest rate on government bonds in some countries. Per cent.

	1980	1981	1982	1983	1984
USA	2.1	3.3	6.7	8.1	9.4
Denmark	5.4	7.2	10.3	7.6	6.7
United Kingdom	-4.2	2.8	4.3	6.2	5.6
France	-0.8	2.3	3.8	4.0	5.6
West Germany	3.1	4.1	3.7	4.6	5.5
Netherlands	3.7	4.9	4.2	5.8	5.2
Italy	-5.1	2.8	4.4	3.3	4.6
Japan	1.2	3.8	5.5	5.6	4.5
Sweden	-2.0	1.4	4.4	3.4	4.0
Switzerland	0.8	-0.9	-0.9	1.5	1.8
Average 1)	0.3	3.3	4.9	5.3	5.7
Norway	-0.7	-1.4	1.8	4.5	6.2

1) Currency basket weights

Source: IMF, OECD and Central Bureau of Statistics' own estimates.

Fiscal policy indicators

The consequences of economic policy and other factors which influence economic developments may be observed from such indicators as employment, the surplus or deficit on current account, the rise in prices, growth in incomes, etc. The development in these indicators in 1984 is discussed elsewhere in this survey. When assessing how economic policy affects the activity in the economy, considerable emphasis is often placed on so-called fiscal policy indicators such as the surplus before loan transactions, the level of central government expenditure on goods and services, and the money supply. These isolated indicators, however, must necessarily give an extremely summary indication of the effects of the economic policy.

The surplus before loan transactions for the central government sector (including tax collectors' accounts) in 1984 was slightly less than Nkr 20,000 million in 1984, according to preliminary and uncertain calculations. This corresponds to about 4.5 per cent of Gross Domestic Product, against some 3.1 per cent in 1983. When evaluating the effect of the budget surplus on domestic demand, oil taxes are often excluded because it is assumed that an increase in the taxation of oil companies has only a small influence on the level of domestic demand. The same applies to financial transactions between the public sector and abroad. When oil taxes, transfers from the Bank for Norway to the central government and net interest expenditure and transfers abroad are excluded from the budget surplus, there was in 1984 a deficit before loan transactions in the general government sector which is provisionally estimated at Nkr 17,000 million. This is about the same as in the preceding year. Measured as a share of GDP, excluding oil activities and shipping, the adjusted deficit was about 5 per cent in 1984, compared with about 5.5 per cent in 1983.

Public expenditure on goods and services as a share of the domestic use

of goods and services is estimated at some 25 per cent in 1984, about the same as in the preceding year.

The growth in the public's liquidity - the money supply - summarizes the liquidity effect of fiscal policy, the domestic credit supply and the development in the balance of payments. The growth in the public's liquidity in 1984 is provisionally estimated at about 13 per cent, as against 9.4 per cent in 1983. The growth in liquidity can be divided into the supply from the central government sector, private banks and the public's foreign currency transactions. Due to a sharp growth in lending, the contribution to growth from the private banks was considerably greater than presupposed in the National Budget for 1984. In addition, the withdrawal of liquidity resulting from the public's net purchases of foreign currency was less than expected. The contribution to money supply growth from the central government sector was about the same as in 1983.

PRODUCTION

Norway's Gross Domestic Product for 1984 is estimated at nearly Nkr 447,000 million. Measured in 1983 prices, the rise from 1983 to 1984 was 4.3 per cent. This is noticeably higher than the growth in volume from 1982 to 1983 which was 3.2 per cent. The relatively favourable picture for total production must largely be ascribed to the contribution from oil and gas production in the North Sea. When production and pipeline transport of crude oil and natural gas are excluded, the rise in GDP was 2.5 per cent. Gross Domestic Product, excluding both oil activities and shipping, expanded in volume by 2.6 per cent, compared with an increase of 1.6 per cent in 1983. The improvement from 1983 to 1984 can primarily be attributed to the cyclical upturn in manufacturing and to a more favourable trend in distributive trade than in the preceding year. The oil and gas sector's gross product advanced in 1984 by 12.8 per cent. This sector

alone now accounts for 18.4 per cent of GDP, nearly 10 percentage points higher than five years ago. Whereas oil production expanded sharply and gas production fell in 1983, we recorded a substantial growth in output for both crude oil and natural gas in 1984.

The gross product of the shipping sector declined for the third consecutive year; in 1984 the decline was some 2 per cent.

Manufacturing industry's gross product went up by 2.1 per cent from 1983 to 1984. We have to go all the way back to 1974 to find an annual growth in volume in manufacturing that has been appreciably higher than this. Nonetheless, manufacturing industry's share of GDP continued to fall; in 1984 this share had been reduced to 13.8 per cent. In the last five-year period manufacturing industry's gross product has declined in volume by 2.4 per cent while, at the same time, GDP has advanced by some 14 per cent.

Export-competing manufacturing sectors accounted for most of the output growth in manufacturing industry in 1984, expanding in volume by some 11 per cent. Import-competing manufacturing sectors also recorded a positive growth following a clearly negative production trend in 1983. In particular, the production of engineering products has picked up, with gross product rising by 2.5 per cent. The increase for the production of oil platforms was especially high, while shipbuilding registered a decline in gross product for the fourth consecutive year.

After declining by some 2 per cent in 1983, the gross product of the primary industries expanded by 5.3 per cent in 1984. Good grain harvests and a strong increase in the production of vegetables resulted in a volume growth as high as 10 per cent for the gross product of total plant production, following a reduction of some 6 per cent in 1983. The gross product of the fishing sector grew by 7 per cent, primarily as a result of a continued

Gross Domestic Product by industry. Percentage change in volume from the previous year.

	1983	1984
Oil activities and shipping	9.8	10.6
- production and pipeline transport of crude oil and natural gas	14.7	12.8
- oil drilling and shipping	-5.7	0.7
Manufacturing and mining .	-1.1	2.1
- sheltered	-1.3	-0.1
- export-competing	6.4	9.8
- import-competing	-4.0	0.8
Other goods-producing industries	0.0	-0.2
- primary industries	-2.3	5.3
- construction	-2.2	-4.5
- power and water supply .	6.8	0.4
Other service industries .	2.7	3.4
- general government	3.5	1.5
- wholesale and retail trade	-0.4	1.8
- transport and communications	4.7	3.3
- other private services .	3.4	5.8
Gross Domestic Product ...	3.2	4.3
- excluding oil activities and shipping	1.6	2.6

strong expansion in the fish farming industry.

The gross product of the construction sector fell by 4.5 per cent from 1983 to 1984. A decline was also registered by this sector in 1983. It was particularly residential construction that recorded a sharp decline. The power and water supply sector's gross product showed a modest growth from 1983 to 1984, following a sharp rise the previous year.

In 1984, the growth in service industries was again higher than in goods-producing industries, excluding the oil sector. The increase was especially high for domestic goods transport, air transport and telecommunications, but the decline in some components of the passenger traffic en-

tailed that the gross product for the transport and communications sector, excluding shipping, did not expand by more than some 3 per cent. After declining the previous three years, the gross product of the wholesale and retail trade sector rose in volume in 1984. Business services continued to record a sharp growth in volume, with a rise of some 7 per cent in 1984 compared with more than 10 per cent in 1983. This sector includes technical services in the form of consulting services related to activities in the North Sea.

The gross product of the general government sector grew by 1.5 per cent. The growth in the local government sector was higher than in the central government and social security sector for the third consecutive year.

Oil production and pipeline transport -----

Oil and gas production in 1984 amounted to 61 million tons oil equivalents (toe). Of the total production, 35 million toe referred to crude oil and 26 million toe to natural gas. All total, production expanded by 11.1

Production of crude oil and natural gas by field. Million tons oil equivalents (toe).

	1983	1984
Ekofisk		
- oil	13.1	11.6
- gas	12.7	12.0
Frigg		
- gas	11.6	13.6
Statfjord		
- oil	15.8	18.6
Murchison		
- oil	0.9	2.3
- gas	0.0	0.1
Valhall		
- oil	0.8	2.3
- gas	0.1	0.5
Total production	55.0	61.0

Source: Oil Directorate

per cent from the previous year; the increase was 14.2 per cent for crude oil and 7.4 per cent for natural gas.

Oil production rose sharply on the Statfjord, Valhall and Murchison fields. The production of gas on Frigg also increased substantially, while both oil and gas production on Ekofisk showed a clear decline from 1983 to 1984.

The production of pipeline transport services rose by 11.6 per cent at constant prices from 1983 to 1984.

THE LABOUR MARKET

The development on the labour market was more positive than in the previous three years. Measured by number of man-years, total employment grew by 1.0 per cent, the highest growth since 1980. This is largely related to the halt in the decline in manufacturing employment as a result of the cyclical upturn. The improved situation for manufacturing industry has also resulted in a sizeable decline in the number of people laid off and the number of workers on reduced workday. Nonetheless, average registered unemployment in 1984 totalled 66,600, the highest figure in the entire post-war period.

Much of the growth in man-years in 1984 came in the form of an increase in average working hours, particularly for women working part-time. Despite the growth in the number of man-years, the growth in the number of people employed was therefore relatively weak. This represents a break with the trend in recent years when an increased use of part-time employment has entailed that the growth in number of people employed has been higher than the growth in number of manyears.

In contrast to the last three years, the sluggish growth in the number of people employed did not result in an increase in the number of job-seekers without income from work in as much as the labour force only grew by 0.3 per cent, a noticeably lower rate than in

earlier years. An important reason for the weak growth in the labour force is the sharp escalation in the number of new pupil places in the secondary school (upper level) which took place in 1983 and 1984. Along with improved conditions for manufacturing industry and the increased scope of labour market measures, the rise in pupil capacity has entailed that registered unemployment declined by some 7,000 during 1984 to about 65,000 at the end of the year.

The number of vacancies generally remained higher in 1984 than in 1983, but the level was still a few thousand lower than what has been customary in earlier years.

Employment

While the growth in the number of man-years performed was 1.0 per cent from 1983 to 1984, the number of people employed rose by only 13,000 or 0.7 per cent. Except for 1982 and 1983, this is a far weaker growth than in earlier years. The increase in average hours worked in 1984 primarily seems to be related to the rise in the number of hours worked per week by women employed part-time. Moreover, there has been a tendency for the number of temporary positions and part-time employment to decline, while the new jobs that have been established have had longer working hours. The number of people working shorttime has also declined by some 5,000 from 1983 to 1984.

The number of people employed in manufacturing industry remained approximately unchanged through 1984. Due to a decline in employment during 1983, the annual average for 1984 was nonetheless lower than in the previous year. The reduction in the annual average was particularly evident in import-competing manufacturing sectors.

Employment in the wholesale and retail trade sector in 1984 was also lower than in the previous year. Due to a

sharp fall in the number of temporary positions and part-time employees, the decline in number of people employed was far greater than the reduction in number of man-years.

It was particularly in the general government sector and private services (such as business services) that employment exhibited a clear growth in 1984. Almost all of the growth in employment in the public sector took place in the local government sector, while employment in the central government and social security sector remained approximately unchanged. Part of the employment growth in the local

Employment. 1,000 man-years performed.

	1984	Change from 1983
Oil activities and shipping	55,1	0.1
- production and pipeline transport of crude oil and natural gas	8,4	1.3
- oil drilling and shipping	46,7	-1.1
Manufacturing and mining	344,7	-2.4
- sheltered	92,5	0.5
- export-competing	56,1	0.3
- import-competing	196,1	-3.2
Other goods-producing industries ..	279,0	-1.8
- primary industries	126,7	-0.7
- construction ...	133,1	-1.5
- power and water supply	19,2	0.4
Other service industries	1050,1	21.5
- general government	414,8	10.6
- wholesale and retail trade ...	222,2	-4.1
- transport and communications .	127,6	-0.3
- other private services	285,5	15.3
Total employment .	1728,9	17.5

government sector was related to the escalation in labour market measures.

The growth in employment the last year took place primarily among adult women. In as much as it was extremely difficult for young people to find jobs in 1984, the number of people employed in the age group 16-19 years dropped sharply.

The labour force

The large number of young people entering the labour market and higher labour force participation rates for women have in recent years boosted the labour force by about 26,000 people each year. From 1983 to 1984, on the other hand, the growth was not higher than 7,000 people, or 0.3 per cent. The primary reason for this development is a sharp decline in labour force entry for young people which must be viewed in conjunction with the sharp increase in educational capacity during the last two years. In addition, labour force participation for adult men has declined somewhat more after 1982 than earlier, and the growth in labour force participation for adult women was weaker in 1984 than in previous years.

In the autumn of 1983, 12,700 new pupil places were established in the secondary school (upper level), and an additional 9,500 places in the autumn of 1984. At the same time, the number of people in the age group 16-19 years has only grown by 5,400 from 1982 to 1984, measured at year-end. There has been an increase in the number of students admitted to universities and colleges, and the number of recruits called up for the armed forces has also increased.

Unemployment

According to the labour market surveys, there were on the average 61,000 job-seekers without income from work in 1984. This constituted 3.0 per

cent of the labour force and represented a decline of about 6,000 in relation to 1983.

Registered unemployment at the employment offices averaged some 66,600 in 1984, i.e. an increase of 3,100 compared with 1983. The rise in the annual average is primarily related to the high level of unemployment in the first few months of the year. After that time unemployment moved on a clear downward trend, when normal seasonal variations and special seasonal variations caused by changes in the labour market measures are disregarded. At end-December, 64,800 people were registered as unemployed at the employment offices, a decline of 7,100 when compared with the same month one year earlier.

People in the labour force, employed, and job-seekers without income from work (1,000)

	Change	
	1984	from 1983
Employed	1,970	13
Job-seekers	61	-6
Labour force	2,031	7

Up through 1982 it was customary for the number of job-seekers without income from work to be more than 10,000 higher than registered unemployment. This was related to the fact that women and young people without job experience to a great extent sought employment without contacting the employment offices in as much as they were not entitled to unemployment insurance. In 1983 and 1984, there was a sharp escalation of labour market measures and the possibilities for participating in such measures induced that more women and young people to register with the employment offices.

While unemployment in 1982 and 1983 showed the greatest rise for industrial workers, the number of unemployed in this occupational group

has declined during 1984. In as much as there has been no growth in manufacturing employment, the explanation for the decline may be that some unemployed industrial workers have left the labour force or found employment in other industries. Lay-offs are primarily an industrial phenomenon, and the decline in unemployment among industrial workers is also reflected in the number of lay-offs at the end of December which was 5,700 lower than in the same month one year earlier. During the first few months of the year the number of unemployed people with a vocational background in service professions was noticeably higher than in the same period the previous year. This difference was narrowed later in the autumn.

There is a relationship between the unemployment trend for different occupational groups and unemployment trends for men and women. From December 1983 to December 1984 the number of men registered as unemployed dropped by 8,100 while, at the same time, the number of women registered as unemployed rose by 1,000. The number of people registered as unemployed in the age group under 20 years was 7,900 at end-December, a decline of 1,100 compared with December 1983.

The average duration of unemployment increased sharply again in 1984. According to a survey made by the Directorate of Labour, it was nearly 21 weeks at the end of September, an

increase of about 4 weeks compared with one year earlier. It is the rise in the number of unemployed with very long unemployment periods that has contributed to the increase in average duration.

The development in the scope of unemployment must be viewed in conjunction with the labour market measures and measures to increase the number of pupils in secondary schools. Following a strong escalation in 1983, the number of people employed through job-creation measures has been maintained at a high level through 1984, when the temporary reduction during the summer months and around the turn of the year is disregarded. At end-November, 29,700 people were employed through labour market measures, excluding rehabilitation measures, an increase of 2,600 compared with the same month one year earlier. Even when the development in registered unemployment and labour market measures are viewed as a whole, there has still been a slight improvement on the labour market during the last year. But without the sharp rise in the number of pupils in secondary schools and other measures for young people, it is possible that the situation on the labour market would have been less favourable at the end of 1984 than one year earlier.

INVESTMENT

In 1984, gross fixed capital formation

Development in unemployment, labour market measures, pupil places and reduced working hours from November 1983 to November 1984. (1,000 people)

	November 1983	November 1984	Change
Registered unemployed	62	58	-4
People affected by reduced working hours ...	10	7	-3
Employed through labour market measures, excl. rehabilitation measures	27	30	3
Extraordinary pupil places in secondary schools established after 1982	18	27	9
Total	117	122	5

was almost Nkr 112,000 million and represented nearly 25 per cent of the Gross Domestic Product. This rate of investment has remained approximately constant since 1980, and it is still among the highest in the OECD area. By way of comparison, the level in West-Germany has been 21-22 per cent in the 1980s, about 19 per cent in Sweden and only 16-17 per cent in the UK.

Gross fixed capital formation rose in volume by 4.4 per cent from 1983 to 1984. When changes in stocks are included, total gross capital formation also advanced by 4.4 per cent.

The Central Bureau of Statistics' provisional calculations indicate that total stocks were reduced in 1984. Ordinary stocks remained approximately unchanged, while stocks of goods in progress, particularly oil platforms in progress, showed a substantial decline. This decline is primarily due to the towing out of the Statfjord C and Heimdal platforms. From the time the platform is towed out, the increase value of the platforms is no longer counted as changes in inventory of goods in progress but as gross fixed capital formation.

The main features of the development in the composition of gross fixed capital formation by type in 1984 were represented by a strong growth in investment in oil activities and a

Gross fixed capital formation by type. Percentage change in volume from previous year.

	1983	1984
Investment in oil activities	84.9	30.7
Buildings and construction	-6.4	-5.5
Ships and boats	-63.7	-45.7
Other transport equipment	4.4	0.7
Machinery, equipment, etc.	-6.0	10.9
Total	2.7	4.4

Gross fixed capital formation by industry. Percentage change in volume from previous year.

	1983	1984
Oil activities and shipping	40.4	17.2
- production and pipeline transport of oil and gas	106.7	31.4
- oil drilling and shipping	-75.5	-40.4
Manufacturing and mining	-19.4	12.8
- sheltered	-3.0	3.6
- export-competing	-37.6	27.7
- import-competing	-14.1	10.2
Other goods-producing industries	-8.0	-2.0
- primary industries	-22.3	1.0
- construction	5.2	-0.8
- power and water supply	0.0	-4.1
Other service industries	-2.5	-2.9
- general government	0.6	-5.0
- dwellings	-6.9	-8.8
- transport and communications	8.0	0.4
- other private services	-5.4	6.1
Total	2.7	4.4

sharp decline in shipping investment. Investment in the construction sector also fell from 1983 to 1984, while investment in machinery, etc. exhibited a clear growth in volume.

The total growth in gross fixed capital formation conceals a different development for enterprises - where total growth in investment was 5.7 per cent in 1984 - and general government which registered a decline of 5 per cent. As a share of total fixed capital formation, public sector investment fell from some 12 per cent in 1983 to 11 per cent in 1984.

The growth in business fixed investment can largely be ascribed to the increase in investment in the oil sector. When this is excluded, business fixed investment recorded a decline in volume of nearly 4 per cent from 1983 to 1984, inter alia because investment in the shipping sector fell sharply

for the second consecutive year. The 51.3 per cent decline in volume in 1984 was particularly due to a drop in new investment in ships. Housing investment also fell in both 1983 and 1984.

Manufacturing investment increased at constant prices by 13.5 per cent from 1983 to 1984, following a decline of 19 per cent the previous year.

Oil production and pipeline transport

Gross investment in the oil production and pipeline transport sector expanded at constant prices by as much as 31 per cent from 1983 to 1984. Gross investment in pipeline transport fell sharply, from Nkr 9,400 million to Nkr 3,500 million, while gross investment in the production sector nearly doubled from Nkr 14,200 million in 1983 to Nkr 27,600 million in 1984. This was primarily due to the towing out of the Statfjord C and Heimdal platforms. The work on the Kårstø gas terminal has also contributed to the high level of investment.

There is reason to expect a lower investment volume this year. According to the Central Bureau of Statistics' latest investment survey, the value of investment in oil production in 1985 is projected to decline by 26 per cent from 1984. The current activity in the sector supplying goods and services for investment in oil production will also taper off next year. A number of major projects (Statfjord C, Heimdal, Gullfaks A and the Kårstø terminal) were scaled down towards the end of 1984 or will be early in 1985. The development of the Ula field, the construction of the water injection platform on Ekofisk as well as the development of Gullfaks B and Oseberg in the second half of 1985 will provide new tasks for Norwegian manufacturing industry. All total, it must be assumed that the level of investment activity in the oil production and pipeline transport sector will be slightly lower in 1985 than in 1984.

CONSUMPTION

Throughout the postwar period private consumption has generally increased more slowly than public consumption. This has particularly been the case since 1980.

The value of private consumption passed Nkr 200,000 million in 1984, corresponding to 46.4 per cent of Gross Domestic Product. This is the lowest level recorded in the entire postwar period.

The 1.5 per cent growth in the volume of total consumption in 1984 is the lowest since 1978. Private consumption expanded in volume by 1.0 per cent from 1983 to 1984, about the same as in the previous three years. The 2.6 per cent growth in volume for public consumption was the lowest in more than 20 years. If military consumption is excluded, the growth in total public civilian consumption was 2.1 per cent in 1984, distributed as 1.2 per cent for central government civilian consumption and 2.5 per cent for local government consumption.

Development in private and public consumption. Percentage change in volume from previous year.

	Private consump- tion	Public consump- tion	Total consump- tion
1980 ...	2.3	5.4	3.2
1981 ...	1.1	6.1	2.6
1982 ...	1.4	3.7	2.1
1983 ...	1.0	3.7	1.8
1984 ...	1.0	2.6	1.5

Private consumption

According to preliminary estimates, private consumption increased in volume by 1.0 per cent from 1983 to 1984, showing about the same sluggish growth as in the preceding year. A decline in Norwegians' consumption abroad and a slower growth in the

consumption of services contributed to reducing the growth in private consumption. This was offset, however, by a stronger growth in the consumption of goods than what has been customary in the years after 1980.

The total domestic demand for consumer goods and services called specified domestic consumption, indicates the importance of private consumer demand for the sale of goods and services in Norway. In 1984, specified domestic consumption rose by 1.4 per cent, the highest growth since 1980.

Private consumption. Percentage change in volume from previous year.

	1983	1984
Goods	-0.6	1.0
Services	4.3	2.4
Specified domestic consumption	0.9	1.4
+ Norwegians' consumption abroad	-0.3	-3.7
- Foreigners' consumption in Norway	-4.1	4.5
Private consumption	1.0	1.0

Due to the growth in employment, tax cuts, the relatively strong rise in wages, the growth in pensions and in the number of social security recipients, it seems reasonable that the household sector's disposable income expanded by about 8 1/2 per cent from 1983 to 1984.

The growth in disposable income for the household sector is primarily related to the substantial rise in wage and social security payments. Wage rates seem to have increased by an average of about 7 per cent from 1983 to 1984. Combined with a growth of about 1 1/2 per cent in the number of man-years performed by wage-earners as well as the tax relief, wage incomes after tax has probably risen by about 9 per cent.

The income of social security recipients also showed a clear growth in 1984. The number of social security recipients increased by about 2 1/2 per cent. Along with a growth of 7 per cent in minimum pensions and a substantial growth in payments of supplementary pensions, payments of social security and benefits grew probably by more than 10 per cent.

When deflated by the national accounts' price index for private consumption, this entailed a growth of nearly 2 per cent in the household sector's real disposable income. Compared with the growth in private consumption, this indicates that the household sector's savings ratio rose from 5 1/2 to some 6 per cent. Due to a decline in housing investment, this suggests an increase in financial savings.

	Share of total private consumption	Change in volume from 1983
Food	19.9	-0.1
Beverages and tobacco	6.4	3.2
Clothing and footwear	7.4	1.5
Electricity	5.2	4.1
Fuel	1.2	3.4
Operating expenses, private means of transport	5.0	3.9
Purchases of own transport equipment	5.4	-1.6
Furniture and electric appliances	4.6	0.8
Durable recreation goods	1.7	5.3
Other recreation goods	4.2	-1.8
Other household goods	1.9	-1.5
Other goods	3.1	0.7
Total	65.9	1.0

The consumption of goods, measured at constant prices, expanded by 1.0 per cent in 1984 after having declined in 1983. It was particularly an increase in the consumption of beverages and tobacco, fuel, operating expenses for private means of transport and durable recreation goods, which contributed to the growth in the consumption of goods in 1984. An important reason for this was a relatively favourable price trend for these goods compared with other goods and services. The growth in real disposable income has probably also played a role, particularly for the rise in operating expenses for private means of transport and the increase in the consumption of durable recreation goods.

A sharp rise in prices for new passenger cars in the autumn of 1983 resulted in a decline in car sales last winter. Even though sales, adjusted for normal seasonal variations, seem to have picked up considerably through the summer and autumn, the volume of sales was somewhat lower in 1984 than in 1983. Along with reduced purchases of private means of transport, it was the negative trend for the consumption

Private consumption of services in 1984. Per cent.

	Share of total consumption	Change in volume from 1983
Housing	11.1	2.8
Hotel and restaurant expenses ..	4.3	3.6
Locally organized transport services	3.4	5.6
Nationally organized transport services	1.4	-4.3
Medical care	4.4	2.0
Education, etc. ..	2.2	1.0
Household services	1.4	0.2
Other services ...	2.6	0.8
Total	30.8	2.4

of other recreation goods which reduced the growth in the total consumption of goods in 1984.

The consumption of goods showed a clear growth at the end of 1984, when adjusted for normal seasonal variations. This was probably related to a gradual increase in consumer demand as a result of the substantial growth in income which took place in the course of 1984.

The total consumption of services rose by 2.4 per cent in 1984. As in all other years since 1980 the consumption of services grew faster than the consumption of goods, but the growth in the consumption of services was, nevertheless, weaker than in 1983. This is partly related to the decline in housing investment. At the same time, the growth in the category "other services" was far weaker than in 1983. The consumption of hotel and restaurant services and miscellaneous transport services continued to show a considerable growth. This is probably closely related to the growth in income which took place in 1984. Health services, which are generally financed by the public sector, also expanded. Probably as a result of an unfavourable price trend compared with the use of private means of transport, there was a substantial decline in the use of public transport services.

Following a sharp growth in 1981 and 1982, the volume of Norwegians' consumption abroad has shown a weak trend the last two years; in 1984 there was a decline of 3.7 per cent. This can most likely be attributed to a decline in border trade due to a tendency towards equalization of prices between Norway and Sweden. The number of charter trips, on the other hand, showed a strong rise from 1983 to 1984.

The volume of foreigners' consumption in Norway increased by 4.5 per cent in 1984 following a clear decline in 1982 and 1983. This can partly be related to a rise in the exchange rates for the US dollar, the Swedish krona and German mark in addition to the im-

proved international economic situation.

PRICES AND WAGES

The rise in prices, measured by the national accounts price index for Gross Domestic Product, was 6.6 per cent in 1984. This represents a decline from 7.1 per cent in 1983 and 9.9 per cent in 1982. The annual average for the official consumer price index was 6.2 per cent higher in 1984 than in 1983. The figures for the preceding two years were 8.4 per cent (1983) and 11.3 per cent (1982). The decline in the rate of price increase, however, has probably been less when we consider figures for the development through 1984.

Price indices for main components of the national accounts. Per cent change from previous year.

	1983	1984
GDP	7.1	6.6
Private consumption	8.6	6.6
Public consumption	7.2	6.6
Gross fixed capital formation	7.0	6.1
Exports	4.9	9.6
Imports	6.7	9.4

Of the price indices for main components of the national accounts, only export and import prices rose faster in 1984 than in 1983.

The value of the Norwegian krone was adjusted on two occasions in the second half of 1984, resulting in a real devaluation of the krone of about 2 per cent on an annual basis. The devaluations have apparently prevented the lower rise in prices abroad from having full effect on the Norwegian prices. The price index for total imports rose noticeably faster in the second half of 1984 than in the first half. It is reasonable to assume that this increase was partly caused by the devaluation.

The rise in prices for exports throughout 1984 has been clearly higher than in 1983. Export prices also increased faster in the second half of the year than in the first half. The rise in export prices in the first of the year stemmed from the sharp rise in prices on the world market for traditional merchandise exports. Around mid-year world market prices of e.g. metals began to fall, measured in foreign currency. The Norwegian devaluations have probably been an important factor for the sharper rise in export prices in the second half of the year as compared with the first half.

The wage settlement between the Norwegian Federation of Trade Unions and the Norwegian Employers' Confederation - which also provided a norm for other settlements - ended with a general overall framework of 5.9 per cent for the growth in wages on an annual basis. In order to stay within this limit, wage drift through 1984 had to be reduced considerably compared with earlier years. It does not appear, however, that wage drift has tapered off in 1984.

Several factors therefore seem to indicate stabilized or slightly increasing prices and cost pressures in Norway at the beginning of 1985:

- Increased growth in prices of imported goods which, however, may be temporary if there are no further devaluations.
- The growth in wages which from 1983 to 1984 probably was around 7 per cent, considerably higher than assumed in the income settlement.
- The wholesale price index for consumer goods which has shown an accelerating rate of increase through 1984. At the end of the year the index showed a rise over a 12-month period which was about 1 percentage point higher than for the consumer price index for goods sold through retail trade.

INCOMES

Disposable income for Norway, according to preliminary estimates, has increased by some Nkr 38,000 million from 1983 to 1984, and amounted to Nkr 365,000 million last year.

Main components for the development in incomes in Norway

	1984 Billion Nkr	Percentage change from 1983
Net domestic product	382.3	11.4
Factor income .	332.2	11.0
Disposable in- come for Nor- way	365.1	11.7

When deflated by the price index for the net domestic use of goods and services, this entails a growth of 5.4 per cent in real disposable income for Norway compared with a rise of 2.2 per cent the preceding year. The growth in real disposable income for Norway is influenced by the rise in domestic production, changes in the terms of trade and changes in the balance of interest and unilateral transfers. In 1984, the growth in domestic production contributed to most of the rise in the country's real disposable income.

Real disposable income for Norway.
Percentage change from previous year.

	1983	1984
Real disposable income for Norway	2.2	5.4
Contribution from:		
Production growth (net domestic product)	3.3	4.9
Change in terms of trade, etc.	-1.5	0.5
Change in balance of interest and unilateral transfers	0.4	0.0

Savings in Norway (disposable income less private and public consumption) increased by Nkr 16,200 million from 1983 to 1984. When deflated by the same price index as for disposable income, real savings in Norway showed a rise of 21.6 per cent. This implies an increase in the savings ratio (savings as a percentage of disposable income) from about 17 per cent in 1983 to 20 per cent in 1984, subject to reservations, in as much as the uncertainty attached to preliminary figures can have major effects on a residual figure like savings.

Oil income

Income from oil and gas production in the North Sea has risen sharply the last few years. Measured by gross product, the income from oil production amounted to some Nkr 82,000 million in 1984 and represented nearly 20 per cent of GDP. Norway's oil income is made up of the gross product in Norwegian companies as well as oil taxes and royalties incurred by foreign companies.

It may also be of interest to estimate the additional yield from the oil and gas activities when compared with other business activities. In the Economic Survey for 1980 the concept oil rent was introduced to designate this additional yield. The oil rent is the share of total production revenue from the production of oil and gas which is obtained above and beyond current production costs and an estimated normal return on invested capital. This normal rate of return is set equal to 7 per cent, which approximately corresponds to the average rate of return on industrial capital the last ten years. When calculating the oil rent, one disregards the fact that several input factors which are utilized in the oil sector probably receive a higher compensation than they would have in other business activities, and therefore can be said to receive part of the oil profit.

Preliminary calculations show that the

Oil income from crude petroleum and natural gas production.

	Gross product			Oil profit		
	Current prices	As share of GDP	As share of GDP	Est. oil profit total	Public oil tax revenue 1)	Norwegian and foreign oil companies' est. share of oil profit
	Bill. Nkr	Per cent		Billion Nkr		
1977	7.4	3.9	1.5	2.8	2.4	0.4
1978	12.8	6.0	3	7.0	6.1	0.9
1979	20.8	8.7	5.5	13.6	9.9	3.7
1980	41.1	14.4	11	31.8	23.5	8.3
1981	50.1	15.3	11	36.5	26.3	10.2
1982	56.4	15.5	11	40.1	29.2	11.0
1983	67.6	16.8	12	49.2	35.6	13.6
1984	82.1	18.4	13	58.0	39.8	18.2

1) Accrued direct taxes, fees and royalties.

oil rent amounted to about Nkr 58,000 million in 1984, compared with Nkr 49,000 million in 1983. This represented 13 and 12 per cent, respectively, of GDP in these years. As an approximation, the central government's share of the oil rent can be set equal to the sum of taxes and special fees incurred by the oil sector. In 1984, the central government's share of the oil rent was about Nkr 40,000 million. The oil sector's share of the oil rent is then the amount remaining, i.e. Nkr 18,000 million. We can arrive at an approximation to the magnitude of Norwegian and foreign companies' share of the oil rent by assuming that the oil rent is distributed proportionally according to the companies' equity interests. Based on this calculation, the three Norwegian companies Norsk Hydro, Saga and Statoil received Nkr 4,500 million of the oil profit in 1984, while foreign companies received Nkr 13,700 million. In this calculation it has been disregarded that the production costs per ton oil equivalents are different in the various oil fields.

BALANCE OF PAYMENTS AND COMPETITIVENESS

The surplus on the current account of the balance of payments in 1984 is provisionally estimated at Nkr 28,500 million, or 6.4 per cent of Gross Domestic Product. For Norway this is, both in absolute and relative terms, the highest surplus that has been registered since the Second World War, and some Nkr 12,000 million higher than in 1983 when the surplus represented 4.1 per cent of GDP.

The rise in the current account surplus from 1983 to 1984 may primarily be ascribed to the export surplus which increased by some Nkr 13,000 million to as much as Nkr 45,800.

Total exports of goods and services expanded in value by some Nkr 30,000 million from 1983 to 1984. Exports of crude oil and natural gas accounted for almost half of this: Nkr 14,700 million.

The increase in the volume of crude oil and natural gas exports from 1983

to 1984 was substantially higher than for total exports. Moreover, there was a considerable rise in prices of 7.7 per cent which was due to the fact that the 12 per cent increase in the dollar exchange rate from 1983 to 1984 more than compensated for the decline in oil prices measured in dollars.

Main figures in the current account of the balance payments. Billion Nkr.

	1983 1)	1984
Export of goods and services	185.2	215.4
Import of goods and services	152.6	169.6
Export surplus	32.6	45.8
Surplus on balance of interest and unilateral transfers	-16.3	-17.3
Surplus on current account	16.3	28.5

1) The figures for 1983 deviate from the revised balance of payments which was first published in the Weekly Statistical Bulletin no. 1, 1985 (see particularly table 2). Those figures have not yet been incorporated into the national accounts.

Exports of ships and oil platforms etc. went up by Nkr 300 million from 1983 to 1984. Volume, on the other hand, showed a decline of 13.1 per cent. The fall in volume was chiefly due to a decline in exports of new ships and oil platforms.

Merchandise exports, excluding crude oil, natural gas, ships and oil platforms, increased in value by Nkr 9,300 million from 1983 to 1984. The rise in volume was 5.7 per cent. The increase in the dollar exchange rate has also influenced gross freight earnings for the shipping sector, which showed a rise in value of some Nkr 4,000 million, while volume dropped by 3.6 per cent. Exports of other services, including foreigners' consumption in Norway, showed a rise in value of Nkr

Exports of goods and services. Percentage change in volume from previous year.

	1983	1984
Crude oil and natural gas	16.2	14.3
Ships and oil platforms, incl. repairs	16.9	-13.1
Other goods	9.8	5.7
Gross freight earnings, shipping	-9.6	-3.6
Other services	-0.5	4.6
Total	7.0	6.1

1,700 million from 1983 to 1984. The increase in volume was 4.6 per cent, following a slight decline in volume the preceding year.

Total import of goods and services increased in value by Nkr 17,000 million from 1983 to 1984. Imports of crude oil rose in value by Nkr 900 million, while volume showed a growth of 22 per cent. Small changes in market conditions can easily result in sizeable shifts in the gross figures for exports and imports of crude oil, without having particular significance for the foreign trade balance. Imports of ships and oil platforms, including repairs, were approximately unchanged in value in 1984, but showed a substantial decline in volume for the second year in a row.

Goods, excluding crude oil, ships and oil platforms, accounted for about Nkr 12,400 million of the growth in imports. The increase in volume for these traditional merchandise imports was 6.8 per cent. The shipping sector's operating expenditure abroad was also influenced by the rise in the dollar exchange rate during 1984, with an increase in value of Nkr 3,700 million, in spite of a decline of 3.6 per cent in volume.

Imports of other services showed a decline both in value and volume in 1984; volume fell by 7.2 per cent compared with a rise of 16.7 per cent

Imports of goods and services. Percentage change in volume from previous year.

	1983	1984
Crude oil	-40.9	22.0
Ships and oil platforms, incl. repairs	-26.7	-17.6
Other goods	-0.1	6.8
Shipping sector's expen- diture abroad	-9.6	-3.6
Other services	16.7	-7.2
Total	-1.2	1.6

in 1983. Even Norwegians' consumption abroad declined in volume in 1984, following a noticeable rise the previous two years.

The average rise in export prices was approximately the same as for import prices in 1984, implying that the terms of trade showed only a negligible change for the second consecutive year. Export prices rose by an average 9.6 per cent from 1983 to 1984. The rise in prices for total imports was 9.4 per cent.

In 1984, the balance of interest and unilateral transfers showed a deficit of Nkr 17,300 million, a rise of Nkr 1,000 million from 1983. However, if account is taken of the revised balance of payments figures for 1983, which have not yet been incorporated into the national accounts, the balance of interest and unilateral transfers showed a slight improvement.

At end-1983 Norway's net foreign debt amounted to Nkr 90,200 million, or some 22.5 per cent of Gross Domestic Product. If the surplus on current account in 1984 is used as an estimate for net repayments of debt, and adjustments are made for revaluations of reserves and loan liabilities as a result of exchange rate changes during the year, it appears that Norway's net foreign debt declined in 1984 by about Nkr 15,000 million to Nkr 75,000 million at year-end. This represents 16.8 per cent of GDP and is the lowest

level since 1974. The central government's net foreign debt has now been repaid. Moreover, the Bank of Norway's net claims on other countries increased sharply in 1984. At the end of the year they amounted to as much as Nkr 83,400 million.

Net foreign debt at year-end. Billion Nkr.

	1983	1984
Central government sector	4.9	-
Shipping and oil activities	77.0	..
Bank of Norway	-51.2	-83.4
Other Norwegian sectors	59.5	..
Total	90.2	75.0

PROSPECTS

In 1984, both production and employment rose at a faster rate in Norway than in most other Western industrial countries. Unemployment declined somewhat during the year and by international standards is very low, about a fourth of average unemployment rate in Western Europe. The rate of inflation was reduced and the current account surplus reached a record level - some Nkr 28,000 million, or 6 per cent of Gross Domestic Product. The growth in the oil sector made a significant contribution to this development, but the international cyclical upturn also generated a clear growth impetus on the Norwegian economy. Manufacturing output expanded by 2 per cent, just as high a growth rate as in the recovery year 1979. Compared with the situation in other Western industrial countries and with the trend in recent years, the development in the Norwegian economy in 1984 can thus be described as very positive in many areas.

Developments in the Norwegian economy in the period ahead will continue to be very dependent on the international economic development, for which pros-

pects do not appear bright. The recovery in Western Europe the last two years has been unusually weak and the OECD's forecasts for the coming 1 1/2 years point to sluggish growth and rising unemployment internationally. The economic-political basis for a coordinated expansionary policy in the Western industrial countries - with concerted efforts to raise the rate of growth and reduce unemployment - does not seem to be present. Measures to reduce public budget deficits, stimulate structural adjustments in industry and trade, and increase profit margins through a tightening of economic policies dominate in leading countries in Western Europe. It is therefore not very likely that increased international demand will stimulate Norwegian production and employment in the years ahead to the same extent as in the past year.

Due to sizeable oil revenue Norway has greater scope for political actions than other OECD countries. The level of oil revenue, however, is uncertain and the revenue may vary substantially from one year to the next. Based on projected production and market developments, the revenue will probably remain at approximately the current level in the period to 1990, implying a reasonable balance of payments development in the years to come. Utilizing this freedom of manoeuvre to preserve the growth potential and maintain full employment in Norway in a world marked by weak growth and record unemployment has been an important but difficult task for Norway's economic policy ever since the period of international stagnation began about ten years ago.

In order to safeguard growth and full employment in the longer run it is necessary to have an economy with a growth potential outside the petroleum sector as well. A review of developments during the past ten years does not indicate that this task has been resolved. In the initial phase one attempted to maneuver the Norwegian economy through the international recession by means of measures aimed at stimulating demand. The positive

effect of this policy was a sharp growth in employment and output and very low unemployment. The policy stance was revised, however, primarily because the projected international recovery did not materialize. The large balance of payments deficits in this period gave rise to concern about losing our economic scope for manoeuvre, and the rise in costs over a longer period had been higher than for our trading partners, with a loss of market shares and a decline in manufacturing production as a result. There were also increasing tendencies towards rigidities in the structure of industry as a result of various support schemes. Many of these problems were partly a result of the policy which was being pursued. But much of the deterioration in the external economy was due to the sizeable investment in the oil sector, and the high growth in wages partly reflected the low growth in wages earlier, and an unusually favourable profit situation in parts of manufacturing industry in 1974.

After a brief period with a price and wage freeze, the authorities have in the last five years followed a strategy based on the assumption that the low growth internationally can be a permanent phenomenon. The idea has been that through a modest increase in costs and through structural adjustments, we would be able to win market shares at home and abroad and thereby maintain the rate of growth in the economy. The means have primarily been a lower growth in public sector activity, a relatively restrictive fiscal policy, and a shift towards greater adaptation to changing market and cost conditions in certain areas, such as the credit market, the housing market and public services. Parts of the selective support policy have been replaced by the use of more general instruments.

Despite the fact that developments in 1984 were positive in many ways, we must nonetheless acknowledge that the strategies pursued have thus far not produced the expected results. Average registered unemployment in 1984 was

the highest since the war. With the international upturn basically behind us, the prospects for a substantial decline in unemployment in the short run are modest. The rate of inflation is still higher than the average for our competitors, despite the fact that a slowing of the rise in prices and costs has been an important element in the economic policy. Interest costs have also risen considerably the last few years, and are now higher than in most Western industrial countries. An increase in market shares in Norway and abroad through an improved cost trend has therefore not materialized.

Major differences in the real rate of return on capital in the various sectors indicate that Norway has an industrial and company structure which clearly hampers growth. The effici-

ency in parts of the economy, particularly in sheltered industries, also seems to be less favourable than in similar activities in some of our trading partner countries. The growth in manufacturing industry in 1984 is chiefly a result of the success of energy and raw material-based industries in reaping the full benefit of the cyclical upturn. But this, combined with the increased importance of oil activities, points towards an increasingly greater dependence on changing international market conditions. In spite of different economic policy strategies and a persistently high level of total investment, Norway has thus far not succeeded to any great extent in developing new competitive activities based on the use of well-qualified labour, high technology and research and development.

Publikasjoner sendt ut fra Statistisk Sentralbyrå etter 1. januar 1984
Publications issued by the Central Bureau of Statistics since 1 January 1984

I serien Norges offisielle statistikk (NOS):

Rekke B	Trykt 1984
Nr. 433	Økonomisk utsyn over året 1983 Economic Survey Sidetall 99 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-2024-6 ISSN 0078-1924
- 434	Dødsårsaker 1982 Hovedtabeller Causes of Death Main Tables Sidetall 97 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2017-3 ISSN 0550-032X
- 435	Lønnsstatistikk for ansatte i forretningsmessig tjenesteyting og i interesseorganisasjoner 1. september 1983 Wage Statistics for Employees in Business Services and in Business, Professional and Labour Associations Sidetall 55 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2018-1 ISSN 0800-2835
- 436	Veterinærstatistikk 1982 Veterinary Statistics Sidetall 83 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2020-3 ISSN 0303-6561
- 437	Commodity List Edition in English of Statistisk varefortegnelse for utenrikshandelen 1984 Supplement to External Trade Volume I Sidetall 130 ISBN 82-537-2021-1
- 438	Lønnsstatistikk for ansatte i forsikringsvirksomhet 1. september 1983 Wage Statistics for Employees in Insurance Activity Sidetall 41 Pris kr 12,00 ISBN 82-537-2023-8 ISSN 0800-286X
- 439	Skogsstatistikk 1982 Forestry Statistics Sidetall 109 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2025-4 ISSN 0468-8155
- 440	Regnskapsstatistikk 1982 Oljeutvinning, bergverksdrift og industri Statistics of Accounts Oil Extraction, Mining and Manufacturing Sidetall 169 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2026-2 ISSN 0333-3795
- 441	Regnskapsstatistikk 1982 Engroshandel Statistics of Accounts Wholesale Trade Sidetall 109 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2027-0 ISSN 0333-3817
- 442	Lønnsstatistikk for ansatte i bankvirksomhet 1. september 1983 Wage Statistics for Bank Employees Sidetall 42 Pris kr 12,00 ISBN 82-537-2028-9 ISSN 0800-2894
- 443	Veitrafikkulykker 1982 Road Traffic Accidents Sidetall 155 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2029-7 ISSN 0468-8198
- 444	Bilverksteder mv. 1982 Reparasjon av kjøretøy, husholdningsapparat og varer for personleg bruk Car Repair Shops etc. Repair of Vehicles, Household Apparatus and Commodities for Personal Use Sidetall 39 Pris kr 12,00 ISBN 82-537-2030-0 ISSN 0800-2975
- 445	Kredittmarkedstatistikk Livs- og skadeforsikringselskaper mv. 1982 Credit Market Statistics Life and Non-life Insurance Companies etc. Sidetall 98 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2031-9 ISSN 0333-3787
- 446	Lønnsstatistikk for arbeidere i bergverksdrift og industri 3. kvartal 1983 Wage Statistics for Workers in Mining and Manufacturing Sidetall 34 Pris kr 12,00 ISBN 82-537-2032-7 ISSN 0550-0435
- 447	Sosialstatistikk 1982 Social Statistics Sidetall 108 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2033-6 ISSN 0333-2055
- 448	Lønnsstatistikk for ansatte i jordbruk, gartnerier og hagebruk September 1983 Wage Statistics for Workers and Salaried Employees in Agriculture and Horticulture Sidetall 33 Pris kr 12,00 ISBN 82-537-2034-3 ISSN 0800-2851
- 449	Forbruksundersøkelse 1980 - 1982 Survey of Consumer Expenditure Sidetall 242 Pris kr 24,00 ISBN 82-537-2035-1
- 450	Kommunestyrevalget 1983 Municipal Council Elections Sidetall 162 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2037-8 ISSN 0332-8023
- 451	Folketalet i kommunane 1982 - 1984 Population in Municipalities Sidetall 53 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2038-6 ISSN 0550-0338
- 452	Lønnsstatistikk for ansatte i helsevesen og sosial omsorg 1. oktober 1982 Wage Statistics of Employees in Health Services and Social Welfare Sidetall 95 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2041-6
- 453	Lønnsstatistikk for ansatte i varehandel 1. september 1983 Wage Statistics for Employees in Wholesale and Retail Trade Sidetall 132 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2043-2 ISSN 0800-2916
- 454	Sjøulykkesstatistikk 1983 Marine Casualties Sidetall 52 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2046-7 ISSN 0332-8007
- 455	Kredittmarkedstatistikk Private kredittforetak og finansieringsselskaper 1982 Credit Market Statistics Private Credit Enterprises and Private Financial Companies Sidetall 103 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2047-5 ISSN 0333-3752
- 456	Industristatistikk 1982 Hefte I Næringstall Manufacturing Statistics Vol. I Industrial Figures Sidetall 180 Pris kr 24,00 ISBN 82-537-2048-3 ISSN 0078-1886
- 457	Strukturtalet for kommunenes økonomi 1982 Structural Data from the Municipal Accounts Sidetall 149 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2049-1 ISSN 0333-3809
- 458	Statistisk årbok 1984 Statistical Yearbook of Norway Sidetall 518 Pris kr 35,00 ISBN 82-537-2050-5 ISSN 0377-8908
- 459	Utdanningsstatistikk Grunnskolar 1. oktober 1983 Educational Statistics Basic Schools Sidetall 90 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2051-3 ISSN 0332-804X
- 460	Utdanningsstatistikk Vaksenopplæring 1982/83 Educational Statistics Adult Education Sidetall 94 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2052-1 ISSN 0332-8058
- 461	Byggearealstatistikk 1982 Building Statistics Sidetall 94 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2054-8 ISSN 0550-7162
- 462	Elektrisitetsstatistikk 1982 Electricity Statistics Sidetall 102 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2055-6 ISSN 0333-3799

Rekke B

Trykt 1984 (forts.)

- Nr. 463 Fylkestingsvalget 1983 County Council Elections Sidetall 135 Pris kr 18,00
ISBN 82-537-2056-4
- 464 Kriminalstatistikk Forbrytelser etterforsket Reaksjoner Fengslinger 1982
Criminal Statistics Crimes Investigated Sanctions Imprisonments Sidetall 181
Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2057-2 ISSN 0333-3914
- 465 Helsestatistikk 1982 Health Statistics Sidetall 136 Pris kr 18,00
ISBN 82-537-2058-0-ISSN 0332-7906
- 466 Trygdestatistikk Uføre 1980 National Insurance Disabled Sidetall 145
Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2059-9 ISSN 0800-4064
- 467 Lønnsstatistikk for sjøfolk på skip i innenriks rutefart November 1983 Wage
Statistics for Seamen on Ships in Scheduled Coasting Trade Sidetall 34
Pris kr 12,00 ISBN 82-537-2061-0 ISSN 0800-2932
- 468 Lønnsstatistikk for ansatte i hotell- og restaurantdrift April og oktober 1983 Wage
Statistics for Employees in Hotels and Restaurants Sidetall 39 Pris kr 12,00
ISBN 82-537-2063-7 ISSN 0800-2886
- 469 Lønns- og sysselsettingsstatistikk for ansatte i skoleverket 1. oktober 1983 Wage
and Employment Statistics for Employees in Publicly Maintained Schools
Sidetall 57 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2068-8 ISSN 0800-2843
- 470 Tjenesteyting 1982 Forretningsmessig tjenesteyting, utleie av maskiner og utstyr,
renovasjon og reingjøring, vaskeri- og renserivirksomhet Services Business
Services, Machinery and Equipment Rental and Leasing, Sanitary and Similar
Services, Laundries, Laundry Services and Cleaning and Dyeing Plants Sidetall 54
Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2071-8 ISSN 0800-4056
- 471 Arkitektvirksomhet og byggeteknisk konsulentvirksomhet 1982 Architectural and other
Technical Services Connected with Construction Sidetall 41 Pris kr 12,00
ISBN 82-537-2072-6 ISSN 0800-2983
- 472 Lønnsstatistikk for kommunale arbeidstakere pr. 1. oktober 1983 Wage Statistics for
Local Government Employees Sidetall 93 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2076-9
ISSN 0800-2908
- 473 Folkemengden etter alder og ekteskapelig status 31. desember 1983 Population by Age
and Marital Status Sidetall 162 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2077-7 ISSN 0554-7170
- 474 Lønns- og sysselsettingsstatistikk for statens embets- og tjenestemenn 1. oktober 1983
Wage and Employment Statistics for Central Government Employees Sidetall 101
Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2078-5 ISSN 0550-8622
- 475 Industristatistikk 1982 Hefte II Vareteall Manufacturing Statistics Volume II
Commodity Figures Sidetall 162 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2079-3
- 476 Bygge- og anleggsstatistikk 1982 Construction Statistics Sidetall 74 Pris kr 18,00
ISBN 82-537-2080-7 ISSN 0550-029X
- 477 Arbeidsmarkedstatistikk 1983 Labour Market Statistics Sidetall 188 Pris kr 24,00
ISBN 82-537-2082-3 ISSN 0078-1878
- 478 Oljevirksomheten 1983 Oil Activity Sidetall 82 Pris kr 18,00
ISBN 82-537-2083-1 ISSN 0333-2101
- 479 Lønnsstatistikk for ansatte i helsevesen og sosial omsorg 1. oktober 1983 Wage Stati-
stics of Employees in Health Services and Social Welfare Sidetall 112 Pris
kr 18,00 ISBN 82-537-2085-8
- 480 Utenrikshandel 1983 I External Trade I Sidetall 356 Pris kr 24,00
ISBN 82-537-2086-6 ISSN 0078-1940
- 481 Varehandelstatistikk 1982 Wholesale and Retail Trade Statistics Sidetall 150 Pris
kr 18,00 ISBN 82-537-2087-4 ISSN 0078-1959
- 482 Sivilrettsstatistikk 1983 Civil Judicial Statistics Sidetall 41 Pris kr 12,00
ISBN 82-537-2089-0 ISSN 0550-0532
- 483 Sjøfart 1983 Maritime Statistics Sidetall 126 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2090-4
- 484 Lønnsstatistikk 1983 Wage Statistics Sidetall 108 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2091-2
ISSN 0078-1916
- 485 Nasjonalregnskap 1972 - 1983 National Accounts Sidetall 236 Pris kr 24,00
ISBN 82-537-2093-3
- 486 Fylkesfordelt nasjonalregnskap 1980 National Accounts by County Sidetall 252
Pris kr 24,00 ISBN 82-537-2095-5
- 487 Energistatistikk 1982 Energy Statistics Sidetall 87 Pris kr 18,00
ISBN 82-537-2096-3 ISSN 0333-371X
- 488 Rutebilstatistikk 1982 Scheduled Road Transport Sidetall 94 Pris kr 18,00
ISBN 82-537-2097-1 ISSN 0550-0524
- 489 Skogavvirkning til salg og industriell produksjon 1982-83 Roundwood Cut for Sale and
Industrial Production Sidetall 51 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2099-8
ISSN 0800-3637
- 490 Flyttestatistikk 1983 Migration Statistics Sidetall 86 Pris kr 18,00
ISBN 82-537-2104-8 ISSN 0550-8592
- 491 Lakse- og sjøaurefiske 1983 Salmon and Sea Trout Fisheries Sidetall 97 Pris
kr 18,00 ISBN 82-537-2105-6 ISSN 0550-0419
- 492 Lønnsstatistikk for sjøfolk på skip i utenriksfart Mars 1984 Wage Statistics for
Seamen on Ships in Ocean Transport Sidetall 25 Pris kr 12,00 ISBN 82-537-2106-4
ISSN 0800-2878
- 493 Utenrikshandel 1983 II External Trade II Sidetall 343 Pris kr 24,00
ISBN 82-537-2107-2 ISSN 0078-1940
- 494 Utdanningsstatistikk Videregående skoler 1. oktober 1982 Educational Statistics
Upper Secondary Schools Sidetall 147 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2108-0
ISSN 0332-8031

Rekke B Trykt 1984 (forts.)

- Nr. 495 Jaktstatistikk 1983 Hunting Statistics Sidetall 62 Pris kr 18,00
ISBN 82-537-2109-9 ISSN 0550-0400
- 496 Fiskeristatistikk 1982 Fishery Statistics Sidetall 159 Pris kr 18,00
ISBN 82-537-2110-2 ISSN 0333-3728
- 497 Utdanningsstatistikk Universiteter og høyskoler 1. oktober 1982 Educational Statistics Universities and Colleges Sidetall 132 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2111-0
ISSN 0300-5631
- 498 Veitrafikkulykker 1983 Road Traffic Accidents Sidetall 126 Pris kr 18,00
ISBN 82-537-2113-7 ISSN 0468-8198
- 499 Skattestatistikk Inntektsåret 1982 Tax Statistics Income Year 1982 Sidetall 151
Pris kr 24,00 ISBN 82-537-2115-3 ISSN 0800-2940
- 500 Kredittmarkedstatistikk Lån, obligasjoner, aksjer mv. 1982 - 1983 Credit Market Statistics Loans, Bonds, Shares etc. Sidetall 90 Pris kr 18,00
ISBN 82-537-2116-1 ISSN 0333-3744
- 501 Folkemengdens bevegelse 1983 Vital Statistics and Migration Statistics Sidetall 101
Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2119-6 ISSN 0377-8797
- 502 Helsepersonellstatistikk 1983 Statistics on Health Personnel Sidetall 135
Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2124-2 ISSN 0800-403X
- 503 Samferdselsstatistikk 1983 Transport and Communication Statistics Sidetall 191
Pris kr 24,00 ISBN 82-537-2126-9 ISSN 0468-8147
- 504 Jordbruksstatistikk 1983 Agricultural Statistics Sidetall 120 Pris kr 18,00
ISBN 82-537-2128-5 ISSN 0078-1894
- 505 Helseinstitusjoner 1983 Health Institutions Sidetall 119 Pris kr 18,00
ISBN 82-537-2129-3 ISSN 0333-3701
- 506 Reiselivsstatistikk 1983 Statistics on Travel Sidetall 130 Pris kr 18,00
ISBN 82-537-2131-5 ISSN 0333-208X
- 513 Veterinærstatistikk 1983 Veterinary Statistics Sidetall 92 Pris kr 25,00
ISBN 82-537-2147-1 ISSN 0303-6561

Rekke B Trykt 1985

- 507 Alkohol og andre rusmidler 1983 Alcohol and Drugs Sidetall 43 Pris kr 12,00
ISBN 82-537-2132-3 ISSN 0332-7965
- 508 Kredittmarkedstatistikk Fordringer og gjeld overfor utlandet 1982 og 1983 Credit Market Statistics Foreign Assets and Liabilities Sidetall 90 Pris kr 18,00
ISBN 82-537-2135-8 ISSN 0333-3736
- 509 Dødsårsaker 1983 Hovedtabeller Causes of Death Main Tables Sidetall 96
Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2137-4 ISSN 0550-032x
- 510 Kvartalsvis nasjonalregnskap 1978 - 1983 Quarterly National Accounts Sidetall 99
Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2143-9
- 512 Statistisk varefortegnelse for utenrikshandelen 1985 Sidetall 147 ISBN 82-537-2146-3
- 514 Lønnsstatistikk for ansatte i bankvirksomhet 1. september 1984 Wage Statistics for Bank Employees Sidetall 42 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-2149-8
- 515 Lønnsstatistikk for ansatte i forretningsmessig tjenesteyting og i interesseorganisasjoner 1. september 1984 Wage Statistics for Employees in Business Services and in Business, Professional and Labour Associations Sidetall 55 Pris kr 25,00
ISBN 82-537-2150-1
- 516 Lønnsstatistikk for ansatte i forsikringsvirksomhet 1. september 1984 Wage Statistics for Employees in Insurance Activity Sidetall 41 Pris kr 22,00
ISBN 82-537-2152-8 ISSN 0800-286X
- 517 Skogstatistikk 1983 Forestry Statistics Sidetall 108 Pris kr 30,00
ISBN 82-537-2154-4 ISSN 0468-8155
- 527 Økonomisk utsyn over året 1984 Economic Survey Sidetall 104 Pris kr 30
ISBN 82-537-2184-6 ISSN 0078-1924

I serien Statistiske analyser (SA) - ISSN 0333-0621

- Nr. 51 Sosialt utsyn 1983 Social Survey Sidetall 361 Pris kr 24,00 ISBN 82-537-1994-9
- 52 Dødeligheten omkring fødselen og i første leveår 1971 - 1980 Foetal and Infant Mortality Sidetall 106 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2064-5
- 53 Barns levekår Children's Level of Living Sidetall 122 Pris kr 18,00
ISBN 82-537-2065-3
- 54 Folkemengdens bevegelse Oversikt 1976 - 1980 Vital Statistics and Migration Statistics Survey Sidetall 115 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2100-5
- 55 Kriminalstatistikk Oversikt 1970 - 1982 Criminal Statistics Survey Sidetall 66
Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2121-8

I serien Samfunnsøkonomiske studier (SØS) - ISSN 0085-4344

- Nr. 52 Econometrics of Incomplete Cross-Section/Time-Series Data: Consumer Demand in Norwegian Households 1975 - 1977 Økonometrisk analyse av ufullstendige tverrsnitt/tidsserie data: Konsumeterspørselen i norske husholdninger Sidetall 307 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-1782-2
- 53 Analysis of Supply and Demand of Electricity in the Norwegian Economy Analyse av tilbud og etterspørsel etter elektrisitet i norsk økonomi Sidetall 334
Pris kr 20,00 ISBN 82-537-1815-2
- 54 Et valg i perspektiv En studie av Stortingsvalget 1981 Sidetall 285
Pris kr 24,00 ISBN 82-537-1932-9

I serien Samfunnsøkonomiske studier (SØS) - ISSN 0085-4344 (forts.)

- 55 Endringer i kvinners arbeidsmarkedstilpasninger Changes in Women's Employment Patterns Sidetall 359 Pris kr 24,00 ISBN 82-537-2039-4 ISSN 0085-4344
- 56 An Economic Model of Fertility, Sex and Contraception En økonomisk modell for fruktbarhet, seksuell aktivitet og prevensjonsbruk 1984 Sidetall 334 Pris kr 24,00 ISBN 82-537-2094-7

I serien Artikler fra Statistisk Sentralbyrå (ART) - ISSN 0085-431X

- Nr. 145 Technical Progress and Structural Change in the Norwegian Primary Aluminum Industry Teknisk framgang og strukturendring for produksjon av primær aluminium i Norge Sidetall 21 Pris kr 12,00 ISBN 82-537-2000-9
- 146 Samliv uten vigsel - Ekteskap og fødsler Cohabitation without Marriage - Marriage and Births Sidetall 70 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2002-5
- 147 Flere i yrke - Færre barn? Om endringer i barnetall, utdanning og yrkesaktivitet blant kvinner i etterkrigstiden Working Mothers - Fewer Children? About Changes in Number of Children, Education and Employment During Post-War Period 1983 Sidetall 59 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2007-6
- 148 Discrete Dynamic Choice: An Extension of the Choice Models of Thurstone and Luce Diskret dynamisk valg: En utvidelse av valgmodellene til Thurstone og Luce Sidetall 48 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2009-2
- 149 Individual Effects in a System of Demand Functions Individuelle effekter i et system av etterspørselsfunksjoner Sidetall 30 Pris kr 12,00 ISBN 82-537-2044-0

I serien Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå (RAPP) - ISSN 0332-8422

Trykt 1984

- Nr. 84/1 Naturressurser og miljø 1983 Foreløpige nøkkeltall fra ressursregnskapene for energi, mineraler, skog, fisk og areal Sidetall 100 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-1993-0
- 84/2 Energisubstitusjon i næringssektorene i en makromodell Sidetall 47 Pris kr 12,00 ISBN 82-537-2042-4
- 84/4 Kommunale avfallsbehandlingsanlegg Miljøstandard Sidetall 78 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2062-9
- 84/5 Bibliography of Population Studies in Norway Bibliografi over befolkningsstudier i Norge Sidetall 114 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2045-9
- 84/6 Folketrygden. Korttidssytelser og stønad ved yrkesskade Sidetall 26 Pris kr 12,00 ISBN 82-537-2069-6
- 84/7 Social Indicators and Environmental Dimensions Sidetall 33 Pris kr 12,00 ISBN 82-537-2060-2
- 84/8 Pasientstatistikk 1982 Statistikk fra Det økonomiske og medisinske informasjonssystem Sidetall 61 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2066-1
- 84/9 Statistiske metoder for analyse av samvariasjon i kategoriske data Sidetall 228 Pris kr 24,00 ISBN 82-537-2074-2
- 84/10 Vannkraftutbygging - Reguleringsinngrep - Virkninger på fisk Sidetall 127 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2102-1
- 84/11 Skatter og overføringer til private Historisk oversikt over satser mv. Årene 1970 - 1984 Sidetall 75 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2081-5
- 84/12 Friluftsliv i Norge 1970 - 1982 Sidetall 77 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2092-0
- 84/13 Boligstandard Variasjoner innen og mellom byer Sidetall 66 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2088-2
- 84/14 Regresjonsanalyse med et stort antall variable Sidetall 55 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2122-6
- 84/15 Folke- og bolig telling 1980 Dokumentasjon Sidetall 211 Pris kr 24,00 ISBN 82-537-2112-9
- 84/16 Aleneforeldres levekår og tidsbruk Sidetall 188 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2127-7
- 84/17 Virkninger av oljevirkosomhet i Nord-Norge Sidetall 43 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2118-8
- 84/18 Import- og eksportlikninger i KVARTS Utledning, estimering og simulering med likninger for utenrikshandelen Sidetall 83 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2123-4

I serien Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå (RAPP) - ISSN 0332-8422 (forts.)

Trykt 1984 (forts.)

- 84/20 Energiundersøkelsen 1983 Om energibruk og energiøkonomisering i private husholdninger Sidetall 62 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2130-7
- 84/21 Kvalitetskontrollundersøkelsen for Folke- og boligtellinger 1980 Sidetall 115 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2140-4
- 84/22 Tilleggsundersøkelsen til Folke- og bolig telling 1980 Om muligheter for å erstatte skjema med registeropplysninger i senere folke- og bolig tellinger Sidetall 61 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2136-6
- Nr. 84/23 MINK En finansiell ettermodell til MSG En MSG-rapport Sidetall 71 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2138-2
- 84/24 Engrosomsetningsindeks Sidetall 18 Pris kr 12,00
- 84/25 Morten Jensen og Morten Reymert: Kvartalsmodellen KVARTS-modellbeskrivelse og teknisk dokumentasjon Sidetall 87 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2139-0

Trykt 1985

- Nr. 85/1 Naturressurser og miljø 1984 Foreløpige nøkkeltall fra ressursregnskapene for miljø, energi, mineraler, skog, fisk og areal Sidetall 94 Pris kr 30,00 ISBN 82-537-2133-1
- 85/2 Aktuelle skattetal 1984 Current Tax Data Sidetall 44 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-2142-0
- 85/4 Lorent Lorentsen og Kjell Roland: Marked for råolje. Historisk utvikling. Teorier og modeller. Prisprognoser Sidetall 58 Pris 20,00 ISBN 82-537-2145-5
- 85/6 Referansearkiv for naturressurs- og forurensningsdata. Emnekatalog for ferskvann Sidetall 313 Pris kr 50,00 ISBN 82-537-2159-5
- 85/11 Liv Argel: Avisenes bruk av statistikk Resultater fra en postundersøkelse i oktober 1984 Sidetall 35 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-2185-4

Standarder for norsk statistikk (SNS)
Standards for Norwegian Statistics (SNS)

I denne serien vil Byrået samle alle statistiske standarder etter hvert som de blir revidert. Til nå foreligger:

- Nr. 1 Kontoplanen i nasjonalregnskapet
- " 2 Standard for næringsgruppering
- " 3 Standard for handelsområder
- " 5 Standard for inndeling etter sosioøkonomisk status

Andre standarder som gjelder, er trykt i serien Statistisk Sentralbyrås Håndbøker (SSH):

Nr. 24 Standard for gruppering av sykdommer - skader - dødsårsaker i offentlig norsk statistikk " 28 Standard for utdanningsgruppering i offentlig norsk statistikk " 35 Standard for kommunklassifisering " 38 Internasjonal standard for varegruppering i statistikken over utenrikshandelen (SITC-Rev. 2)	Andre publikasjoner i serien SSH: Nr. 30 Lov, forskrifter og overenskomst om folkeregistrering " 36 Produksjonsindeks for bergverksdrift, industri og kraftforsyning " 42 Engrosprisstatistikk Engrosprisindeks
Produsentprisindeks |
|---|--|

Pris kr 30,00

Publikasjonen utgis i kommisjon hos H. Aschehoug & Co. og Universitetsforlaget, Oslo, og er til salgs hos alle bokhandlere.

ISBN 82-537-2184-6
ISSN 0078-1924